

Komenda Główna Policji

PREWENCJA POLICJI

PERSPEKTYWY I WYZWANIA

Warszawa 2015

Nadzór merytoryczny

insp. Marek Walczak,

Dyrektor Biura Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji

Realizacja pod kierunkiem

mł. insp. Anny Kuźni, koordynatora projektu informacyjno-edukacyjnego
„Prewencja Policji dzisiaj – perspektywy i wyzwania“

Tłumaczenie

Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji

ISBN 978-83-62455-97-3

Opracowanie graficzne, skład i korekta
Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji
ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo
www.csp.edu.pl

Spis treści

Krzysztof GAJEWSKI	
Słowo wstępne	5
1. Jakiej Prewencji Policji oczekuje społeczeństwo?	
Punkt widzenia świata nauki i instytucji partnerskich	9
Janina CZAPSKA	
<i>Koordinacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa</i>	<i>11</i>
Ryszard Andrzej STEFAŃSKI	
<i>Bezpieczeństwo w ruchu drogowym – rekomendowane kierunki a oczekiwania społeczne</i>	<i>21</i>
Marek KONKOLEWSKI	
<i>Komentarz</i>	<i>32</i>
Justyna Róża LEWANDOWSKA	
<i>Policyjne miejsca zatrzymań w świetle wizytacji prewencyjnych Krajowego Mechanizmu Prewencyjnego</i>	<i>34</i>
Dariusz MINKIEWICZ	
<i>Komentarz</i>	<i>36</i>
Ewa GAWOR	
<i>Partnerstwo lokalne na rzecz bezpieczeństwa – współdziałanie samorządów i Policji – perspektywy i wyzwania</i>	<i>37</i>
Władysław PADŁO	
<i>Komentarz</i>	<i>39</i>
Sławomir WALISZEWSKI	
<i>Współdziałanie Policji z SZ RP – wyzwania i perspektywy</i>	<i>40</i>
Marek NADARZEWSKI	
<i>Komentarz</i>	<i>43</i>
Marcin ANIMUCKI	
<i>Bezpieczeństwo imprez sportowych – kierunki działania a współpraca międzyinstytucjonalna – perspektywy i wyzwania</i>	<i>44</i>
Dariusz WÓJCIK	
<i>Komentarz</i>	<i>46</i>
2. Partnerstwo publiczno-prywatne a działania z zakresu policyjnej profilaktyki społecznej – perspektywy i wyzwania	49
Jadwiga STAWNICKA	
<i>Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzecz o działaniach profilaktycznych Policji</i>	<i>51</i>

ks. dr hab. Józef KLOCH	
<i>Rola i możliwości Kościoła w edukacji na rzecz bezpieczeństwa</i>	55
Danuta GUT	
<i>Partnerstwo publiczno-prywatne kluczem do sukcesu projektów społecznych</i>	58
Irena de RUIG	
<i>Prewencja Policji – dobre praktyki Policji holenderskiej – perspektywy i wyzwania</i>	60
Lucyna KICIŃSKA	
<i>Współpraca, formy i narzędzia a bezpieczeństwo dzieci i młodzieży – perspektywy i wyzwania</i>	63
Marcin KWIATKOWSKI	
<i>Partnerstwo mediów w edukacji na rzecz bezpieczeństwa</i>	67
Damian JAWORSKI	
<i>Prewencja Policji – oczekiwania młodego pokolenia</i>	69
Grzegorz JACH	
<i>Twórcza profilaktyka rówieśnicza – zagrożenia i szanse</i>	72
Anna KUŹNIA	
<i>Komentarz – Działania Policji w zakresie profilaktyki społecznej – perspektywy i wyzwania</i>	75
3. Kierunki profesjonalizacji służby prewencyjnej	77
Marek WALCZAK	
<i>Kierunki profesjonalizacji służby prewencyjnej</i>	79
Tomasz WEWIÓR	
<i>Rola szkolnictwa policyjnego w profesjonalizacji prewencji Policji</i>	87
Podsumowanie i wnioski	91
Cezary POPLAWSKI	
<i>Podsumowanie konferencji</i>	93

Szanowni Państwo!

„Prewencja Policji dzisiaj (...)” to ponad 60% funkcjonariuszy polskiej Policji (m.in. dyżurni, dzielnicowi, policjanci ruchu drogowego czy funkcjonariusze patrolujący ulice naszych miast i interweniujący w sytuacjach naruszeń prawa), którzy każdego dnia wykonują zadania na rzecz bezpieczeństwa lokalnego. O perspektywach i wyzwaniach prewencji Policji od dwóch

lat rozmawiamy m.in. podczas debat społecznych z obywatelami na terenie całej Polski, diagnozując realne oczekiwania społeczeństwa wobec Policji. Efektem takiej strategii są systematycznie wdrażane nowe rozwiązania prawne, logistyczne oraz szkoleniowe. Zmierzają one do profesjonalizacji służby na rzecz zapobiegania przestępczości i zachowaniom społecznie uciążliwym.

Efektywność realizowanej strategii potwierdzają policyjne statystyki, ale także badania opinii publicznej, które są dzisiaj bardzo ważnym miernikiem pracy policjantów. Na uwagę zasługuje fakt, że Polska jest jednym z krajów europejskich, którego mieszkańcom najmniej doskwierają przestępczość, przemoc lub wandalizm, a około 77% obywateli naszego kraju czuje się bezpiecznie podczas spacerów po zmroku.

Wykonywana z zaangażowaniem, codzienna służba policjantów w 2014 r. przyniosła duży spadek liczby przestępstw kryminalnych (o 14% w stosunku do ubiegłego roku), w tym zarówno najcięższych gatunkowo (zabójstwa, rozboje z bronią lub niebezpiecznym narzędziem), jak też mniej groźnych w skutkach, lecz uciążliwych dla społeczeństwa, takich jak kradzieże lub uszkodzenia mienia. Warto zauważyć, że ta pozytywna tendencja utrzymywana jest w Polsce od kilku lat.

Równie zadawalające wyniki osiągnęliśmy w obszarze bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez liczne działania prewencyjne. W 2014 r. na polskich drogach zginęło 155 osób mniej niż w 2013 r., ale w dalszym ciągu w Polsce zbyt dużo niechronionych uczestników ruchu drogowego ponosi śmierć, dlatego też w 2015 r. niezmiennie priorytetem Policji będzie bezpieczeństwo pieszych.

Chcę w tym miejscu zaznaczyć, że kluczowym kapitałem formacji, którą zarządzam, jest kadra – ludzie wykształceni, którzy z pełną świadomością wagi stawianych przed nimi zadań, z oddaniem, często narażając własne życie i zdrowie, służą obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej.

Przed nami kolejny rok służby i pracy zmierzającej do wzrostu realnego poczucia bezpieczeństwa, ale także rok pozwalający na spełnienie oczekiwań społecznych w zakresie zapobiegania przestępstwom i zjawiskom uciążliwym. Policjanci z zaangażowaniem będą realizować także wiele działań profilaktycznych, dedykowanych różnym adresatom, począwszy od dzieci, na seniorach skończywszy.

Podsumowując, chcę podkreślić, iż nasze bezpieczne jutro w dużej mierze jest zdeterminowane współpracą międzyinstytucjonalną opartą na partnerstwie, co znalazło również potwierdzenie podczas konferencji naukowej podsumowującej projekt informacyjno-edukacyjny pn. „Prewencja Policji dzisiaj – perspektywy i wyzwania”.

nadinsp. Krzysztof Gajewski

Komendant Główny Policji

Dear Ladies and Gentlemen

“Police Prevention (...)” accounts for more than sixty percent of Polish police officers who every day perform tasks for the benefit of local safety; among them, there are: dispatchers, police officers, community police officers, traffic officers, officers patrolling the streets of our cities and intervening when law is violated. We have been addressing the prospects and challenges of prevention of Police for two years now, discussing them, inter alia, during public debates with citizens throughout Poland, diagnosing realistic expectations of society towards the Police. Such a strategy results in systematically implemented new legal, logistics, and training solutions. They all are aimed at the professionalization of service in order to prevent crime and socially troublesome behavior.

The effectiveness of the implemented strategy is confirmed not only by police statistics, but also public opinion polls, which today are a very important measure of policing work. It is worth noting that in Europe, Poland is one of the countries where the inhabitants report that in their direct neighbourhood they are least plagued by crime, violence or vandalism, and nearly 77% of the citizens of our country feel safe when walking after dark.

Involved, committed daily service of officers in 2014 resulted in a significant drop in the number of criminal offenses (by 14% versus previous year), including both the most serious crimes (murder, armed robbery or/and robbery with the use of a dangerous item), and less serious crimes, milder in effects, yet still burdensome for the public, such as theft or damage to property. It is worthwhile stressing that this positive trend has been prevailing in Poland for several years now.

Last year, we achieved equally satisfactory results in the field of road safety, mostly due to numerous preventive measures. Last year, on Polish roads 155 people less got killed than in the previous year, but still too many vulnerable road users get killed in Poland; therefore in 2015 the Police’s invariable priority will be the safety of pedestrians.

I would like to point out here that the key capital of the formation I supervise is staff – educated people who, being fully aware of the importance of the tasks assigned to them, with dedication, often risking their own lives and health, serve the citizens of the Republic of Poland.

We have to face yet another year of service and work towards the growth of actual sense of security; this is also a year when we ought to meet social expectations in terms of crime prevention and troublesome phenomena. Involved police officers will implement a number of preventive measures dedicated to various beneficiaries, ranging from children to seniors.

In conclusion, I would like to emphasize that our safe tomorrow is largely determined by partnership-based inter-institutional cooperation, which was also confirmed during a scientific conference summarizing the informative-educational project titled “Police Prevention – Prospects and Challenges”.

nadinsp. Krzysztof Gajewski
Commander-in-Chief of the Police

Minister
Spraw Wewnętrznych

Teresa Piotrowska

Warszawa, dn. 16 marca 2015 r.

Szanowny Pan

nadinsp. Krzysztof Gajewski
Komendant Główny Policji

Szanowny Panie Komendancie
Szanowni Państwo

pragnę bardzo serdecznie podziękować za zaproszenie na konferencję naukową „Prewencja Policji – perspektywy i wyzwania”.

Prowadzone na bieżąco badania opinii publicznej, służące monitorowaniu poczucia bezpieczeństwa Polaków i ocen Policji, wskazują wyraźną poprawę wizerunku służby i wzrost zaufania do skuteczności i profesjonalizmu polskiej Policji. Obecnie 9 na 10 badanych Polaków uznaje swoje miejsce zamieszkania za bezpieczne i spokojne, a 70% naszych rodaków uważa, że Polska to kraj bezpieczny. Wśród instytucji publicznych tylko Prezydent i Wojsko są oceniane wyżej niż Policja, która uzyskała 66% ocen dobrych.

Wyniki badań CBOS z września 2014 roku są najlepszym świadectwem ciężkiej pracy i zaangażowania każdej Policjantki i każdego Policjanta.

W trosce o bezpieczeństwo obywateli musimy dbać o stałe podnoszenie standardów pracy Funkcjonariuszy. Państwa zaangażowanie i poświęcenie służbie stanowią rękojmię utrzymania pozytywnego trendu, znajdującego odzwierciedlenie w cytowanych badaniach.

Dziękując za zaproszenie, przekazuję serdeczne pozdrowienia dla Osób zaangażowanych w organizację tego wydarzenia, jak również wszystkich jego Uczestników. Życzę Państwu owocnej debaty i interesujących wniosków z dyskusji.

2 wykazami saccu
C. Gajewski

Rozdział 1.

**JAKIEJ PREWENCJI POLICJI
OCZEKUJE SPOŁECZEŃSTWO?
PUNKT WIDZENIA ŚWIATA NAUKI
I INSTYTUCJI PARTNERSKICH**

Koordinacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa

Między powiatową komisją a monopolem Policji?

dr hab. nauk prawnych Janina Czapska
Uniwersytet Jagielloński

1. Na problem postawiony w tytule można spojrzeć z różnych punktów widzenia. Można rekomendacje dla Policji formułować z perspektywy oczekiwań polskiego społeczeństwa (społeczności lokalnych), wyników badań empirycznych nad lokalną koordynacją działań na rzecz bezpieczeństwa, doświadczeń innych krajów lub z perspektywy strategii i filozofii *community-oriented policing*¹.

Lokalne działania na rzecz bezpieczeństwa rozumiane będą szeroko, z uwzględnieniem prewencji pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Należy zastrzec, że część sformułowanych niżej postulatów można zrealizować wyłącznie przy zmianie powszechnie obowiązującego prawa. W takiej sytuacji Policja może wyłącznie lobbować za określonym rozwiązaniem.

Punkt wyjścia w rekomendacjach stanowi przyjęcie, że na poziomie powiatów/miast na prawach powiatu koordynacją powinny się zajmować powiatowe komisje bezpieczeństwa i porządku, choć w praktyce komisje realizują swe funkcje w sposób niedostateczny i są wtedy zastępowane przez inne instytucje. Faktycznie na poziomie lokalnym w Polsce wspólne działania koordynują samorządy lokalne, Policja, straże miejskie, organizacje pozarządowe, szkoły. Zdarza się również, że nie podejmuje starań w tym względzie, a każda instytucja zajmuje się wyłącznie realizacją własnych zadań.

2. Oczekiwania społeczne stanowią niezbędne ogniwo w precyzowaniu podziału ról w procesie zapewniania bezpieczeństwa. Dysponujemy rosnącą ilością badań opinii publicznej, wśród których ważne miejsce należy przyznać Polskim Badaniom Przemocności, prowadzonym przez Komendę Główną Policji od 2007 r.

¹ Oczywiście to wyczerpanie nie posiada cech podziału logicznego.

Na podstawie badań ogólnopolskich prowadzonych przez ośrodki badań publicznych (np. CBOS) czy analiz lokalnych (np. cyklicznych badań nad poczuciem bezpieczeństwa w Krakowie), można zaobserwować tendencję, że Polacy widzą skuteczne ograniczanie przestępczości przede wszystkim w stosowaniu surowszych kar i zwiększeniu liczby policyjnych patroli².

W badaniach przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie Polaków na zlecenie MSW w październiku 2013 r. w odpowiedzi na pytanie (!) „Czy obecność widocznych patroli w Pana/i okolicy zwiększa Pana/i poczucie bezpieczeństwa?” 21% badanych wybrało odpowiedź „zdecydowanie tak”, 43% – „raczej tak”, 19% – „raczej nie”, 10% – zdecydowanie nie, a 7% nie miało zdania w tej sprawie.

W badaniach z lutego 2015 r. Krakowianie (próba 1800 mieszkańców) spośród 14 możliwości za najbardziej skuteczne metody gwarantowania bezpieczeństwa mieszkańców uznali zwiększenie liczby patroli Policji (85%), zapewnienie dzieciom i młodzieży atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego (83%), lepsze oświetlenie ulic (81%), surowsze kary – 80,2%, monitoring miejsc publicznych – 78,3% badanych.

W edycji Polskiego Badania Przestępczości z 2014 r. w odpowiedzi na inne pytanie: „Które kwestie związane z pracą Policji są dla Pana/i osobiście najważniejsze?”, stosunkowo najwięcej osób wskazało „szybkie przybycie policjantów na miejsce zdarzenia (47,4%)”. Obecność patroli policyjnych znalazła się na czwartym miejscu. Taką odpowiedź wybrało 27% badanych³.

W wyznaczaniu lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa uwzględnienie badań opinii publicznej jest niezwykle ważne. Pożądane byłoby porównanie wyników Polskiego Badania Przestępczości z badaniami prowadzonymi lokalnie w celu określenia tendencji w poglądach obywateli oraz określenia czynników wpływających na różnicowanie opinii. Oznaczałoby to monitorowanie wyników badań prowadzonych przez różne podmioty. Obok trudności w integracji wyników w korzystaniu z rezultatów takich badań może wystąpić jeszcze inna trudność. Nie będzie łatwo rozwiązywać problemy w oparciu o prowadzone analizy, a jednocześnie wychodzić naprzeciw oczekiwaniom społecznym formułowanym w uproszczonym języku populistycznych postulatów. W ustalaniu strategii skutecznego działania barierą może stanowić populizm penalny – zarówno decydentów, jak też tzw. „zwykłych” obywateli⁴.

3. Rekomendacje można wywieść także z czteroletnich badań prowadzonych przez NCBiR w ramach projektu finansowanego „Koordynacja działań lokalnych na

² W powoływanych badaniach nie zadawano identycznych pytań, co uniemożliwia bezpośrednie porównywanie wyników. Cytowane rozkłady odpowiedzi stanowią ilustrację sposobów myślenia w polskim społeczeństwie.

³ *Polskie Badanie Przestępczości*, KGP 2014, <http://isp.policja.pl/isp/e-czytelnia/6478,Raport-Polskie-Badanie-Przestepczosci.html>.

⁴ *Populizm penalny i jego przejawy w Polsce*, red. Z. Sienkiewicz, R. Kokot, Wydawnictwo Kolonia, 2009.

rzecz bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania przestępczości” (2010–2014). Ich podstawę stanowią: analiza dokumentów (sprawozdania roczne powiatowych komisji bezpieczeństwa i porządku oraz programów zapobiegania przestępczości, a także ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego), wyniki ankiety pocztowej wysyłanej do wszystkich starostów i prezydentów miast na prawach powiatu oraz wywiady z lokalnymi ekspertami i obserwacje w 52 powiatach⁵.

Analizie poddano przepisy prawne, sposób, w jaki funkcjonują one w rzeczywistości społecznej, jak też opinie przedstawicieli samorządu powiatowego/miejskiego, Policji, straży miejskich, organizacji pozarządowych oraz innych ważnych ekspertów w zakresie lokalnego bezpieczeństwa. Wykorzystano interdyscyplinarną, tj. prawną, socjologiczną i kryminologiczną, analizę. Przyjęcie takiej metodologii pozwoliło na rozpatrywanie normatywnych, organizacyjnych i społecznych aspektów stosowanych współcześnie metod koordynacji lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa w Polsce. Dzięki analizie porównawczej była możliwa ocena polskich rozwiązań na tle przyjętych w wybranych krajach europejskich.

Podstawowy cel badań stanowiło określenie roli prawa i instytucji powoływanych na podstawie norm prawnych w koordynacji lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa. Ten problem stanowi wyraz ogólniejszego pytania – jaką rolę w zapewnieniu lokalnego bezpieczeństwa powinny spełniać państwo i jego organy, samorząd lokalny oraz organizacje pozarządowe? Zamierzano określić rolę, jaką w tym procesie pełnią powiatowe komisje bezpieczeństwa i porządku, a także powiatowe programy zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

Na podstawie wyników badań można sformułować następujące rekomendacje:

A. Pożądana jest instytucjonalizacja i profesjonalizacja koordynacji lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa, a dotychczasowe wzory prawne jako generalna reguła dla całego państwa nie sprawdziły się. W wielu powiatach komisje działają w sposób fasadowy, a zapobieganiem przestępczości faktycznie zajmuje się Policja. Na podstawie krytycznej oceny działalności komisji postulujemy zmienić ich status na fakultatywny (postulat do ustawodawcy). Niezbędna jest większa niż dotąd profesjonalizacja działań podmiotów realizujących te zadania, z naciskiem na rolę lokalnych władz samorządowych (przy odpowiednim wspieraniu finansowym tych działań przez państwo).

B. „Przeklęty brak potrzeb?”

W procesie koordynacji lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa Policja powinna na podstawie posiadanej wiedzy i w sposób przystający do lokalnych warunków – pełnić rolę głównego eksperta. Powinna przekazywać wiedzę innym lokalnym aktorom, przede wszystkim samorządowi terytorialnemu. Niejednokrotnie bowiem przedstawiciele lokalnego samorządu rozumieją zadanie zapewniania bezpieczeń-

⁵ Por. *Koordinacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa*, red. J. Czapska, Wydawnictwo JAK 2014, ponadto <http://www.koordinacja.confer.uj.edu.pl/>.

stwa obywatelom⁶ wyłącznie jako wspieranie Policji w wykonywaniu jej ustawowych zadań.

Powinno się kształtować wiedzę na temat różnych typów programów i uświadamiać potrzebę integrowania metod typowych dla prewencji społecznej z prewencją sytuacyjną, głównie przez CPTED (w tym III generacji⁷), monitoring i e-partycypację obywateli.

Formuła współpracy z lokalnymi partnerami pozostaje otwarta ze względu na zróżnicowane praktyki i doświadczenia poszczególnych powiatów oraz miast. Należy podjąć współpracę z organizacjami obywateli, fundacjami, stowarzyszeniami, Kościołem, szkołami i uczelniami wyższymi itp. Współcześnie partnerem coraz częściej stają się wydziały bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego w miastach.

- C. Jedną z najważniejszych form wypełniania przez Policję roli eksperta polega na aktywnym udziale w tworzeniu (powiatowego) programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Oczywiście, najpierw należałoby sprecyzować minimalne warunki merytoryczne i formalne, jakie powinny spełniać programy. Pozostaje do rozstrzygnięcia, czy takie minimalne warunki powinien sformułować ustawodawca czy też eksperci w postaci rekomendacji.

Programy mogą stanowić narzędzie zarządzania lokalnym bezpieczeństwem oraz efektywną metodę mobilizacji obywateli. Mogą wszakże realizować te funkcje jedynie w przypadku, gdy nie będą prostym zestawieniem ustawowych zadań poszczególnych służb i organów. Programy powinny zawierać konkretne zadania i wskazywać ich wykonawców, przewidywać kontrolę realizacji programu, ewaluację oraz sposoby finansowania wykonywanych zadań. Trudno w tym miejscu opisywać szczegółowo zasady konstruowania i realizacji programów, ale przygotowujące je podmioty powinny mieć dostęp do odpowiednich standardów, dobrych praktyk i profesjonalnej pomocy. W badaniach odnaleziono wiele programów, które stanowiły powielenie programu „Razem bezpieczniej” albo były łudząco podobne do programów z innych powiatów, oraz takie, które miały bardzo ogólny charakter. Można sformułować tezę, że również programy w niektórych powiatach i miastach miały charakter fasadowy, zapewniając wypełnienie wymagań ustawodawcy na minimalnym poziomie.

Przygotowanie programu powinno poprzedzać budowanie tzw. mapy zagrożeń, obrazujące najbardziej uciążliwe przestępstwa i wykroczenia, miejsca i czas ich popełnienia; badania na temat poczucia bezpieczeństwa obywateli, największych postrzeganych zagrożeń i tzw. *hot spots*, opinie przedstawicieli samorządów i innych kluczowych aktorów w zapobieganiu przestępczości. Mapy zagrożeń w różnych po-

⁶ Art. 4 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595, z późn. zm.).

⁷ Por. http://www.unicri.it/news/files/2011-04-01_110414_CRA_Urban_Security_sm.pdf.

stacjach funkcjonują już w niektórych miastach, ale powinna obowiązywać zasada, że integrują one wszystkie dane dostępne na lokalnym poziomie. Mapa powinna mieć ponadto charakter dynamiczny, co oznacza, że powinna być aktualizowana w regularnych odstępach czasu. Tylko w ten sposób można określić problemy stanowiące źródło zagrożeń. Lokalne działania powinny bowiem poprzedzać diagnoza problemów. Certyfikacja programów może stać się skutecznym środkiem poprawy ich merytorycznej jakości oraz instrumentem zapewniającym spójność lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa z programami o charakterze ponadlokalnym (zwłaszcza rządowymi) i narodową strategią bezpieczeństwa. Tym bardziej, że znaczenie takich programów będzie w Polsce najprawdopodobniej rosło, gdy wdrożone zostaną założenia projektu ustawy o monitoringu wizyjnym. Projektodawca zamierza bowiem ustanowić obowiązek uchwalania takich programów w każdej gminie, która będzie chciała wykorzystywać systemy monitoringu wizyjnego. Certyfikaty powinny w tej sytuacji odnosić się do programów gminnych i powiatowych. Powinny też wiązać się z konkretnymi finansowymi gratyfikacjami.

4. Doświadczenia innych krajów w kontekście realizacji strategii *community-oriented policing*

Korzystanie z wzorów innych państw musi być opatrzone zastrzeżeniem, że każde z nich rozwija własną kulturę prewencyjną, adaptując przy tym dobre praktyki z innych krajów. Do rekomendacji zostały wybrane wzory uznane za szczególnie przydatne do wykorzystania w Polsce.

A. Dobre wzory z Niemiec

Niemcy nie dysponują prawnie przewidzianymi formami koordynacji lokalnej prewencji. Działa jednak wiele „rad prewencyjnych”, które powoływane są przede wszystkim w formie porozumienia zainteresowanych podmiotów. Zdaniem A. Baehra i R. Hoffmana przy ich tworzeniu powinno się stawiać na wstępie pytanie, czy w zakresie zapobiegania przestępczości zachodzi potrzeba wspólnego działania, które można podjąć dzięki zorganizowaniu takiego gremium. Czy istnieje szansa, że dzięki współpracy będzie można lepiej niż dotąd rozwiązywać zdiagnozowane problemy? Lepiej, to znaczy skuteczniej niż w przypadku samodzielnego wykonywania swych zadań przez poszczególne instytucje. Co prawda, można powołać radę prewencyjną bez konkretnej potrzeby, a jej cele, przynajmniej na początku działalności, określać abstrakcyjnie. Lepiej wszakże postawić konkretne cele na wstępie i wokół nich budować sieć współpracy. Zdaniem niemieckich ekspertów w fazie początkowej sprawdza się teza, że mniej oznacza więcej⁸.

⁸ A. Baehr, R. Hoffman, *Improvement of Crime Prevention in Districts Through Horizontal Approaches. A Practical Orientated Guideline*, Bremen 2012 <http://www.kriminalpraevention.bremen.de/sixcms/media.php/13/26-09-2012-Improvement%20of%20crime%20prevention%20-%20UK.pdf>.

B. Evidence-based policing

Diagnoza zagrożeń i ustalanie programu działań powinny być oparte na systematycznej współpracy ze środowiskiem naukowym polegającej przede wszystkim na wykorzystywaniu najbardziej wartościowych badań jako podstawy praktycznych decyzji (*evidence-based policing*) i ewaluacji przyjętych rozwiązań. Różne typy naukowo udokumentowanej wiedzy mogą służyć rozwojowi narodowych, wojewódzkich czy lokalnych programów: na każdym z tych etapów jest potrzebna wiedza na temat rozmiarów i lokalizacji zagrożeń stanowiącej podstawę analizy problemów, identyfikacji możliwych rozwiązań (prowadzona dotąd polityka i dobre praktyki) i selekcji, a potem ewaluacji skierowanych do realizacji programów (wiedza na temat przebiegu procesu implementacji programów i mierzenia ich rezultatów oraz wpływu na rozwiązanie problemu)⁹.

Ten postulat nie oznacza, że w przeszłości decyzje kryminalno-polityczne nie opierały się na naukowych analizach czy też przyjęcia, że polska Policja nie ma tym zakresie doświadczeń. Postulat służy podkreśleniu, że współczesny rozwój badań naukowych kreuje nowe, niedostępne wcześniej możliwości tworzenia baz danych, powtarzania badań i wykorzystywania ich wyników (metaanaliza), jak też rozwoju technicznego potencjału w dokumentowaniu, opracowywaniu i interpretacji rezultatów.

C. Wzory ewaluacji

Współcześnie coraz większy nacisk w badaniach naukowych oraz w polityce kryminalnej różnych krajów kładzie się na ewaluację realizowanych programów. Włączenie się w międzynarodową dyskusję nad tym „co działa, co nie działa, a co jest obiecujące”¹⁰, stanowi jeden z podstawowych warunków racjonalnej polityki w zakresie zapewniania lokalnego bezpieczeństwa w Polsce.

Główną rolę w analizie prowadzonych na świecie badań pełni współcześnie międzynarodowa organizacja, działająca jako sieć badaczy non-profit – *Campbell Collaboration*. Została założona w 2000 r., ma sekretariat w Oslo. Jej celem jest systematyczne przygotowywanie raportów na temat skutecznych metod rozwiązywania problemów w różnych dziedzinach życia. Grupa zajmująca się wymiarem sprawiedliwości (*Crime and Justice Group*, CJG) oraz komitet kierujący jej pracą (*Crime and Justice Steering Committee*, CJSC) koncentrują się na redukcji przestępczości oraz doskonaleniu szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, z uwzględnieniem

⁹ Interesujący przykład zastosowania takiego sposobu myślenia stanowi program policji z San Diego *Graffiti Prevention and Suppression* nagrodzony w 2000 r. nagrodą H. Goldsteina, <http://www.pop-center.org/library/awards/goldstein/2000/00-28%28W%29.pdf>.

¹⁰ Podstawowa zasada przyjmowana współcześnie w ewaluacji programów prewencyjnych za badaniami prowadzonymi pod kierunkiem L. Shermana, *Preventing crime: what works, what doesn't, what's promising, a report to the United States Congress Prepared for the National Institute of Justice*, 1996, <https://www.ncjrs.gov/works/>.

policji, sądów i więziennictwa. Publikowane raporty obejmują liczne tematy¹¹: od sytuacyjnej prewencji kryminalnej, przez pracę policji w społecznościach lokalnych, monitoring¹², funkcjonowanie sądów, efektywność testów DNA w wykrywaniu sprawców przestępstw¹³ po resocjalizację. Międzynarodowe uznanie dla działalności *Campbell Collaboration* wynika z przyjęcia rygorystycznych standardów w odniesieniu do wyboru badań do analizy i opracowania wyników. W konsekwencji te systematyczne przeglądy stanowią rzetelne, aktualne i łatwo dostępne źródło wiedzy na temat tego, co działa.

Drugą instytucją, która może stanowić źródło wiedzy na temat ewaluacji programów, jest Europejska Sieć Zapobiegania Przestępczości (*European Crime Prevention Network*). W listopadzie 2014 r. EUCPN ogłosiła podstawowe standardy ewaluacji programów prewencyjnych¹⁴.

Projekt Beccaria stał się impulsem do studiów nad programami prewencyjnymi spełniającymi postulat *evidence-based prevention* (ebp). Program został nazwany za filozofem Cesare Beccarią (1738–1794), zwolennikiem reformy prawa karnego i pionierem współczesnej kryminologii. W słynnym zdaniu: „Lepiej zapobiegać przestępczości, niż karać” wyraził niezwykle przekonująco nadrzędność zapobiegania przestępczości w polityce kryminalnej.

Projekt miał zwiększyć świadomość prewencji opartej na ebp, pomóc w poprawie praktyki w tym zakresie poprzez rozwój odpowiednich standardów¹⁵ oraz promować szkolenia w zakresie prewencji kryminalnej. Obejmował projekt zatytułowany *Quality Management in Crime Prevention* (2003–2005); stworzenie Centrum Beccarii *Basic and Further Training in Crime Prevention* (2005–2007) oraz project *Knowledge Transfer in Crime Prevention* (2008–2011).

Projekt **CRIMPREV** (*Crime&Prevention in Europe*¹⁶) był realizowany w latach 2006–2009 i finansowany przez Unię Europejską z 6. programu ramowego. Objął przedstawicieli 30 instytucji z 10 państw, prowadzących wspólne badania pod kierunkiem francuskiego *Centre National de la Recherche Scientifique*. Wybrano kraje EU o różnej historii oraz odmiennych tradycjach społecznych i prawnych. Analizy pozwoliły na wgląd w stosowane w różnych krajach instrumenty mierzenia

¹¹ Spis raportów przygotowanych w tej organizacji znajduje się na stronie http://www.campbellcollaboration.org/reviews_crime_justice/index.php.

¹² www.campbellcollaboration.org/lib/download/243/.

¹³ <http://www.campbellcollaboration.org/lib/project/126/>

¹⁴ EUCPN Thematic Paper no. 5 “Evaluation of Crime Prevention Initiatives – the Principles of Evaluation” z 19 listopada 2014 r., http://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/16_eucpn_thematic_paper_no_5_-_evaluation_of_crime_prevention_initiatives_-_the_principles_of_evaluation.pdf.

¹⁵ Standardy „Beccaria” określają szczegółowe zasady planowania i zarządzania projektami prewencyjnym iclem poprawy jakości zarządzania tymi projektami w krajach Unii Europejskiej (www.beccaria-standards.net).

¹⁶ <http://www.crimprev.eu/>.

i ewaluacji programów oraz na porównawczą refleksję nad tym, jak te narzędzia mogą się przyczynić do rozwoju strategii prewencyjnej. Metodologia wykorzystana w badaniach obejmowała zatem: przegląd sytuacji w poszczególnych krajach, poszukiwanie zarówno dobrych, jak też złych praktyk, identyfikację obszarów do porównań w UE celem wybrania właściwych strategii dla rozwoju w przyszłości.

Europejskie Forum Bezpieczeństwa Miejskiego (*European Forum for Urban Security*, EFUS¹⁷) to europejska sieć 250 lokalnych władz z 16 państw, założone w 1987 r. w Barcelonie. Obecnie siedziba znajduje się w Paryżu. EFUS zajmuje się budową sieci między europejskimi władzami lokalnymi w zakresie najważniejszych aspektów bezpieczeństwa miejskiego poprzez wymianę praktyk i informacji, jak też przez wsparcie i trening miast członkowskich. Swoje podstawowe zasady ogłosił w *Cities' Manifesto*¹⁸. Uczestnikami Forum są lokalne, regionalne i narodowe władze, organizacje pozarządowe zaangażowane w zapobieganie przestępczości oraz uniwersytety.

Międzynarodowa sieć o nazwie Międzynarodowe Centrum Zapobiegania Przystępczości (*International Crime Prevention Centre*, ICPC) została założona w 1994 r. przez rządy Kanady i Francji jako organizacja pozarządowa zajmująca się prewencją kryminalną i bezpieczeństwem lokalnym na świecie. Ma siedzibę w Montrealu, ściśle współpracuje z ONZ. Zajmuje się kompletowaniem informacji oraz udostępnianiem raportów na temat porównawczych badań i praktyk w zakresie zapobiegania przestępczości – takich, które okazały się skuteczne albo chociaż obiecujące w różnych miejscach na świecie. Ponadto promuje wymianę informacji i doświadczeń między podmiotami odpowiedzialnymi za politykę kryminalną, praktykami i badaczami poprzez organizację seminariów i regularnych kolokwii poświęconych konkretnym tematom. Misja ICPC opiera się na promowaniu bezpieczniejszych i zdrowszych społeczności poprzez udostępnianie wiedzy na temat strategicznych i opierających się na dowodach (zasada *evidence-led*) programów i inicjatyw. Ich celem jest redukcja i zapobieganie popełnianiu przestępstw oraz wiktymizacji oraz promowanie międzynarodowych norm i standardów, w szczególności *UN Guidelines on the Prevention of Crime* (1995, 2002, 2010).

D. Co wynika ze strategii *community-oriented policing* (COP)?

Filozofia i strategia *community-oriented policing* jest rozumiana najogólniej jako współdziałanie policji z obywatelami i ich organizacjami celem diagnozowania i rozwiązywania problemów w zakresie lokalnego bezpieczeństwa. Z założeń tej strategii wyprowadza się wprost ideę komunalnej prewencji kryminalnej.

W literaturze panuje zgoda co do kluczowych cech COP: partnerstwa, przyzwolenia społeczności lokalnych, usługowe funkcji policji, odpowiedzialności, koncentracji

¹⁷ <http://efus.eu/en/>.

¹⁸ Security, Democracy and Cities: The Manifesto of Aubervilliers and Saint-Denis, <http://efus.eu/en/resources/publications/efus/3779/>.

na prewencji w podejściu do przestępczości, działań proaktywnych, rozwiązywania problemów.

Dzięki realizacji założeń COP staje się możliwe:

- włączenie się policji do innowacyjnych działań w społecznościach lokalnych, co zapewnia jej społeczne wsparcie i legitymizację;
- wzmacnianie współodpowiedzialności społeczności lokalnej wskutek uczynienia jej kluczowym partnerem w zapewnianiu bezpieczeństwa;
- zapewnienie policyjnym programom większej trwałości poprzez kształtowanie świadomości, że stanowią one „lokalną własność”¹⁹.

Niestety, powszechna zgoda kończy się z reguły na określeniu podstawowych cech COP.

W jaki sposób należy współcześnie osiągać cele COP? To temat rozległy i trudny do ogarnięcia w tym artykule. Tytułem wstępu do dyskusji warto zwrócić uwagę na zasadnicze zarzuty i podstawowe trudności w implementacji *community-oriented policing*, formułowane w ostatnich 40 latach.

Zarzuty wobec COP formułowane na podstawie badań i obserwacji w różnych krajach na świecie koncentrują się wokół następujących problemów:

- a) COP to wyłącznie retoryczny zwrot, nie niesie ze sobą żadnych nowych propozycji w zakresie wypełniania policyjnych funkcji („stare wino w nowym bukłaku”);
- b) koncepcja jest dalej niejasna mimo 40 lat jej implementacji;
- c) niejasne są podstawowe pojęcia, takie jak wspólnota lokalna czy partnerstwo;
- d) COP jest „miękką” wobec przestępczości i redukuje możliwości walki z poważną przestępczością;
- e) COP wywołuje zagrożenie upolitycznienia policji i zwiększenia korupcji;
- f) wątpliwe, czy społeczeństwo oczekuje takiej opiekuńczości ze strony policji;
- g) czy rola policjanta jako opiekuna i pomocnika da się pogodzić z legalistycznie ujętym egzekwowaniem prawa?

Jeśli nie zgodzić się z tymi zasadniczymi zarzutami²⁰, to stajemy przed trudnościami związanymi z implementacją COP. Należą do nich:

- a) problemy z aktywizowaniem zdeintegrowanych społeczności lokalnych;
- b) trudności z ustaleniem wspólnych priorytetów;
- c) niechęć mieszkańców do osób podejmujących współpracę z policją;
- d) wykorzystywanie spotkań mieszkańców przez przestępców przy bierności porządkowych ludzi;
- e) niski status policjantów pierwszego kontaktu i trudności w ocenie ich pracy;
- f) trudności ewaluacji przy niedookreśloności strategii.

¹⁹ L. Denney, S. Jenkins, *Securing Communities: the What and How of Community Policing*, odi org, 2013.

²⁰ Por. R. Trojanowicz, B. Bucqueroux, *Community Policing: A Contemporary Perspective*, Routledge, 1999.

Obserwując rozwój głównych strategii wypełniania zadań policyjnych w różnych krajach, trzeba zauważyć, że wobec zmieniających się zagrożeń zwiększa się popularność innej proaktywnej strategii – *intelligence-led policing*²¹. Jest to model realizacji zadań policyjnych, zgodnie z którym należy kłaść większy nacisk na zbieranie i analizę informacji oraz rozwój celowych działań policyjnych podejmowanych w konsekwencji tej analizy, realizowany głównie przez zastosowanie analizy kryminalnej, tworzenie baz danych oraz wykorzystanie policyjnych informatorów.

Proces wdrażania nowego modelu odbywa się niejednokrotnie kosztem zmniejszenia nakładów na COP. Trudno wszakże tę ideę po prostu wyrzucić do lamusa. Podmioty wdrażające COP w społecznościach lokalnych powinny poszukiwać ciągłe nowych metod działania i szukać sojuszników, aby COP nie ograniczyło się do symbolicznych gestów i odnalazło swoje miejsce wobec współczesnych zagrożeń, rozwoju techniki i trudności w identyfikowaniu społeczności lokalnych.

²¹ J. Ratcliffe, *Intelligence-Led Policing*, Cullompton: Willanpublishing 2008.

■ **dr hab. nauk prawnych Janina Czapska, prof. UJ**

Dr hab. nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Katedry Socjologii Prawa Wydziału Prawa i Administracji UJ

W swych publikacjach i badaniach naukowych zajmuje się przede wszystkim problemami z pogranicza psychologii społecznej i nauk prawnych, stosowaniem prawa karnego oraz bezpieczeństwem. Aktualnie jest kierownikiem projektu badawczego „Koordynacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem przestępczości”.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym – rekomendowane kierunki a oczekiwania społeczne

prof. dr hab. Ryszard A. Stefański
Uczelnia Łazarskiego w Warszawie

I. WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo ruchu drogowego jest zapewnione przez rozwinięty system środków ekonomicznych, technicznych, organizacyjnych, prawnych i innych, których celem stanowi przede wszystkim zapobieganie niebezpiecznym zdarzeniom, a głównie wypadkom drogowym. Jego poprawę można osiągnąć poprzez konsekwentne stosowanie systemu 4E (*education* – nauczanie przepisów ruchu drogowego i praktycznego prowadzenia pojazdu, *engineering* – rozbudowa dróg i pojazdów, *enforcement* – kontrola i karanie naruszeń zasad ruchu drogowego, *emergency* – pomoc).

Działania Policji mieszczą się w ramach *enforcement* i obejmują kontrolę ruchu drogowego, a także karanie sprawców wykroczeń w trybie mandatowym oraz ujawnianie wykroczeń i inicjowanie postępowań sądowych, jak również prowadzenie dochodzeń o czyny dotyczące naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, które spowodowały na tyle poważne skutki, że stanowią przestępstwa. W tym podsystemie – aczkolwiek nie w pełni odpowiadają jego nazwie – ważną rolę spełniają działania prewencyjne. Represji karnej nie można bowiem traktować jako zasadniczego środka w walce z negatywnymi zjawiskami w ruchu drogowym¹. Jest ona, podobnie jak całe prawo karne, *ultima ratio*. W oczach opinii publicznej jawi się jako bardzo skuteczna i tak zdaje się ją oceniać ustawodawca, który nie tylko typizuje nowe rodzaje czynów zabronionych, ale także zaostrza sankcje karne oraz wprowadza nowe instrumenty represjonowania kierujących pojazdami. Decydujące znaczenie dla uzasadnienia wielu zmian ma „publiczna wiedza”, a nie statystyka przestępczości i jej naukowy opis określający rzeczywistość. Jest to nic innego jako populizm penalny, który stanowi „zespół społecznych przekonań, a także działań politycznych i legislacyjnych podejmowanych z programowym ograniczaniem roli ekspertów, współkształtowany

¹ K. Buchała, *Z zagadnień sądowego wymiaru kary za przestępstwa drogowe*, NP 1968, nr 5, s. 729.

przez media, charakteryzujący się surowym nastawieniem do przestępczości i brakiem współczucia dla jej sprawców”².

Nie ma potrzeby odnoszenia się do tych zmian, ale nie sposób pominąć milczeniem te, które znajdują się w końcowej fazie prac legislacyjnych, zwłaszcza że ciężar ich realizacji spada na barki Policji. Mam na myśli te, które przewiduje ustawa z dnia 6 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw³.

II. NOWE FORMY REPRESJONOWANIA NARUSZEŃ W RUCHU DROGOWYM

Przepisy Kodeksu karnego dotyczące przestępstw drogowych i środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów były nowelizowane 7 razy⁴ i wydawać by się mogło, że nie było ich dużo. Problem jednak w tym, że zmierzały one do zwiększenia represji wobec sprawców tych przestępstw, z wyjątkiem ustawy z dnia 27 września 2013 r., którą dokonano kontrawencjonalizacji prowadzenia pojazdu niemechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, tj. przestępstwa z art. 178a § 2 k.k., które przekwalifikowano na wykroczenie z art. 87 § 1a k.w.

Dalej idącą represję przewiduje wspomniana ustawa z dnia 6 lutego 2015 r., która zmienia Kodeks karny, przewidując w nim podwyższenie dolnej granicy zakazu prowadzenia pojazdów orzeczanego obligatoryjnie (art. 43 § 2 k.k.) do 3 lat oraz typizując jako przestępstwo prowadzenie pojazdu mechanicznego na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu, przez osobę, której decyzją właściwego organu zostały cofnięte uprawnienia do kierowania pojazdami, zagrożone grzywną karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W przepisie tym chodzi o wszystkie wypadki cofnięcia uprawnień niezależnie od przyczyny. Obejmuje zatem wypadki cofnięcia uprawnień do kierowania pojazdami z powodu:

- 1) istnienia przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem;
- 2) istnienia przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem; utraty kwalifikacji;

² W. Zalewski, *Populizm penalny – próba zdefiniowania zjawiska*, w: *Populizm penalny i jego przejawy w Polsce. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Prawa Karnego*, Szklarska Poręba, 24–27 września 2008 r., pod red. Z. Sienkiewicz, R. Kokota, Wrocław 2009, s. 31–32.

³ W wersji sprzed rozpatrzenia poprawek Senatu.

⁴ Art. 43 k.k. nowelizowano ustawami: z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363); z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589); z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842), art. 178 k.k. – ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 48, poz. 548), art. 178a k.k. – ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 40, poz. 227); ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247), art. 179 – ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 1018).

- 3) niezgłoszenia się we wskazanym terminie na egzamin państwowy ze względu na uzasadnione zastrzeżenia co do kwalifikacji kierowcy;
- 4) ubieganie się o zwrot zatrzymanego prawa jazdy, którego osoba była pozbawiona na okres przekraczający rok;
- 5) ponownego przekroczenia liczby 24 punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od dnia wydania skierowania na kurs reedukacyjny z powodu przekroczenia liczby 24 punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego; popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji; orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów (art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami⁵);
- 6) przekroczenia, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego;
- 7) niepoddania się sprawdzeniu kwalifikacji, mimo skierowania przez starostę (art. 140 ust. 1 pkt 3 i 4 lit. a p.r.d.).

Obecnie takie zachowanie wyczerpuje znamiona wykroczenia określonego w art. 94 § 1 k.w. W uzasadnieniu projektu ustawy propozycję tę tłumaczono tym, że „poddanie tych osób reżimowi wykroczeniowemu stanowi zrównanie ich z osobami, które wprawdzie nie posiadają uprawnień, ale jednocześnie nie wykazały się stwarzaniem szczególnego niebezpieczeństwa (np. poprzez jazdę pod wpływem alkoholu), co w świetle popełnionego czynu, skutkującego np. orzeczeniem przedmiotowego środka karnego czy orzeczeniem lekarskim, nie wydaje się uzasadnione”⁶. Okoliczności te nie przekonują do tak drastycznej zmiany prawnej oceny takiego czynu. Celem karalności prowadzenia pojazdu bez uprawnień jest ochrona bezpieczeństwa ruchu drogowego, które może być zagrożone w następstwie prowadzenia pojazdu przez osoby niemające uprawnień. Istotne jest potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu, jakie stwarza sprawca. Niewątpliwie takie zagrożenie stwarza osoba, która została pozbawiona uprawnień z powodu utraty kwalifikacji lub stanu zdrowia lub przeciwwskazań psychologicznych. Jednakże trudno uznać, że osoba, która utraciła uprawnienia z powodu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego za prowadzenia takiego pojazdu w stanie nietrzeźwości lub z powodu przekroczenia limitu tzw. punktów karnych, stwarza większe zagrożenia niż osoba, która nigdy nie prowadziła pojazdów. Osoba, która posiadała uprawnienia do prowadzenia pojazdów i przez dłuższy okres kierowała pojazdami, ma niewątpliwie umiejętności kierowania, przez co jest mniej niebezpieczna od tej, która nie ukończyła odpowiedniego kursu i nie zdała z wynikiem pozytywnym egzaminu sprawdzającego wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne bezpiecznego prowadzenia pojazdów. Kryminalizacja zachowań określonych w art. 180a k.k. nie ma na celu ochrony bezpieczeństwa ruchu drogowego, a przede wszystkim nastawiona jest na represjonowanie osób, które utraciły uprawnienia.

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 155.

⁶ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 7 lipca 2014 r. (druk sejmowy nr 2586), s. 4.

Ustawa ta przewiduje rozszerzenie w Prawie o ruchu drogowym i ustawie o kierujących pojazdami przyczyn zatrzymania prawa jazdy. Policjant jest obowiązany zatrzymać prawo jazdy w przypadku ujawnienia m.in. czynu polegającego na:

- a) kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub
- b) przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji; przepis nie dotyczy przewozu osób pojazdem komunikacji miejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące (art. 135 ust. 1 pkt 1a lit. a i b p.r.d.).

Zatrzymane prawo jazdy policjant przekazuje staroście, a ten wydaje decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy (art. 102 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy o kierujących pojazdami) na okres 3 miesięcy, nadając jej rygor natychmiastowej wykonalności.

Do wydania decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy dochodzi także w sytuacji, gdy nie nastąpiło jego zatrzymanie przez policjanta, a kierujący dopuścił się wyżej wymienionych naruszeń, z tym że wówczas starosta zobowiązuje kierującego do zwrotu prawa jazdy (art. 102 ust. 1c cyt. ustawy).

Jeżeli osoba kierowała pojazdem pomimo wydania decyzji administracyjnej o zatrzymaniu jej prawa jazdy na tej podstawie albo zatrzymania prawa jazdy, starosta wydaje decyzję administracyjną o przedłużeniu okresu, na który zatrzymano prawo jazdy, do 6 miesięcy, a w wypadku, gdy decyzja nie została jeszcze wydana, starosta wydaje tę decyzję na okres 6 miesięcy (art. 102 ust. 1d cyt. ustawy).

W wypadku, gdy sprawa o takie naruszenie została skierowana do rozpoznania przez sąd lub organ orzekający o sprawie w postępowaniu dyscyplinarnym i nie zakończyła się prawomocnym rozstrzygnięciem w okresie 3 miesięcy od dnia zatrzymania dokumentu, a w wypadku, gdy zatrzymano prawo jazdy w okresie 6 miesięcy, w tym okresie – podlega on zwrotowi (art. 102 ust. 3 cyt. ustawy).

Prima vista wydawać by się mogło, że Policja została wyposażona w skuteczny instrument prawny, gdyż dochodzi do niezwłocznego odsunięcia od udziału w ruchu niebezpiecznego kierowcy, o czym świadczy przekroczenie przez niego dopuszczalnej prędkości na obszarze zabudowanym o więcej niż 50 km/h. Problem w tym, że nie zawsze przekroczenie dopuszczalnej prędkości na wskazanym poziomie stwarza aż tak poważne zagrożenie, że jest konieczne wyeliminowanie kierowcy z ruchu. Do tego może dojść w takich warunkach drogowych, że nie stwarza żadnego zagrożenia, np. w godzinach nocnych na obszarach wiejskich przy braku jakiegokolwiek ruchu. Obligatoryjny tryb zatrzymania prawa jazdy nie pozostawia ani policjantowi, ani staroście żadnej swobody.

Poza tym to uregulowanie narusza spójność represjonowania kierowców za naruszenia w ruchu drogowym, bowiem za poważniejsze zachowania niezgodne

z zasadami ruchu drogowego, wyrażające się spowodowaniem poważnych skutków, np. w postaci katastrofy w komunikacji (art. 173 k.k.) lub jej bezpośredniego niebezpieczeństwa (art. 174 k.k.) albo wypadku drogowego, zatrzymanie prawa jazdy jest fakultatywne (art. 135 § 1 pkt 2 p.r.d.). Niespójność ta przejawia się także w tym, że przekroczenie dozwolonej prędkości stanowi wykroczenie z art. 92a k.w., które nie jest zagrożone zakazem prowadzenia pojazdów, a zatem sąd nie może go orzec, i zatrzymanie prawa jazdy nie przekształca się w ten środek karny, a tak powinno być, na co wskazuje art. 135 ust. 1 pkt 2 p.r.d., dopuszczający zatrzymanie prawa z powodu popełnienia wykroczenia tylko wówczas, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów. Tym sposobem zatrzymanie prawa jazdy stało się wyłącznie środkiem represyjnym o charakterze karnym i w związku z tym jego stosowanie – zgodnie z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP – powinno należeć do sądu.

III. PROBLEM PROWADZENIA POJAZDU MECHANICZNEGO W SPOSÓB RAŻĄCO NIEBEZPIECZNY

Ostatnio wśród młodych ludzi stało się modne popisywanie się umiejętnościami w prowadzeniu samochodu poprzez rozwijanie bardzo dużych prędkości w aglomeracjach miejskich, z okazaniem w ten sposób rażącego lekceważenia nie tylko zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego, ale także życia i zdrowia innych uczestników.

Wystarczy wskazać przypadek kierowcy BMW, który w Warszawie lawirował z ogromną prędkością między samochodami w gęstym ruchu ulicznym, wjeżdżał na skrzyżowanie na czerwonym świetle, jechał pod prąd, ścigał się z motocyklistami⁷. Wcześniej na drodze krajowej nr 7 między Jędrzejowem a Kielcami jechał z dużą prędkością, zmuszał innych kierowców do gwałtownego zjeżdżania i zmiany toru jazdy.

Podobne zdarzenie miało miejsce w Poznaniu, gdzie kierowca z prędkością ponad 100 km/h jechał pod prąd, wyprzedzał na podwójnej linii ciągłej i omijał tzw. „wysepki” na drodze, a o mały włos nie doszło też do czołowego zderzenia z samochodem jadącym z naprzeciwka oraz potrącenia pieszego⁸.

Ekstremalnym zachowaniem była też jazda bardzo młodego motocyklisty z dużą prędkością po galerii handlowej.

Te wypadki unaocznily, że nasze prawo nie jest przystosowane do zwalczania tego rodzaju zjawiska. Oczywiście, nie budzi wątpliwości, że kierowcy poruszający się ulicami miasta spowodowali zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, wycerpując tym samym znamiona wykroczenia z art. 86 § 1 k.w., zagrożonego karą

⁷ http://moto.onet.pl/aktualnosci/szalencza-jazda-froga-niestanowilazagrozenia/034xt?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=allonet1_motosem_dsa [dostęp: 15 marca 2015 r.].

⁸ <http://www.fakt.pl/wydarzenia/poznanski-frog-w-akcji-drogowi-piraci-z-poznania,film,509591.html> [dostęp: 15 marca 2015 r.].

grzywny w maksymalnym wymiarze do 5 tys. zł, a więc karą rażąco niewspółmierną do czynu. Zachowanie kierowcy BMW prokurator zakwalifikował jako umyślne spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu drogowym (art. 174 § 1 k.k.). Informacje, jakie podawano w toku prowadzonego w tej sprawie śledztwa, wskazują, że pojawiły się trudności natury dowodowej wykazania, że niebezpieczeństwo to było realne i zagrażało życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach.

Przypadek motocyklisty jeżdżącego po galerii handlowej nie wyczerpuje żadnego ze znamion wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym, gdyż nie sposób uznać galerii handlowej za miejsce przeznaczone do ruchu pojazdów, a tym bardziej za drogę publiczną, strefę zamieszkania lub strefę ruchu, a tylko na nich może być popełnione wykroczenie zagrożenia bezpieczeństwa ruchu (art. 86 § 1 k.w.). W zależności od dokonanych ustaleń faktycznych w grę może wchodzić odpowiedzialność motocyklisty za przestępstwo umyślnego narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, które jest zagrożone karą pozbawienia wolności do 3 lat (art. 160 § 1 k.k.), ale nie jest możliwe orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów.

O wadze tego problemu i docenianiu go przez Policję świadczy utworzenie w sierpniu 2014 r. w komendach wojewódzkich Policji nieetatowych zespołów do zwalczania agresywnych zachowań na drogach. Osiągną one zamierzone efekty tylko wówczas, gdy będzie możliwe pociąganie sprawców takich zdarzeń do właściwej odpowiedzialności. W związku z tym zachodzi pilna konieczność poddania takich zachowań odrębnej kryminalizacji. Można rozważyć wprowadzenie do rozdziału XXI Kodeksu karnego, grupującego przepisy typizujące przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, przepisu określającego przestępstwo rażącego lekceważenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Przepis mógłby brzmieć następująco:

„Art. 180b. § 1. Kto, prowadząc pojazd mechaniczny, rażąco lekceważy zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa tego ruchu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Przepis ten różniłby się od art. 86 § 1 k.w. stroną podmiotową, która w wypadku wspomnianego wykroczenia polega na niezachowaniu umyślnie lub nieumyślnie należytej ostrożności, a w proponowanym przestępstwie na wykazaniu dużej złej woli, wyrażającej się rażącym lekceważeniem. Znamię „lekceważy” wskazuje na świadome ignorowanie przez sprawcę obowiązujących go zasad ruchu, a podkreślenie, że ma być ono „rażące” ogranicza jego zakres do naruszeń oczywistych.

Podobne przestępstwo przewiduje art. 380 ust. 1 hiszpańskiego Kodeksu karnego z 1995 r. Przestępstwem określonym w tym przepisie jest prowadzenie pojazdu silnikowego lub motoroweru z jawną zuchwałością, narażające na konkretne niebezpieczeństwo życia lub zdrowia osób, które jest zagrożone karą więzienia od sześciu miesięcy do dwóch lat oraz karą pozbawienia prawa prowadzenia pojazdów mecha-

nicznych i motorowerów na okres powyżej roku do lat 6. W doktrynie i judykaturze przyjmuje się, że zuchwałe prowadzenie polega na niebezpiecznym kierowaniu, w trakcie którego dochodzi do naruszenia podstawowych zasad ostrożności. Jest prowadzeniem agresywnym, pozbawionym najbardziej podstawowego poszanowania norm bezpieczeństwa ruchu. Zuchwałość ma być jawna, a więc wyraźna, widoczna dla osób trzecich. W orzecznictwie jako zachowania zuchwałe wskazuje się:

- jazdę autostradą w przeciwnym kierunku;
- wyprzedzanie w sytuacji braku widoczności;
- prowadzenie pojazdu z dużą prędkością, z jednoczesnym wykonywaniem gwałtownych i niebezpiecznych manewrów, np. jazda lewą stroną jezdni, zmuszająca pojazdy jadące z przeciwnej strony do hamowania i zmiany trajektorii;
- prowadzenie pojazdu z dużą prędkością ulicami zaludnionego miasta i wjechanie w ulicę dla pieszych na wysokim biegu;
- prowadzenie pojazdu z nadmierną prędkością i przejechanie przez skrzyżowanie z obwodnicą na czerwonym świetle lub wyprzedzanie w miejscu zabronionym, zmuszające pojazdy z przeciwnej strony do zjechania na pobocze w celu uniknięcia kolizji;
- przejechanie przez skrzyżowanie na czerwonym świetle i zmuszenie innego kierowcy do gwałtownego hamowania;
- prowadzenie motocykla z dużą prędkością i zignorowanie znaków zakazu, nakazu lub podstawowych norm ostrożności;
- zawrócenie w celu uniknięcia kontroli policyjnej i ucieczka z dużą prędkością w przeciwnym kierunku⁹.

IV. KONTROLA RUCHU DROGOWEGO

Skuteczniejsza od represji – w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego – jest jego kontrola. Pozwala ona nie tylko ujawnić naruszenia przepisów, ale przede wszystkim im zapobiegać. By była skuteczna, musi być prowadzona profesjonalnie i jej celem powinno być podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Ponadto nie należy zapominać, że kontrolowana jest osoba, która ma podstawową, a niekiedy bardzo dużą wiedzę o przepisach i zasadach obowiązujących w ruchu drogowym. Warunki skutecznej kontroli mogą spełniać tylko wyspecjalizowane jednostki, a taką jest pion ruchu drogowego Policji, którego funkcjonariusze mają najlepsze przygotowanie zawodowe, chociaż – jak wszędzie – znajdują się wyjątki.

Tymczasem doszło do rozszerzenia uprawnień do kontroli ruchu drogowego na inne organy. Nie chodzi o organy, które tę kontrolę wykonują w ograniczonym stopniu,

⁹ B.J. Stefańska, *Prowadzenie pojazdu z jawną zuchwałością i odmowa poddania się badaniu na wartość alkoholu lub innego środka. Regulacje w prawie hiszpańskim i ich implementacja do prawa polskiego, Interdyscyplinarne zarządzanie bezpieczeństwem drogowym, Międzynarodowy Kongres BRD, Teresin 13–14 grudnia 2010, s. 58.*

tj. funkcjonariuszy celnych, strażników leśnych, funkcjonariuszy Straży Parku, osób działających w imieniu zarządcy drogi, Żandarmerię Wojskową i wojskowe organy porządkowe, ale o straż gminną (miejską) i Inspekcję Transportu Drogowego w zakresie kontroli innych osób niż wykonujących transport drogowy.

1. Straż gminna (miejska)

Straż gminna – zgodnie z art. 1. ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych¹⁰ została powołana do ochrony porządku publicznego na terenie gminy. Do jej zadań należy m.in. ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym (art. 11 ust. 1 pkt 1–2 cyt. ustawy). Zadania dotyczące ochrony spokoju i porządku w miejscach publicznych są tak rozległe, że ich prawidłowe wykonanie przekracza stan liczbowy i wyposażenie tej formacji. O ile ma ona mieć uprawnienia do kontroli ruchu drogowego, o tyle – z uwagi na cel, w jakim została powołana – powinny być one ograniczone do tych, które sprzyjają podnoszeniu porządku publicznego w gminie lub mieście. Do takich działań można zaliczyć wykonywanie kontroli ruchu drogowego wobec:

- 1) kierującego pojazdem – niestosującego się do zakazu ruchu w obu kierunkach określonego odpowiednim znakiem drogowym,
- 2) uczestnika ruchu naruszającego przepisy o:
 - a) zatrzymaniu lub postoju pojazdów,
 - b) ruchu motorowerów, rowerów, wózków rowerowych, pojazdów zaprzęgowych oraz o jeździe wierzchem lub pędzeniu zwierząt,
 - c) ruchu pieszych.

Straż gminna (miejska) nie powinna posiadać uprawnień wykonywania czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego z użyciem urzędzeń rejestrujących, bowiem w ramach ich wykonywania dochodzi do wypaczeń. Największe wątpliwości budzi umiejscowienie tych urzędzeń. Wprawdzie szczegółowe warunki wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego za pomocą urzędzeń rejestrujących określa rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie warunków lokalizacji, sposobu oznakowania i dokonywania pomiarów przez urzędzenia rejestrujące¹¹, lecz obserwacja miejsc, w których dokonują takiej kontroli, wskazuje, że w wielu wypadkach nie są to miejsca szczególnie niebezpieczne. Wykonywanie przez strażników tych czynności wywołuje największe niezadowolenie społeczne i niewątpliwie nie służy dobrze samej straży.

¹⁰ Dz. U. z 2013 r. poz. 1383, z późn. zm.

¹¹ Dz. U. z 2013 r. poz. 366.

2. Inspekcja Transportu Drogowego

Inspekcja Transportu Drogowego została powołana do kontroli przestrzegania przepisów w zakresie transportu drogowego i niezarobkowego krajowego i międzynarodowego przewozu drogowego wykonywanego pojazdami samochodowymi (art. 48 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym¹²). W ramach tych uprawnień była upoważniona do dokonywania kontroli ruchu drogowego w stosunku do kierujących pojazdami, którzy wykonują transport drogowy lub przewóz na potrzeby własne (art. 129a p.r.d. w wersji sprzed nowelizacji z dnia 29 października 2010 r.). Ustawą z dnia 29 października 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw¹³ rozszerzono uprawnienia kontrolne Inspekcji Transportu Drogowego także w stosunku do innych uczestników ruchu drogowego. Inspekcja jest uprawniona do kontroli ruchu drogowego w odniesieniu do innego kierującego pojazdem tylko wówczas, gdy:

- 1) zachodzi co do niego uzasadnione podejrzenie, że kieruje pojazdem w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 129 ust. 1 pkt 2 p.r.d.),
- 2) naruszył przepisy ruchu drogowego, w przypadku zarejestrowania tego naruszenia przy użyciu:
 - a) przyrządów kontrolno-pomiarowych,
 - b) przenośnych albo zainstalowanych w pojeździe albo na statku powietrznym urządzeń rejestrujących (art. 129a ust. 1 pkt 3 p.r.d.),
- 3) rażąco naruszył przepisy ruchu drogowego lub spowodował zagrożenie jego bezpieczeństwa (art. 129a ust. 1 pkt 4 p.r.d.).

Uprawnienia te – jak wskazują powyższe wyliczenia – dotyczą poważnych naruszeń przepisów ruchu drogowego. Jak podkreślono w uzasadnieniu projektu tej ustawy: „Projekt nowelizuje dotychczasowe kompetencje funkcjonariuszy Inspekcji (art. 1 pkt 4 projektu) jedynie w zakresie dodania im uprawnień do kontroli uczestników ruchu drogowego innych niż wykonujący transport drogowy w przypadku popełnienia przez nich najcięższych i najniebezpieczniejszych naruszeń przepisów o ruchu drogowym”¹⁴.

Wątpliwości budzi przyznanie Inspekcji Transportu Drogowego uprawnień do podjęcia czynności kontrolnych wobec kierującego pojazdem, który rażąco naruszył przepisy ruchu drogowego (art. 129a ust. 1 pkt 4 p.r.d.). Określając to uprawnienie, posłużono się ocennym terminem „rażący”, który oznacza „wyraźny, oczywisty, bezsporny, niebudzący wątpliwości, taki, który rzuca się w oczy, nie sposób go nie zauważyć”¹⁵. Jest ono na tyle nie ostre, że może prowadzić do podjęcia interwencji

¹² Dz. U. z 2015 r. poz. 1414, z późn. zm.

¹³ Dz. U. Nr 225, poz. 1466.

¹⁴ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3179), s. 26.

¹⁵ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, pod red. H. Zgólkowej, t. 35, Poznań 2002, s. 265.

w sytuacjach, gdy obiektywnie naruszenie nie ma tej cechy. To samo dotyczy interwencji w sytuacji, gdy kierujący pojazdem spowodował zagrożenie bezpieczeństwa ruchu. Konieczne jest bowiem ustalenie, że po pierwsze – doszło do zagrożenia, po drugie – zagrożenie to było realne.

Zasadne jest jedynie utrzymanie uprawnień w stosunku do kierującego, co do którego zachodzi uzasadnione podejrzenie, że prowadzi pojazd w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, ze względu na konieczność niezwłocznego odsunięcia go od udziału w ruchu. Do wyłącznej kompetencji Inspekcji Transportu Drogowego powinno należeć ujawnianie naruszeń ruchu drogowego za pomocą urządzeń rejestrujących – ze względu na posiadaną już infrastrukturę – i jedynymi stosowanymi przez nią urządzeniami powinny być stacjonarne urządzenia rejestrujące zainstalowane w pasie drogowym dróg publicznych do ujawniania naruszeń przepisów ruchu drogowego:

- a) przekraczania dopuszczalnej prędkości,
- b) niestosowania się do sygnałów świetlnych.

Przeñośne urządzenia rejestrujące powinny być stopniowo wycofywane, a w okresie przejściowym uprawnienia do ich używania powinna posiadać tylko Policja.

W wyłącznej gestii Policji powinny pozostawać urządzenia rejestrujące zainstalowane w pojeździe albo na statku powietrznym. Należałoby stopniowo wycofać urządzenia kontrolno-pomiarowe prędkości.

Propozycja ta jest podyktowana – po pierwsze, troską o podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez doprowadzenie do przestrzegania administracyjnie dopuszczalnej prędkości; przez kierujących pojazdami, po drugie – względami ekonomicznymi.

Dokonywanie kontroli prędkości za pomocą urządzeń kontrolno-pomiarowych, tzw. radarów, jest mało efektywne z punktu widzenia poprawy bezpieczeństwa ruchu, gdyż kierowcy *de facto* zwalniają w miejscu, w którym jest dokonywany pomiar prędkości, tylko wówczas, gdy jest ona przeprowadzana, gdyż otrzymują informacje o tej kontroli od innych kierowców.

Koszty takich kontroli są zaś niewspółmierne do efektów, mierzonych nie liczbą wystawionych mandatów i sumami pieniężnymi, które zasilą budżet, ale poprawą bezpieczeństwa ruchu. Kontrola taka powoduje wyłączenie z reguły dwóch funkcjonariuszy z wykonywania innych zadań oraz niewykorzystanie pojazdu.

Funkcjonariuszy i pojazd można by wykorzystać do dokonywania kontroli za pomocą urządzeń rejestrujących zainstalowanych w pojeździe. Poruszając się po drogach nieoznakowanym pojazdem, mogliby ujawniać także inne wykroczenia, z tym że nie może być tak – co ma niestety miejsce w praktyce – że funkcjonariusze Policji po stwierdzeniu popełnienia wykroczenia przez kierującego pojazdem nie zatrzymują jego pojazdu, a jadą za nim dalej, licząc, że kierowca popełni kolejne wykroczenia. Kontrole takie są zdecydowanie skuteczniejsze, gdyż kierujący pojazdami nie mają

wiedzy, gdzie i kiedy są dokonywane, i gdyby były w miarę częste, to do świadomości kierowców dotarłoby, że nie tylko każde przekroczenie dopuszczalnej prędkości, ale i inne naruszenie może zostać ujawnione i pociągnąć za sobą odpowiednią represję. Zdają sobie sprawę, że realizacja tego pomysłu wymaga nakładów finansowych, lecz można go wprowadzać w życie sukcesywnie, zastępując urządzenia kontrolno-pomiarowe prędkości przenośnymi urządzeniami rejestrującymi.

V. WNIOSKI

1. W systemie różnego rodzaju środków służących zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu ważne miejsce zajmują kontrola i karanie naruszeń zasad ruchu drogowego (*enforcement*). Jest to niewątpliwie domena działań Policji.
2. Karanie jako *ultima ratio* nie powinno być środkiem podstawowym. Obserwacja działalności legislacyjnej nasuwa nieodparcie wnioski, że środki natury karnej odgrywają pierwszoplanową rolę. Świadczą o tym liczne zmiany Kodeksu karnego w zakresie odpowiedzialności za czyny popełnione w ruchu drogowym, ukierunkowane na zaostrzenie represji. Taką zmianą, umiejscowioną nie w Kodeksie karnym, a w prawie o ruchu drogowym i ustawie o kierujących pojazdami, jest obligatoryjne krótkoterminowe zatrzymanie prawa jazdy za kierowanie pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h w obszarze zabudowanym. W ten sposób zatrzymanie prawa jazdy, będące dotychczas środkiem tymczasowym, mającym na celu niezwłoczne odsunięcie sprawcy od udziału w ruchu i zapewnienie wykonania przyszłego orzeczenia o zakazie prowadzenia pojazdów, stało się środkiem represyjnym o charakterze administracyjnym.
3. Poważnym problemem jest zwalczanie – coraz powszechniejszego zjawiska – prowadzenia pojazdu mechanicznego w sposób rażąco niebezpieczny. Ze względów dowodowych z reguły trudno jest takiego kierowcę pociągnąć do odpowiedzialności za przestępstwo, a kary przewidziane za wykroczenia są niewspółmiernie niskie. Zachodzi zatem konieczność odrębnej kryminalizacji takich zachowań. Mogłoby to nastąpić przez dodanie do Kodeksu karnego przepisu w brzmieniu: „Art. 180b § 1 Kto, prowadząc pojazd mechaniczny, rażąco lekceważy zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa tego ruchu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.
4. Wielość organów wykonujących czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego nie zapewnia właściwej skuteczności, a ponadto wzbudza niezadowolenie społeczne. Szczególną rolę odgrywa ujawnianie naruszeń przepisów ruchu drogowego za pomocą urządzeń rejestrujących.

Uprawnień tego rodzaju powinny być pozbawione strażnice gminne (miejskie). Kontrole ruchu drogowego dokonywane przez nie należy ograniczyć do tych, które sprzyjają podnoszeniu porządku publicznego w gminie lub mieście.

Ujawnianie naruszeń przepisów ruchu drogowego, które powinny być sankcjonowane w trybie administracyjnym za pomocą stacjonarnych urządzeń rejestrujących, należy powierzyć Inspekcji Transportu Drogowego.

Policja z kolei powinna korzystać tylko z urządzeń rejestrujących zainstalowanych w pojeździe albo na statku powietrznym. Przenośne urządzenia kontrolno-pomiarowe – jako nieefektywne i przynoszące wyniki nieproporcjonalne do nakładów – powinny być wycofane.

■ prof. dr hab. Ryszard Andrzej Stefański

Profesor Uczelni Łazarskiego w Warszawie, wykładowca postępowania karnego w Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji w Warszawie, były Zastępca Prokuratora Generalnego w Ministerstwie Sprawiedliwości. Wybitny specjalista – praktyk z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego oraz prawnych zagadnień ruchu drogowego. Autor setek artykułów, glos, recenzji oraz książek, m.in. komentarzy do Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego, prawa o ruchu drogowym, wykroczeń drogowych.

KOMENTARZ

Pomimo utrzymującej się w ciągu ostatnich lat spadkowej tendencji liczby śmiertelnych ofiar wypadków drogowych, konieczne jest poszukiwanie nowych rozwiązań, w tym także w obszarze instrumentów prawnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa na polskich drogach.

Konsekwentne ograniczanie liczby wypadków drogowych oraz ich skutków to założenia wynikające nie tylko z krajowych strategii, ale także z uwarunkowań międzynarodowych. Jednym z nich jest Europejski Program Bezpieczeństwa na Drogach na lata 2011–2020, przyjęty przez Komisję Europejską, w którym zostało określonych 7 strategicznych celów. W celu 5. „Skuteczniejsze egzekwowanie przepisów” wskazano m.in., że skuteczność polityki w dziedzinie bezpieczeństwa ruchu drogowego w dużym stopniu zależy od nasilenia kontroli i przestrzegania przez kierowców wymogów bezpieczeństwa. Kluczową rolę odgrywa wyegzekwowanie przestrzegania prawa. Inicjując działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, oprócz rozwiązań odnoszących się do ogółu naruszeń, należy wprowadzić rozwiązania ukierunkowane na konkretne zachowania powodujące zdarzenia drogowe, w których są zabici lub ranni. Do tych zachowań należy m.in. rażące, świadome i umyślne łamanie ograniczeń prędkości.

Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw przewidują istotny z punktu widzenia poprawy dyscypliny i poszano-

wania prawa przez kierowców, jak również oddziaływania prewencyjnego – środek nadzoru m.in. wobec kierujących pojazdami przekraczającymi w obszarze zabudowanym dopuszczalną prędkość o więcej niż 50 km/h, dla których to będzie stosowany środek administracyjny w postaci zatrzymania dokumentu prawa jazdy na 3 miesiące. Mimo emocji, jakie wywołuje ten przepis, jest to z całą pewnością krok w dobrym kierunku. Takie rozwiązania z powodzeniem sprawdzą się w innych krajach – od wielu lat obowiązują w Grecji, Belgii, Danii, Czechach, Estonii, Niemczech, Norwegii, Litwie, Holandii, Francji, Hiszpanii, Słowenii, Szwajcarii czy w Rumunii. Zmiana ta nie jest ograniczeniem swobody działania niezawisłego sądu na rzecz organu administracji samorządowej czy też przejawem populizmu penalnego sprzecznego z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawa. Nie jest ona także podyktowana jednostkowymi i tragicznymi w skutkach zdarzeniami z polskich dróg. Jest to zmiana systemowa, będąca reakcją ustawodawcy na zdiagnozowane zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego (nadmierną prędkość, bezpieczeństwo pieszych, nietrzeźwość, problem prowadzenia pojazdu mechanicznego w sposób rażąco niebezpieczny, agresję drogową). Wdrażane rozwiązanie to także spełnienie oczekiwań społecznych dotyczących szybkiej, zdecydowanej i skutecznej reakcji Policji na przejawy „piractwa drogowego”. Przepisy prawa ciągle ewoluują. Inspiracją tych zmian jest zmieniająca się rzeczywistość, diagnoza występujących zagrożeń, opinie ekspertów oraz środowisk naukowo-badawczych.

W swym wystąpieniu prof. dr hab. Ryszard Stefański dokonał trafnej diagnozy problemu prowadzenia pojazdu mechanicznego w sposób rażąco niebezpieczny, w kontekście braku jasnych precyzyjnych unormowań prawnych przystosowanych do zwalczania tego zjawiska. Propozycja wprowadzenia do rozdziału XX Kodeksu karnego, grupującego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, przepisu typizującego rażące lekceważenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, powinna stać się przyczynkiem do dalszej dyskusji oraz zainicjowania prac w tym zakresie.

Jednocześnie należy być bardzo ostrożnym w nowelizacji przepisów odbierających strażom gminnym (miejskim) uprawnienia do wykonywania kontroli ruchu drogowego z wykorzystaniem urzędzeń rejestrujących. Straże w dużym stopniu wspomagają działania organów administracji rządowej, tj. Policję i Inspekcję Transportu Drogowego, w działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach. Pomijając aglomeracje miejskie, należy podkreślić, że działania straży służą przede wszystkim ochronie społeczności lokalnych. W przeważającej części są one realizowane na odcinkach dróg przebiegających przez miejscowości, a więc tam, gdzie ruch tranzytowy krzyżuje się z ruchem lokalnym. Dzięki temu Policja może zaangażować funkcjonariuszy w działania na drogach krajowych i wojewódzkich charakteryzujących się koncentracją zagrożenia dla bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Szukając skutecznego rozwiązania, które w znacznym stopniu wyeliminowałoby nieprawidłowe zachowania strażników gminnych (miejskich) w związku z prowadzeniem kontroli ruchu drogowego z wykorzystaniem urzędzeń rejestrujących, należałoby przede wszystkim wprowadzić skuteczny system nadzoru nad tymi podmiotami. W szczególności taką kontrolę mogliby prowadzić nie tylko w miejscach uzgodnionych, ale wyznaczonych przez właściwego komendanta Policji. Zminimalizowanie liczby patologicznych zachowań, z jednoczesnym zachowaniem stworzonej infrastruktury, byłoby z pewnością korzystniejsze z punktu widzenia bezpieczeństwa na drogach, aniżeli rezygnowanie z rozwiązania, które na przełomie ostatnich lat niewątpliwie przyczyniło się w określonym zakresie do zmniejszenia liczby wypadków drogowych oraz ich ofiar.

*ml. insp. Marek Konkolewski
radca Wydziału Profilaktyki Biura Prewencji i Ruchu Drogowego KGP*

Policyjne miejsca zatrzymań w świetle wizytacji prewencyjnych Krajowego Mechanizmu Prewencji

Justyna Róża Lewandowska

Dyrektor Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji”
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

W Polsce zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (KMP) pełni od stycznia 2008 r. Rzecznik Praw Obywatelskich. Jednym z podstawowych zadań KMP jest przeprowadzanie systematycznych wizytacji prewencyjnych w miejscach zatrzymań na terenie całego kraju.

Do policyjnych miejsc zatrzymań zaliczamy pomieszczenia dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji (PdOZ) oraz policyjne izby dziecka (PID). Do 6 marca 2015 r. przedstawiciele KMP przeprowadzili 166 wizytacji w PdOZ oraz 28 w PID.

Od samego początku przedstawiciele KMP zwracali uwagę na istotę zapoznawania osób zatrzymanych czy doprowadzonych do wytrzeźwienia z ich prawami i obowiązkami. W związku z tym zalecali, aby regulamin pobytu w PdOZ był dostępny również w pokoju, w którym przebywa zatrzymany. Minister Spraw Wewnętrznych zmianą rozporządzenia w roku 2012 r. wyszedł naprzeciw temu zaleceniu i wprowadził przepis zobowiązujący do umieszczenia w każdy pokój, w którym przebywa osoba zatrzymana lub doprowadzona do wytrzeźwienia, regulaminu pobytu wraz z adresami instytucji stojących na straży praw człowieka.

Ważną kwestią w zakresie praw konstytucyjnych jest przeprowadzanie kontroli osobistych osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia przez funkcjonariuszy Policji w PdOZ. Czynność ta wkracza w zagwarantowane konstytucyjnie prawo do prywatności i w związku z zawartymi w Konstytucji RP gwarancjami powinna być uregulowana w przepisach rangi ustawy. Ponadto obowiązujące przepisy – rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb

(Dz. U. z 2012 r. poz. 638) – nie definiują czynności kontroli osobistej, a jedynie wskazują, iż osobę przyjmowaną do pomieszczenia oraz w nim umieszczoną poddaje się szczegółowemu sprawdzeniu w celu odebrania niebezpiecznych rzeczy. Z punktu widzenia praw człowieka zagadnienie to niewątpliwie jest obecnie najpilniejszą kwestią wymagającą odpowiedniej regulacji.

W trakcie wizytacji prewencyjnych w pierwszych latach funkcjonowania KMP ich przedstawiciele wskazali na brak uregulowań ujednociających warunki bytowe, jakim powinny odpowiadać policyjne izby dziecka. W związku z tym w praktyce występowały duże różnice pomiędzy poszczególnymi izbami. Drugim problemem, z którym borykali się funkcjonariusze Policji w PID, były przeciągające się ponad 5 dni pobytu nieletnich w izbach. Niejednokrotnie wynosiły one powyżej 100 dni. Było to skutkiem braku przepisu wskazującego na maksymalny czas zatrzymania nieletnich w PID.

Na skutek wydanych zaleceń, zmieniając rozporządzenie w 2012 r., wprowadzono przepisy standaryzujące wygląd policyjnych izb dziecka, zaś nowelizacją ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382) wprowadzono nowy przepis wskazujący na maksymalny 5-dniowy termin pobytu nieletniego w PID, który obowiązuje od 2 stycznia 2014 r.

Niewątpliwie ważnymi kwestiami do uregulowania w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich pozostaje stosowanie środka przymusu bezpośredniego w postaci izolacji nieletniego w PID oraz dostęp do opieki medycznej. Ze względu na to, iż czynności te naruszają prawo do prywatności, powinny być uregulowane w przepisach rangi ustawy. Ponadto każdy zatrzymany nieletni powinien być poddany badaniu wstępnemu. W regulacji należy również wskazać, czy przy badaniu może być obecny funkcjonariusz Policji, a jeśli tak, to w jakich okolicznościach. Dopiero takie zapisy będą gwarantowały respektowanie prawa do intymności i poszanowania godności.

Podczas wizytacji prewencyjnych przedstawiciele KMP wydają również zalecenia dotyczące zmiany praktyki postępowania funkcjonariuszy czy poprawy warunków bytowych. Należy wskazać, iż są one na bieżąco wdrażane przez funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w policyjnych miejscach detencji.

■ **Justyna Róża Lewandowska – prawnik, absolwent Uniwersytetu Warszawskiego.**

W 2007 r. ukończyła aplikację prokuratorską w Warszawie, a od 2010 r. jest członkiem Izby Adwokackiej w Warszawie. Długoletni pracownik Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. W Fundacji zajmowała się głównie prawami osób pozbawionych wolności oraz osób zażywających substancje psychoaktywne, a także żyjących z wirusem HIV lub chorych na AIDS. W latach 2007–2008 była członkiem Zespołu ds. zmiany ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw powołanego przez Ministra Sprawiedliwości.

KOMENTARZ

Jednym z obszarów zadań służby prewencyjnej jest zapewnienie szeroko rozumianego poczucia bezpieczeństwa realizowanego m.in. z jednej strony poprzez kształtowanie właściwych postaw wśród policjantów, z drugiej zaś dotyczy również działań Policji ukierunkowanych na przestrzeganie praw i wolności człowieka, osoby, z którą policjant ma kontakt, wobec której podejmuje czynności przewidziane i dozwolone prawem. Co więcej, ludzie mają prawo mieć wpływ na jakość dostarczonej im przez Policję „usługi” – bezpieczeństwa. Jednakże pewien obszar zadań realizowanych przez Policję, a związany z bezpieczeństwem, dotyczy również osób naruszających ład i porządek publiczny, łamiących zasady życia społecznego. Obszar ten jest szczególną „usługą”, bo odnosi się do zadań Policji związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa osobom umieszczonym w policyjnych miejscach prawnej izolacji, tj.: PdOZ, PID, pokojach przejściowych oraz tymczasowych pomieszczeniach przejściowych.

Działania te mają charakter wielokierunkowy i dotyczą m.in.:

- tworzenia efektywnych narzędzi prawnych;
- dostosowania do wymogów i regulacji wynikających z zasad prawa;
- szkoleń i doskonalenia zawodowego policjantów.

Istotne wydaje się przybliżenie danych statystycznych, które zobrazowują skalę zadań koniecznych do zrealizowania w tym obszarze przez Policję. Otóż w 2013 r. w PdOZ było umieszczonych 293 266 osób, zaś w 2014 – 282 523. Jednocześnie należy wskazać, iż obecnie na terenie kraju funkcjonuje 328 PdOZ oraz 15 pokoi przejściowych.

Charakter podejmowanych przez Policję czynności w obszarze przestrzegania praw i wolności człowieka nabiera szczególnego znaczenie, gdy o zadaniach tych mówimy w odniesieniu do funkcjonowania policyjnych izb dziecka, będących miejscem prawnej izolacji, gdzie w odosobnieniu przybywają nieletni (po ukończeniu 13 lat) m.in. jako sprawcy czynów karalnych. Obecnie w skali kraju (po reorganizacji) funkcjonuje 19 PID i średniorocznie w PID Policja opiekuje się ok. 7000 nieletnich (2013 r. – 8501, zaś w 2014 r. – 6927).

Funkcjonowanie policyjnych miejsc prawnej izolacji, a w szczególności zakres form i metod wykonywania przez policjantów zadań, nie jest realizowane na „własną rękę”. Słuchamy i wyciągamy wnioski oraz stosujemy się do zaleceń, rekomendacji wynikających z prawa, a kierowanych przez organy i instytucje stojące na straży przestrzegania praw człowieka.

W tych działaniach jesteśmy transparentni. Może o tym świadczyć chociażby liczba przeprowadzonych w policyjnych miejscach prawnej izolacji kontroli, lustracji przez różne podmioty i instytucje działające w tym zakresie: 2011 r. – 139, 2012 r. – 210, 2013 r. – 139, 2014 r. – 155. Były one realizowane m.in. przez:

- przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji;
- sędziów penitencjarnych;
- przedstawicieli Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;
- przedstawicieli Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT).

Pragnę podkreślić, iż transparentność działań Policji w tym zakresie jest wyznacznikiem bezpieczeństwa i poszanowania praw oraz wolności człowieka będących mianownikiem całości kształtu realizowanych zadań wynikających z funkcjonowania policyjnych miejsc prawnej izolacji.

*mł. insp. Dariusz Minkiewicz
Naczelnik Wydziału Konwojowego BPIRD KGP*

Partnerstwo lokalne na rzecz bezpieczeństwa – współdziałanie samorządów i Policji – perspektywy i wyzwania

Ewa Gawor

Dyrektor Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
Urzędu m.st. Warszawy

Priorytetowym zadaniem dla miasta stołecznego Warszawy jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, utrzymanie porządku publicznego w mieście oraz właściwa reakcja na zdarzenia nadzwyczajne.

Jednym z warunków skuteczności tych działań jest ścisła współpraca z Policją.

W poczuciu odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa Urząd Miasta w latach 2007–2014 przeznaczył dla Komendy Stołecznej Policji środki w wysokości 131 317 203 zł, natomiast w 2015 r. planowane jest przekazanie środków finansowych z budżetu Miasta w wysokości 9 012 585 zł na dodatkowe służby, zakup sprzętu i inne wydatki. Poza wsparciem finansowym Policja korzysta z narzędzi i systemów zbudowanych przez Miasto, w tym m.in. z:

- obszernej Bazy Wiedzy o Warszawie (zawierającej informacje dotyczące infrastruktury technicznej naziemnej i podziemnej, danych demograficznych, odwzorowania mapowego),
- 330 kamer zintegrowanych w miejskiej sieci monitoringu wizyjnego,
- 285 kamer monitorujących Metro Warszawskie, a w najbliższej przyszłości kolejnych kilkuset nowych urządzeń (w fazie uruchamiania II linii metra),
- ponad 8000 kamer zainstalowanych w środkach komunikacji miejskiej,
- Miejskiego Systemu Alarmowania i Powiadamiania (który umożliwi przekazywanie komunikatów głosowych w newralgicznych punktach Warszawy).

Urząd miasta stołecznego Warszawy we współpracy z Komendą Stołeczną Policji wdrożył liczne programy profilaktyczne oraz prewencyjne skierowane do mieszkańców, m.in.:

- 1) „Bezpieczna Warszawa” – program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego dla m.st. Warszawy, który skupia służby i instytucje miejskie oraz państwowe działające na rzecz poprawy bezpieczeństwa;
- 2) „Bezpieczne osiedle” – to działania prewencyjne skierowane do mieszkańców; podstawą jest współpraca lokalnych społeczności ze służbami mundurowymi – Policją i Strażą Miejską m.st. Warszawy; w 2014 r. wykonywano czynności łącznie w 2656 sprawach, z których 2316 zostało zrealizowanych pozytywnie.

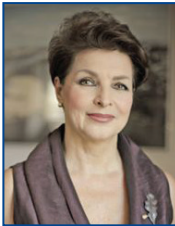
Duży akcent kładziemy na działania skierowane do dzieci i młodzieży. Wspólnie z Komendą Stołeczną Policji zrealizowaliśmy 6 filmów edukacyjnych z serii „Nie warto ryzykować!”. Tematyka filmów dotyczy niebezpiecznych zdarzeń, w tym m.in. użycia pigułki gwałtu, odpowiedzialności karnej w przypadku popełnienia przestępstwa, nadużywania alkoholu, nieodpowiedzialnego kibicowania, wtargnięcia niebezpiecznego napastnika do placówki szkolnej oraz problemu tolerancji w wersji dla najmłodszych uczniów – fabularyzowanego materiału wzmocnionego elementami animacji. W 2013 r. wydaliśmy *Poradnik dla pedagogów dotyczący procedur postępowania w przypadkach wystąpienia sytuacji ryzykownych wśród uczniów*, a w ubiegłym roku wspólnie z Policją opracowaliśmy *Zasady postępowania na wypadek wtargnięcia napastnika na teren placówki oświatowej*. Materiał ten jest elementem uzupełniającym do filmu i szkoleń przeprowadzonych dla nauczycieli, wspólnie z Wydziałem Realizacyjnym Komendy Stołecznej Policji. Nasze publikacje, szkolenia i filmy stanowią doskonały materiał dla dyrektorów, nauczycieli oraz pedagogów szkolnych. Wskazują, jak postępować w przypadku zaistnienia różnorodnych zagrożeń oraz ryzykownych i niebezpiecznych zachowań na terenie placówek oświatowych.

Aktualnie, wspólnie z Komendą Stołeczną Policji, realizujemy kampanię informacyjną skierowaną do seniorów, ostrzegając ich przed oszustami wyłudzającymi pieniądze metodą tzw. „na wnuczka” lub „na policjanta”. Działania prowadzone są w mediach, w środkach komunikacji miejskiej, na stronach internetowych Policji i Miasta oraz za pomocą ulotek przekazanych do mieszkańców i wielu środowisk lokalnych (m.in. za pośrednictwem spółdzielni mieszkaniowych, ośrodków pomocy społecznej, ośrodków zdrowia, parafii itp.).

Nasze osiągnięcia:

- Warszawa jest miastem bezpiecznym (zajmuje pierwsze miejsce wśród aglomeracji miejskich liczących powyżej 500 tys. mieszkańców i 5. wśród wszystkich miast wojewódzkich w statystykach za lata 2010–2014),
- Warszawa jest znacznie bezpieczniejsza niż inne stolice europejskie, takie jak Berlin, Praga czy Bukareszt, w których liczba przestępstw jest nawet kilkakrotnie wyższa,
- 78% mieszkańców czuje się bezpiecznie (są to dane uzyskane na podstawie wyników Barometru Warszawskiego).

Uważam, że takie efekty można było uzyskać tylko dzięki dobrej współpracy samorządu, Policji oraz lokalnych społeczności. Ważne jest zrozumienie, że mamy wspólny cel, którym jest bezpieczeństwo mieszkańców stolicy – a umiejętne skoordynowanie wszelkich działań instytucji i służb zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa ma decydujący wpływ na jego stałą poprawę.

■ **Ewa Gawor**

Osoba, dla której bezpieczeństwo jest najważniejsze. Wieloletni pracownik samorządu. Od 2007 r. pełni funkcję dyrektora Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu miasta stołecznego Warszawy.

KOMENTARZ

Partnerstwo lokalne na rzecz bezpieczeństwa realizowane w ostatnich latach przez samorząd warszawski we współpracy z Komendą Stołeczną Policji bezsprzecznie zasługuje na wielkie słowa uznania. Z uwagi na wielość i różnorodność programów profilaktycznych i prewencyjnych, działających systemów bezpieczeństwa, monitorowania i alarmowania Warszawa jest niewątpliwie wzorem, z którego może i powinno korzystać wiele dużych miast i to nie tylko w Polsce, ale i także w Europie. Osiągnięty 78-procentowy poziom bezpieczeństwa mieszkańców z jednej strony świadczy o dobrym rozpoznaniu problemów stanowiących zagrożenie, a z drugiej strony – o właściwej i szybkiej reakcji na nie. Aby dalej utrzymać ten poziom, należy w dalszym ciągu w słuchać się w głosy społeczeństwa poprzez realizowany na różnych szczeblach samorządności system debat społecznych. Dobrze na ten poziom wpływa również fakt ciągłości pracy przez osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w samorządzie warszawskim oraz coraz lepsza praca stołecznych policjantów.

nadinsp. Władysław Padło

Pełnomocnik KGP ds. Kontaktów z Samorządem Terytorialnym i Organizacjami Społecznymi KGP

Współdziałanie Policji z Siłami Zbrojnymi RP – wyzwania i perspektywy

płk Sławomir Waliszewski
Szef Zarządu Działań Niekinetycznych J9
Dowództwa Generalnego RSZ

Zarówno Policja, jak i Siły Zbrojne RP, jako formacje powołane do ochrony bezpieczeństwa, życia, zdrowia i mienia ludzi oraz porządku publicznego, nie mogą nie reagować w sytuacjach kryzysowych. Znakomita większość działań podejmowanych przez te służby będzie związana z sytuacjami kryzysowymi, zapobieganiem ich występowaniu lub zwalczaniem ich skutków. Takie ujęcie tematyki znacznie rozszerza zakres możliwej współpracy realizowanej w sytuacjach kryzysowych. Współpraca Policji z SZ RP nabrała innego wymiaru po wprowadzeniu reformy systemu kierowania i dowodzenia SZ RP.

NOWY SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SZ RP

4 grudnia 2012 r. Rada Ministrów przyjęła założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej oraz niektórych innych ustaw. Celem proponowanych zmian było usprawnienie systemu kierowania i dowodzenia SZ, w tym dostosowanie tego systemu do nowoczesnych koncepcji tworzenia połączonych organów dowodzenia, odpowiedzialnych za funkcjonalne kierowanie formacjami różnych rodzajów SZ. Warto podkreślić, że reformą zostały objęte zarówno SZ, jak i urząd Ministra Obrony Narodowej. Ujednolicenie struktur sztabowych i rozbudowa zdolności do dowodzenia i kierowania działaniami połączonymi znacząco wpływają na realizację zadań współdziałania z układem pozamilitarnym, w tym z Policją i innymi jednostkami organizacyjnymi MSW. Zgodnie z wytycznymi Prezydenta RP, Sztab Generalny WP został przekształcony w organ planowania, doradztwa strategicznego i nadzoru. Jednocześnie odciążony jest od funkcji bezpośredniego dowodzenia SZ RP.

Natomiast poprzednio działające Dowództwa Rodzajów SZ poziomu operacyjnego, zostały zintegrowane w dwa Dowództwa Strategiczne – Dowództwo Generalne RSZ (DG RSZ) i Dowództwo Operacyjne RSZ (DO RSZ).

W wyniku reformy systemu kierowania i dowodzenia SZ RP za planowanie SZ RP i nadzór strategiczny nad nimi odpowiada Sztab Generalny WP, za przygotowanie wojsk do działania – Dowódca Generalny RSZ, za dowodzenie wojskami w operacjach (w czasie pokoju za kierowanie Polskimi Kontyngentami Wojskowymi w operacjach poza granicami kraju) – Dowódca Operacyjny RSZ. Natomiast za wsparcie i logistyczne zabezpieczenie odpowiada Inspektorat Wsparcia SZ, pozostający w podległości Dowództwa Generalnego RSZ.

REALIZACJA WSPÓLDZIAŁANIA

Tragiczne wydarzenia w początkach XXI wieku w najbardziej dramatyczny sposób pokazały, że dotychczasowe systemy bezpieczeństwa państw demokratycznych nie są dostatecznym zabezpieczeniem przed zagrożeniami, jakie niosą procesy globalizacji, rozwój technologii i cywilizacji. Tradycyjny podział zagrożeń na wewnętrzne i zewnętrzne, militarne i pozamilitarne stał się dalece niewystarczający, a fakt, że potencjalnym przeciwnikiem zewnętrznym przestał być tylko podmiot państwowy, wymusza odejście od filozofii „resortowej odpowiedzialności” za bezpieczeństwo. Współpraca Policji z SZ RP stanowi ważny element funkcjonowania systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w różnych stanach zagrożeń. W dzisiejszej dobie dokonuje się ona w wielu obszarach i na wielu płaszczyznach.

To właśnie było powodem podjęcia przez Policję i Siły Zbrojne RP inicjatywy poszerzenia zakresu współpracy i usankcjonowania zasad jej realizacji. Dokonało się to poprzez wejście w życie porozumienia podpisanego pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Dowódcą Generalnym RSZ i Dowódcą Operacyjnym RSZ z dnia 28 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu współdziałania w realizacji zadań ustawowych. Podpisany dokument obejmuje między innymi bieżącą wymianę informacji dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa państwa oraz zagrożeń bezpieczeństwa publicznego. Rozszerza także zakres współpracy podczas wspólnych szkoleń oraz precyzuje dziedziny wzajemnej pomocy. Chodzi między innymi o wzajemne udostępnianie poligonów i obiektów szkoleniowych, umożliwianie Policji korzystania z bazy logistycznej i sprzętowej wojska podczas operacji policyjnych czy ćwiczeń oraz lotnicze wsparcie wojska w policyjnych akcjach deportacyjnych.

WYZWANIA I PERSPEKTYWY WSPÓLDZIAŁANIA POLICJI I DG RSZ

Odnosząc się do kwestii związanych z perspektywami czy też kierunkami współdziałania pomiędzy DG RSZ a Policją, nowych wyzwań należy upatrywać w działaniach związanych z nowelizacją (na szczeblu ministerialnym) aktów praw-

nych dotyczących współdziałania, z uwzględnieniem możliwości bezkosztowego udostępniania obiektów i świadczeń dla przedsięwzięć szkolenia obronnego. Kluczowym zadaniem DG RSZ jest podjęcie prac mających na celu opracowanie procedur, które uproszczą obecnie funkcjonujący system współdziałania w zakresie wsparcia przedsięwzięć szkoleniowych. Ponadto w realizowanym współdziałaniu należy uwzględnić przypisane instytucjom wojskowym zadania, tj.: SG WP odpowiada za realizację przedsięwzięć związanych z procesem powołania rezerw, DO RSZ realizuje problematykę z obszaru reagowania kryzysowego, natomiast DG RSZ współdziała w zakresie realizacji problematyki szkolenia.

Podsumowując, należy stwierdzić, że współpraca policyjno-wojskowa stanowi ważny element systemu obronnego Rzeczypospolitej, wpływający zarówno na gotowość obronną kraju, jak i na bezpieczeństwo oraz porządek publiczny.

Zaprezentowany materiał, z racji obszerności omawianego zagadnienia, nie stanowi pełnego omówienia problematyki współpracy policyjno-wojskowej, a jedynie sygnalizuje istniejące już obszary oraz możliwości dalszego rozwoju. Wskazuje również, iż współpraca ta przynosi wymierne korzyści obu stronom, przez co warta jest nie tylko kontynuowania, ale i dalszego rozwoju.

Zagadnienia opracowano na podstawie materiałów z Akademii Obrony Narodowej, Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Towarzystwa Wiedzy Obronnej i doświadczeń ze współpracy szkoleniowej DG RSZ z KGP.

**■ płk mgr Sławomir Waliszewski – Szef Zarządu
Działań Niekinetycznych J9 Dowództwa Generalnego RSZ**

Kieruje Zarządem Działań Niekinetycznych J9 Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ), który odpowiada za planowanie i koordynowanie przedsięwzięć z obszaru współpracy cywilno-wojskowej (CIMIC), działań informacyjnych (Info Ops) i psychologicznych (PSYOPS) w DG RSZ i podległych jednostkach wojskowych oraz związkach organizacyjnych. Jest również odpowiedzialny za współpracę z instytucjami układu pozamilitarnego. Posiada doświadczenie i umiejętności zawodowe zdobyte i doskonalone na różnych stanowiskach w kraju, w operacjach SZ RP w Bośni i Iraku oraz w natowskim Centrum Eksperckim Współpracy Cywilno-Wojskowej (CCOE) w Holandii. Ukończył wiele kursów i szkoleń specjalistycznych z zakresu kierowania zespołami ludzkimi i prowadzenia działań niekinetycznych, m.in. w Norwegii, Niemczech i Turcji.

KOMENTARZ

W realizacji zadań obronnych w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej filarem są Siły Zbrojne RP, które należy postrzegać jako główne ogniwo systemu obronnego państwa. Współdziałanie Policji z SZ RP stanowi ważny element funkcjonowania tego systemu w różnych stanach zagrożenia. Dokonuje się ono na wszystkich poziomach kierowania lub dowodzenia i dotyczy:

- przygotowań do działania w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- uzgadniania zasad oraz planowania udziału Policji w prewencyjnej ochronie rejonów mobilizacji i przegrupowania wojsk,
- opracowywania planów przeprowadzenia i zabezpieczenia akcji kurierskich oraz przechowywania kart powołania do odbycia ćwiczeń wojskowych w trybie natychmiastowego stawiennictwa,
- doprowadzania do jednostek wojskowych osób uchylających się od służby wojskowej,
- udziału Policji w grach decyzyjnych i ćwiczeniach sztabowych dowództw wojskowych,
- przygotowań do wykonywania zadań wsparcia państwa-gospodarza (HNS),
- zabezpieczania porządku publicznego w trakcie przegrupowania wojsk, a zwłaszcza przejazdu kolumn przez miasta i węzły komunikacyjne,
- pilotowania oraz udziału w ochronie zespołów inspekcyjnych kontrolujących przestrzeganie międzynarodowych umów rozbrojeniowych,
- wzajemnego wsparcia podczas ewakuacji ludności z terenów zagrożonych oraz izolacji rejonów, w których prowadzona jest akcja ratownicza,
- przedsięwzięć szkoleniowych z zakresu krajowego systemu alarmowania i powiadamiania oraz obrony przed bronią masowego rażenia,
- wykorzystywania przez Policję poligonów i obiektów wojskowych do szkoleń pododdziałów antyterrorystycznych i minersko-pirotechnicznych,
- usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof,
- żywienia policjantów oraz ich kwatrowania w obiektach wojskowych,
- wspólnego korzystania z zaplecza medycznego i remontowego,
- tankowania śmigłowców policyjnych w bazach wojskowych oraz korzystania przemie z lotnisk i lądowisk wojskowych.

Realizowany przez Policję wspólnie z SZ RP obszar zadań w każdym stanie zagrożenia będzie mieć znaczący wpływ na sytuację w kraju, w tym na gotowość obronną państwa. Jednocześnie warto zaznaczyć, że działania mające na celu utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego, prowadzone w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, mogą być realizowane w odmiennych, a nawet skrajnie niekorzystnych warunkach.

Niemniej jednak wspólne zadania Policji i SZ RP podyktowane są potrzebą zapewnienia skutecznego działania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

*asp. szt. Marek Nadarzewski
specjalista Sekcji ds. Przygotowań Obronnych Głównego Sztabu Policji KGP*

Ekstraklasa SA a bezpieczeństwo imprez sportowych

Kierunki działania a współpraca międzyinstytucjonalna.
Perspektywy i wyzwania

Marcin Animucki
Wiceprezes Zarządu Ekstraklasy S.A.

Ekstraklasa SA pełni specyficzną funkcję w systemie bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce. Jako spółka akcyjna powołana przez tworzące ją kluby odpowiada przede wszystkim za organizację rozgrywek o tytuł Mistrza Polski oraz za sprzedaż scentralizowanych praw mediowych i marketingowych. Nie jest bezpośrednim organizatorem imprez masowych w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, pełni jednak rolę organizatora rozgrywek. Bezpośrednio w zakresie wpływu na bezpieczeństwo imprez masowych można wskazać jedną właściwie kompetencję specyficznego organu spółki, jakim jest Komisja Ligi – powoływane przez Radę Nadzorczą niezależne ciało dyscyplinarne. Niemniej jednak Ekstraklasa SA swoją misję, nie tylko w obszarze bezpieczeństwa, postrzega szerzej – jako platformę współpracy dla podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w organizację i zabezpieczenie meczów piłki nożnej, czyli z jednej strony kluby, z drugiej zaś organa administracji publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem Policji. W ostatnich sezonach spółka konsekwentnie działała na rzecz rozwoju współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze bezpieczeństwa publicznego związanego z meczami piłki nożnej. Działania te w znaczny sposób wykraczają poza udział w dialogu społecznym, czego przejawem jest chociażby aktywna działalność przedstawicieli Ekstraklasy w Radzie Bezpieczeństwa Imprez Sportowych oraz funkcjonującej w jej ramach – Stałej Grupie Ekspertckiej. Szczególnie w zakresie współpracy międzyinstytucjonalnej można wskazać trzy najważniejsze działania ze strony spółki:

- realizację procedury monitoringu meczów ligowych pod kątem zagrożeń dla bezpieczeństwa – jest to wewnętrzna procedura Ekstraklasy, polegająca na wykry-

waniu ewentualnych incydentów i zapobieganiu im przed ich wystąpieniem (we współpracy ze służbami organizatora i Policją) oraz wykrywaniu zaistniałych incydentów (w ramach procedury audytu każdego z 296 meczów sezonu, do którego przypisany jest indywidualny audytor, a także we współpracy z Delegatami Meczowymi Polskiego Związku Piłki Nożnej) i karaniu winnych ich popełnienia (działalność wspomnianej Komisji Ligi);

- bieżącą roboczą współpracę z Policją – obejmuje ona nie tylko regularne spotkania na szczeblu Komendy Głównej Policji, ale także udział w cyklicznych szkoleniach i warsztatach, zwłaszcza tych organizowanych corocznie przez Policję w Szczycinie i Legionowie; kooperacja ta obejmuje również współdziałanie z komendami wojewódzkimi Policji w sytuacjach kryzysowych polegających na wystąpieniu (lub ryzyku wystąpienia) poważnych zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego w związku z organizowanymi meczami rozgrywek Ekstraklasy;
- szybką ścieżkę kontaktu z wojewodami – w odpowiedzi na niepokojącą i stale rosnącą liczbę decyzji administracyjnych o zamykaniu stadionów przez wojewodów Ekstraklasa SA, począwszy od sezonu 2013/2014, wypracowała procedurę szybkiego kontaktu z wojewodami; ten aspekt współpracy międzyinstytucjonalnej umożliwił znaczne zmniejszenie liczby decyzji administracyjnych o zamykaniu stadionów przy jednoczesnym utrzymaniu wzrostu poziomu bezpieczeństwa; działaniom tym, zgodnym z konstytucyjną zasadą pomocniczości państwa, patronuje Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji.

Dotychczasowa współpraca międzyinstytucjonalna we wskazanych powyżej obszarach dowodzi, że właśnie takie zintegrowane podejście jest najskuteczniejsze w zapobieganiu zagrożeniom dla bezpieczeństwa i ich zwalczaniu. Ekstraklasa SA jest rzetelnym i sprawdzonym partnerem w tym obszarze, co często podkreślają liczni przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej.

■ Marcin Animucki – Wiceprezes Zarządu Ekstraklasy SA

Od marca 2012 r. członek zarządu spółki Ekstraklasa SA. Od stycznia 2009 r. członek zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej.

W latach 2008–2012 prezes klubu piłkarskiego RTS Widzew Łódź. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Warszawskim, doktorant w Kolegium Gospodarki Światowej w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

KOMENTARZ

Bezpieczeństwo podczas imprez masowych pozostaje w centrum zainteresowania społecznego co najmniej od czasu wejścia w życie pierwotnej wersji ustawy w roku 1997. Sam fakt dedykowania tej „wrażliwej” problematyce odrębnego, jednolitego aktu prawnego najwyższej rangi (unikat w skali europejskiej) był odpowiedzią na potrzebę kompleksowego uporządkowania kwestii kompetencji i odpowiedzialności. Od początku przepis jasno stanowił, że w pierwszej kolejności za bezpieczeństwo imprezy odpowiada jej organizator,

jednak w powszechnym mniemaniu (pewnie ze względów historycznych), to Policja była postrzegana jako główny „aktor” w tej dziedzinie. Dziś mamy za sobą drogę, którą można krótko opisać jako proces „od demonstracji siły do zintegrowanego podejścia”, skutkującą aktualnym modelem kreowania bezpieczeństwa imprez. W roku 2015, m.in. po doświadczeniach EURO 2012, na równych prawach (w ramach własnych kompetencji) w procesie kształtowania bezpieczeństwa uczestniczą organizatorzy (kluby), zarządzający rozgrywkami (PZPN, Ekstraklasa SA), przedstawiciele administracji (wszystkich szczebli) oraz Policja. Jest to wynik wielu dyskusji, nierzadko sporów, lecz w ostatecznym wyniku – kompromisów. Osiągnięto niewątpliwy sukces w postaci sprowadzenia kiedyś niemalże charakterystycznego dla stadionów zjawiska takiego jak „zbiorowe naruszenie porządku publicznego” do postaci incydentu (od 153 przypadków w roku 1997 do 5 w roku 2014). Obecnie dobre praktyki wykształcone w ramach współdziałania ww. podmiotów muszą zostać wykorzystane do aktualnych wyzwań, takich jak np. „wyprowadzanie” negatywnych zjawisk poza stadiony. Bez współpracy trudno skutecznie ograniczać zjawiska w postaci wybryków podczas przejazdów kibiców, „promocji”, „ustawek”, udziału przedstawicieli środowisk kibiców w przestępczości pospolitej i zorganizowanej, w tym narkotykowej.

*mł. insp. Dariusz Wójcik
Radca Wydziału Operacyjnego
Głównego Sztabu Policji KG*

Rozdział 2.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE A DZIAŁANIA Z ZAKRESU POLICYJNEJ PROFILAKTYKI SPOŁECZNEJ – perspektywy i wyzwania

Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa

Rzecz o działaniach profilaktycznych Policji

prof. zw. dr hab. Jadwiga Stawnicka
Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej

Poszukiwanie rozwiązań przeciwdziałania przestępczości i aspołecznym zachowaniom wskazuje potrzebę współdziałania międzyinstytucjonalnego zintegrowanych działań różnych instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny. W tym zakresie Policja współdziała z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, przyjmując rolę inicjatora programów (projektów) prewencyjno-profilaktycznych¹.

Zakres działań profilaktyczno-prewencyjnych Policji jest trudny do wyznaczenia. „Czy [...] działania wtórne po zaistnieniu przestępstwa [...] nie są działalnością zapobiegawczą? Są przecież swego rodzaju przestrożą dla przyszłych, potencjalnych przestępców, pokazując skuteczność działania Policji. Tak więc skoro są przestrożą, są elementem działań zapobiegawczych” – stwierdza nadinsp. Wojciech Ołdyński w artykule *Prewencja kryminalna w Polsce. Niepotrzebne działanie czy bezwzględna potrzeba?*². W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera konceptualizacja pojęć profilaktyka, prewencja, zapobieganie, zwalczanie, edukacja dla bezpieczeństwa. Jakie są zakresy tych pojęć? Czy pokrywają się, czy są rozłączne, czy się krzyżują, czy pozostają względem siebie w relacjach nadrzędnych lub podrzędnych? Nie ulega wątpliwości, iż zarówno działania profilaktyczne, jak i prewencyjne służą kształtowaniu polityki bezpieczeństwa jako kompleksowe przedsięwzięcia prewencji kryminalnej. Poruszając temat zapobiegania przestępczości, mówi się zarówno o działaniach prewencyjnych, jak i profilaktycznych. Termin prewencja, jak wskazuje jego łaciński źródłosłów, oznacza zapobieganie, wyprzedzanie działań (łac. *praeventio* – zapobieganie), a profilaktyka łączy się także z zapobieganiem (grec. *prophylaktikos* – zapobiegawczy). Zamienne użycie tych terminów świadczyłoby o pokrywaniu się zakresów

¹ Użycie przymiotnika złożonego jest uzasadnione ze względów terminologicznych.

² „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 1.

pojęć, chociaż – jak zauważa Z. Żaroń, podkreślając częstotliwość użycia terminów: „Jeżeli mamy na myśli zapobieganie powstaniu czynu zabronionego – częściej mówimy «profilaktyka», natomiast jeżeli myślimy o zapobieganiu, a właściwie ograniczeniu dalszego rozwoju już istniejącego zagrożenia mówimy «prewencja»³. W ramach prewencji kryminalnej wyróżnia się: prewencję zasadniczą, prewencję wtórną oraz prewencję trzeciego stopnia⁴. W literaturze przedmiotu dokonuje się podziału działań profilaktycznych ze względu na etap i rodzaj na pierwotne (proaktywne), wtórne (paraaktywne), trzeciorzędowe (reaktywne)⁵.

Należy także zdefiniować pojęcie programu profilaktyczno-prewencyjnego, jego budowy, sposobu wdrażania i sposobów dokonania ewaluacji. Program profilaktyczny powinien obejmować:

- 1) część teoretyczną (główne założenia programu, podstawy prawne, cel ogólny i cele szczegółowe programu, wyniki monitoringu i diagnozy zachowań problemowych i in.);
- 2) część zadaniową, poświęconą opisom konkretnych sposobów realizacji, uwzględniających różnorodne strategie profilaktyki: informacyjne, edukacyjne, alternatywne i interwencyjne oraz korzystanie z krajowych i lokalnych programów profilaktycznych;
- 3) część ewaluacyjną, w której wyodrębnia się obszar poddany ewaluacji, dokonuje się wyboru metod ewaluacji oraz określa formy prezentacji danych ewaluacyjnych dla całej badanej społeczności.

Wprowadzam pojęcie profilaktyki narracyjnej stosowanej przez funkcjonariuszy Policji zajmujących się działalnością profilaktyczno-prewencyjną. Do słuchacza można dotrzeć jedynie przez dobrą narrację, poruszyć jego emocje i zaangażować w działanie poprzez opowiadaną historię. Kwestię roli marketingu narracyjnego w działaniach profilaktycznych Policji omawiam w książce *Strategia marketingu narracyjnego w Policji. Nowoczesny wymiar kreowania wizerunku* (Dąbrowa Górnicza 2014). Marketing narracyjny może być również z powodzeniem stosowany podczas debat społecznych organizowanych przez Policję. Jako inicjatorka projektu *Debaty społeczne jako forma dialogu ze społeczeństwem i kluczowy determinant bezpieczeństwa* realizowanego od listopada 2013 r. do listopada 2014 r. w Katowicach z Komendą Miejską Policji w Katowicach oraz Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Katowicach, pragnę stwierdzić, iż nie tylko poprzez dane statystyczne, ale i poprzez opowiadanie, dzielenie się z odbiorcą opowieścią, wciągnięcie odbiorcy w dialog buduje się więź pomiędzy nadawcą a odbiorcą.

Opracowania wymaga kwestia stosowania strategii komunikacyjnych w działaniach profilaktycznych Policji. Funkcjonariusz Policji musi być wyposażony w odpowiednie narzędzia, które umożliwią mu poruszanie się wśród różnych grup społecz-

³ Z. Żaroń, *Prewencja kryminalna. Podstawowe terminy*, Legionowo 2003.

⁴ Z. Żaroń, *Prewencja kryminalna*, s. 7–8; za: E. Kube, *Systemowe zapobieganie przestępczości*, Warszawa 1992, s. 5.

⁵ Koncepcja ta ma źródła w psychiatrii (G. Caplan, *Principles of Preventive Psychiatry*, New York 1964, s. 27); por. J. Fiebig, W. Pływaczewski, A. Tyburska, *Policyjne strategie działań zapobiegawczych*, cz. I, Szczytno 2004; A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2009, s. 64.

nych, o zróżnicowanym wieku i wymaganiach w stosunku do nadawcy. W książce *Doskonalenie lokalne w Policji a współpraca z podmiotami zewnętrznymi. Efekt synergii*⁶ wymieniam propozycje 10 szkoleń dla funkcjonariuszy Policji, z których jedna dotyczy kształtowania skutecznych strategii w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych. Celem szkolenia byłoby doskonalenie technik usprawniających umiejętności prowadzenia działalności w obszarze profilaktyczno-edukacyjnym. Taki program mógłby przygotować słuchaczy w zakresie podstaw teoretycznych, a także stosowania strategii komunikacyjnych podczas realizacji programów profilaktycznych. Słuchacze uzyskaliby informacje o rodzajach programów profilaktycznych, ich budowie, realizacji i ewaluacji. W ramach kursu wyróżniam 3 bloki. Pierwszy z nich obejmuje informacje ogólne na temat działań profilaktycznych Policji:

- 1) wyjaśnienie podstawowych pojęć;
- 2) podział działań profilaktycznych ze względu na ich charakter;
- 3) poziomy realizacji działań profilaktycznych w zależności od stopnia ryzyka;
- 4) zasady oddziaływań profilaktycznych.

W ramach drugiego bloku słuchacze zostaną zapoznani z kwestiami budowy, realizacji i ewaluacji programów poprzez zagadnienia:

- 1) klasyfikacja programów prewencyjnych;
- 2) działania wykorzystywane w ramach programów;
- 3) omówienie schematu programu profilaktyki; cechy skutecznego programu profilaktycznego;
- 4) diagnoza, projektowanie, skonstruowanie programu, realizacja, ewaluacja;
- 5) ocena strony edytorskiej programów; analiza wybranych programów profilaktycznych Policji.

Trzeci blok jest poświęcony omówieniu strategii komunikacyjnych w działaniach profilaktycznych Policji:

- 1) omówienie pojęcia komunikacji, komunikacja i jej rodzaje, model komunikacji, analiza wybranych modeli komunikacyjnych, psychologiczne modele komunikacji, pojęcie intencji komunikacyjnych;
- 2) zachowania werbalne i niewerbalne w czasie prezentacji;
- 3) marketing narracyjny w działaniach profilaktycznych Policji; sposoby budowania dobrych narracji na podstawie schematu narracyjnego, czyli dramatycznego modelu określonej sfery świata;
- 4) rola programów profilaktycznych w budowaniu wizerunku Policji.

W czwartym bloku słuchacze zostaną zapoznani z kwestią promowania bezpieczeństwa poprzez debaty społeczne:

- 1) mechanizmy kształtowania debaty publicznej;
- 2) organizacja debaty;
- 3) przekonywanie i argumentowanie w debacie.

⁶ Propozycje te zamieściłam także w artykule *Projekty szkoleń dla funkcjonariuszy Policji. Doskonalenie lokalne i współpraca z podmiotami zewnętrznymi*, w: *Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego*, red. P. Bogdalski, M. Nepelski, Szczytno 2014, s. 424–440.

Ostatnią część szkolenia (50% czasu przeznaczanego na szkolenie) stanowi część ćwiczeniowa.

Działania prewencyjne poprzez organizowanie licznych akcji, kampanii i programów o charakterze edukacyjnym dla społeczeństwa, których realizatorami lub współrealizatorami jest Policja, służą budowaniu autorytetu Policji. Wskazane zagadnienia rodzą wiele pytań: Jak wypracować modelowy program szkolenia społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa? Jak osiągnąć wymagany poziom wiedzy wśród społeczeństwa w zakresie bezpiecznych zachowań i jak podtrzymywać tę wiedzę poprzez różne formy informacyjno-edukacyjne? Jak zdiagnozować stan oddziaływań edukacyjnych?

Dla obywatela nie do przecenienia są relacje z policjantem pierwszego kontaktu – z dzielnicowym. Śląska Policja realizuje pilotażowy projekt wdrożenia nowej koncepcji pracy dzielnicowego. Projekt ruszył 1 lipca 2014 r. w Żorach, Lublińcu i Sosnowcu i zostanie zakończony w czerwcu 2015 r. Nowa koncepcja pracy dzielnicowych polega m.in. na spędzaniu przez dzielnicowego co najmniej 75% czasu służby w obchodzie i kontakcie ze społecznością lokalną.

Na podkreślenie zasługuje wspólny projekt *Diagnoza oczekiwań obywateli w zakresie policyjnej profilaktyki społecznej*, który realizują wspólnie w Biurze Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji. Uczestnicy debat społecznych przeprowadzanych przez Policję we wszystkich województwach wypełniali ankiety dotyczące diagnozy oczekiwań społecznych w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa, a wyniki ankiet są analizowane przez studentów wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, którzy pod moim kierunkiem piszą prace licencjackie, omawiając wyniki badań w każdym z województw. To właśnie debaty społeczne rozwijają w społeczeństwie poczucie współodpowiedzialności za bezpieczeństwo i budują relacje pomiędzy Policją a społeczeństwem, co umacnia rolę Policji jako partnera społecznego w zarządzaniu bezpieczeństwem.

■ prof. zw. dr hab. Jadwiga Stawnicka

Pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej (Katedra Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego), Kierownik Studiów Podyplomowych Negocjacji Kryzysowych (specjalność Negocjator Służb Mundurowych), autorka ponad 160 publikacji, w tym 10 monografii naukowych z obszaru bezpieczeństwa i komunikowania kryzysowego, Członek Rady Naukowej Instytutu Ekspertyz Kryminalistycznych, pierwsza w Polsce biegła z lingwistyki kryminalistycznej, ekspert cyberstalkingowych i profilowania językowego nadawcy komunikatu. Inicjatorka odbywających się debat o bezpieczeństwie mieszkańców wspólnie z Policją w Katowicach. Autorka książki *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzecz o polskiej Policji*. Członek Rady Naukowej czasopisma „Policja 997”.

Dobre praktyki w budowaniu świadomości obywateli na rzecz bezpieczeństwa

Rola i możliwości duchownych

Ks. dr hab. Józef Kloch

Rzecznik Episkopatu Polski
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Członkowie wspólnot kościelnych oraz podopieczni Policji to mniej więcej te same grupy społeczne. Z tego względu współpraca Kościołów i związków wyznaniowych oraz służb porządkowych jest ze wszech miar pożądana i logiczna. Kooperacja ta ma w Polsce swoją historię, dobre praktyki i wypracowane metody, a także i przyszłość.

ZASADY – FUNDAMENTEM WSPÓŁPRACY

Podstawa współpracy jest także wspólna, choć odmiennie nazywana. W wypadku Kościoła jest to Dekalog, zwłaszcza od IV do X przykazania. W odniesieniu do działań służb porządkowych są to kodeksy – karny, drogowy, administracyjny itp.

Dziesięcioro przykazań to proste zasady, na których przez całe wieki opierał się ład społeczny. Z czasem, z powodu coraz to nowych zjawisk etyczno-moralnych, prawidła te rozrastały się, a uczeni teologowie pisali do nich komentarze. Obecnie w wielu wypadkach stopień skomplikowania nowych zjawisk domaga się także obszernej wiedzy z zakresu medycyny czy biologii; tak dzieje się w wypadku jakże burzliwie rozwijających się rozwiązań technologicznych w medycynie. Owej ekspansji zawsze towarzyszą pytania etyczno-moralne.

Działania Policji oparte są na licznych kodeksach oraz ustawach. W tym wypadku stopień ich skomplikowania oraz ciągle nowelizowanie domagają się współpracy z wieloma prawnikami. Stosowanie specjalistycznej aparatury pociąga za sobą nie tylko niebagatelne koszty, ale również konieczność szkoleń z zakresu ich obsługi. Globalny zasięg zjawisk, w tym przestępstw, z jakimi mają do czynienia siły porządkowe, wymaga międzynarodowej współpracy w wielu dziedzinach.

W odniesieniu do współdziałania strony kościelnej z Policją na pierwszy plan wysuwają się nade wszystko trzy spośród przykazań Dekalogu – piąte: nie zabijaj, siódme: nie kradnij oraz ósme, mówiące o zakazie kłamania.

DOBRE PRAKTYKI

Rok 1989 i kolejne przynosiły coraz większy zakres wolności w działalności Kościoła oraz niezależności Policji – w tym wypadku od struktur politycznych. Coraz większe były też możliwości współpracy obydwu podmiotów. Warto przypomnieć i wyliczyć choćby niektóre wspólne działania, zwłaszcza te z ostatnich lat.

Caritas Polska, Caritas diecezjalne oraz zakonne organizacje dobroczynne prowadzą w całej Polsce noclegownie, jadłodajnie i ogrzewalnie. Szczególnie w okresie zimowym miejsca te są na wagę złota, ponieważ niejednokrotnie ratują życie bezdomnym. Warunkiem jest jednak dostrzeżenie w porę ludzi bez dachu nad głową w okresie zimowym. Konieczna jest tutaj wrażliwość społeczeństwa na osoby przebywające w pustostanach, na strychach, w piwnicach, domkach działkowych czy namiotach bądź w szałasach i ziemiankach. Caritas Polska na swojej witrynie internetowej rozpowszechnia m.in. policyjny numer interwencyjny 987, pod który można telefonować i zgłaszać miejsca przebywania bezdomnych, by ustrzec ich przed wychłodzeniem organizmu, a w rezultacie przed zamarznięciem.

Spore zasługi w kontaktach Kościoła – Policja ma krajowe duszpasterstwo kierowców. Ks. Marian Midura, powołany w marcu 2005 r. przez Konferencję Episkopatu Polski do przewodniczenia tej organizacji, jest znany z wielu inicjatyw na skalę ogólnopolską. Od początku obecnego stulecia organizował on najpierw Dzień, a następnie Tydzień św. Krzysztofa. W dniu 25 lipca patrole złożone z policjanta i duchownego w wielu sytuacjach jedynie pouczyły kierowców za ich przewinienia drogowe, zamiast nakładać mandaty karne.

Znaczącym problemem w Polsce jest liczba kierujących pojazdami mechanicznymi po spożyciu alkoholu. Jedną z inicjatyw ks. Midury zmierzającą do ograniczenia wypadków drogowych i ludzkich tragedii po weselach, imieninach lub innych towarzyskich spotkaniach jest akcja „Krzysz”. To polska wersja brytyjskiego pomysłu ustanawiania na imprezach tzw. „Krzysia”, tj. osoby, która nie pije alkoholu i bezpiecznie rozwozi uczestników uroczystości do domów. Pomysł zyskał nie tylko rosnącą popularność, ale i znak graficzny – słynny artysta plastyk Andrzej Mleczko narysował postać „Krzysia” z samochodem na głowie, bowiem kierowca – ochotnik ma „na głowie” auto i jego pasażerów.

Dostrzeżenie w porę pojedynczego pieszego czy grupy osób, wędrujących poboczem jezdni w mglisty lub pochmurny wieczór, jest często nie lada wyzwaniem. Dlatego ma sens przypominanie także w kościołach o potrzebie noszenia elementu odbłaskowego na ubraniu. W ten sposób można ochronić niejedno ludzkie życie i to nie tylko osób starszych, ale także dzieci i młodzieży uczestniczących w wieczornych nabożeństwach i powracających do domu po zmroku. W ramach tzw. „Odblaskowej Akcji” przedstawiciele Policji rozdali przy kościołach tysiące odbijających światło wiśniaków, taśm i innych elementów.

Dzień Babci oraz Dzień Dziadka to akcja ostrzegania starszych osób przed złodziejami stosującymi coraz bardziej wymyślne metody. Różnymi sposobami – na „wnuczka”, „na urzędnika”, „na kuferek”, „na policjanta” czy „na prokuratora” – wyłudniają oni, niestety skutecznie, poważne sumy, nierzadko oszczędności całego życia. Prestrogi kierowane są do zainteresowanych i ich rodzin różnymi kanałami, m.in. za pośrednictwem stron internetowych diecezji, zakonów i parafii. W styczniu 2014 r. w tę akcję włączyło się także Biuro Prasowe Episkopatu Polski. Od tego czasu w kościołach, niejednokrotnie w ramach tzw. ogłoszeń parafialnych, tego typu informacje przekazują proboszczowie i wikariusze, a także oficerowie prewencji policyjnej.

PRZYSZŁOŚĆ

Wymienione powyżej sytuacje to jedynie najbardziej reprezentatywne przykłady wspólnych działań Policji i Kościoła. Z czasem będzie ich zapewne przybywać. Przy tej okazji należy podkreślić, że Episkopat nie musi wydawać pozwoleń na te wspólne działania. Kościół instytucjonalny jest nieco inaczej zorganizowany niż np. administracja rządowa. Każdy biskup ordynariusz (diecezjalny) może decydować o działaniach podejmowanych na terenie jego diecezji, także tych, które wiążą się z prewencją policyjną.

Najodpowiedniejszą osobą, dzięki której można dotrzeć do biskupa, jest diecezjalny duszpasterz Policji. Z kolei w parafiach osobą decyzyjną jest proboszcz; wspólnie z wikariuszami i przedstawicielami służb porządkowych będą rozwijać zarówno ogólnopolskie, jak i wspólne działania lokalne. Tego typu decyzje mogą zapadać i zapadają na poziomie diecezji i parafii, nie są tu potrzebne rozstrzygnięcia Konferencji Episkopatu Polski.

PS. Kilka słów od zwykłego kierowcy – po imieninach mojego kolegi zostałem zatrzymany przez patrol w odległości około 400 metrów od plebanii. Policjant sprawdził to, co do niego należało, uśmiechnął się, zasalutował i pożegnał się. Z całą pewnością był empatyczny – wczuł się dobrze w sytuację zatrzymywanego. Więcej tego typu pozytywnych przypadków będzie tworzyć lepszy wizerunek Policji. A może przydałoby się małe szkolenie na ten temat?

■ **ks. dr hab. Józef Kloch – rzecznik Konferencji Episkopatu Polski, Dyrektor Biura Prasowego KEP**

Wykładowca Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, prekursor zastosowań informatyki i Internetu w Kościele w Polsce. Twórca pracowni komputerowej w tarnowskim seminarium duchownym, gdzie od 1991 r. prowadzi zajęcia z zastosowań informatyki.

Partnerstwo publiczno-prywatne kluczem do sukcesu projektów społecznych

Danuta Gut

Dyrektor Biura Zarządu Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego – Browary Polskie

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) uznawane jest obecnie za jedno z najskuteczniejszych narzędzi zaangażowania i współpracy z interesariuszami. Tym, co stanowi o jego efektywności, jest formuła bazująca na synergii kilku podmiotów, pozwalającej wykorzystać wiedzę, doświadczenie oraz umiejętności organizacji zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Dzięki połączeniu sił i środków w działaniach podejmowanych na rzecz wspólnego celu, partnerstwo publiczno-prywatne może stanowić kluczowe narzędzie realizacji projektów społecznych, gwarantując ogromny zasięg podejmowanych aktywności oraz w sposób znaczący zwiększając ich skuteczność.

Znakomitym przykładem współpracy odnoszącej sukcesy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego są działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na drogach, jakie Związek Pracodawców – Browary Polskie podejmuje w ścisłej kooperacji z Komendą Główną Policji. Mowa tu o inicjatywie „Nigdy nie jeżdżę po alkoholu”, mającej na celu zaangażowanie jak największej liczby osób do wspólnej walki o wyeliminowanie nietrzeźwych z ruchu drogowego oraz zwiększenie rozpoznawalności charakterystycznego znaku przekreślonych kluczyków, który jest symbolem akcji.

Osiągnięcie założonego celu wymagało nadania inicjatywie odpowiednio dużej, ogólnopolskiej skali, co nie byłoby możliwe bez prowadzenia systematycznych działań z wykorzystaniem zasobów podmiotów działających w partnerstwie, przede wszystkim Komendy Głównej Policji, a także licznych organizacji pozarządowych od lat konsekwentnie działających na rzecz ograniczenia liczby pijanych kierowców. Pełne poparcie dla założeń inicjatywy przełożyło się na ścisłą współpracę merytoryczną i operacyjną Policji z pozostałymi organizacjami tworzącymi koalicję. Dzięki zaangażowaniu funkcjonariuszy, którzy podczas kontroli drogowych oraz we wszyst-

kich komendach wojewódzkich przekazywali naklejki odpowiedzialnym – trzeźwym kierowcom, a także dzięki szerokiemu poparciu, jakie dla idei akcji wyraziło blisko 50 podmiotów, w ciągu zaledwie pół roku niemal 1 500 000 kierowców w całym kraju stało się ambasadorami idei trzeźwej jazdy. Sukces ten nie byłby możliwy, gdyby nie miały w nim swojego udziału zarówno organizacje publiczne, jak i reprezentujące biznes.

Liczba organizacji partnerskich zaangażowanych w inicjatywę „Nigdy nie jeźdź po alkoholu” oraz zróżnicowanie profili ich działalności to bezprecedensowy przykład partnerstwa międzysektorowego w obszarze bezpieczeństwa na drogach. Stworzenie tak szerokiej koalicji jest osiągnięciem o dużym znaczeniu społecznym i stanowi znakomity przykład efektywności w osiągnięciu celów dzięki ścisłemu współdziałaniu podmiotów z sektora publicznego i prywatnego.

■ **Danuta Gut – Dyrektor Biura Zarządu Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego – Browary Polskie**

Od ponad 10 lat związana z branżą piwowarską. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Warszawskim. Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego w Polsce – Browary Polskie, któremu przewodniczy, jest organizacją, która skupia największych producentów piwa w Polsce. Związek reprezentuje członków w relacjach z administracją rządową i samorządową, organizacjami społecznymi oraz związkami zawodowymi działającymi w przemyśle piwowarskim. W swoje zadania statutowe Związek ma także wpisane prowadzenie działalności ukierunkowanej na propagowanie odpowiedzialnej sprzedaży i konsumpcji alkoholu oraz podejmowanie i wspieranie inicjatyw edukacyjnych w tym zakresie.

Prewencja Policji – dobre praktyki policji holenderskiej – perspektywy i wyzwania

Irena de Ruig
Przedstawiciel policji holenderskiej

Otwarte granice Unii Europejskiej stwarzają nowe zagrożenia (m.in. handel ludźmi), a więc i nowe wyzwania, dlatego współpraca międzynarodowa w zakresie prewencji nabiera coraz większego znaczenia.

Stworzone w Europie warunki do swobodnego poruszania się, m.in. w celu poszukiwania lepszych warunków życia i pracy poza granicami własnego kraju, przenoszą obowiązek zapewnienia obywatelom takiego samego stopnia bezpieczeństwa zarówno w kraju, jak i poza jego granicami, ponieważ istniejące różnice kulturowe i społeczne oraz bariery językowe są zbyt duże, aby działanie w kraju przyjmującym było wystarczająco efektywne.

Bliska współpraca między policjami może zapewnić bardziej efektywne dotarcie do tych, którzy mogą stać się ofiarami.

Moje długoletnie doświadczenie dotyczące problematyki migracji zarobkowej pozwala sformułować wniosek, że bardzo trudno jest zawczasu dotrzeć z odpowiednimi informacjami i ostrzeżeniami do ludzi, którzy przyjeżdżają do pracy sezonowej. Na ogół nie czytają oni ani folderów, ani innych dostępnych źródeł informacji. Często wyjeżdżają bez zastanowienia, widząc tylko jeden cel: poprawę swojej sytuacji materialnej. Bez przygotowania i podstawowej wiedzy na temat kraju, do którego wyjeżdżają, bez znajomości swoich praw i obowiązków, a także potencjalnych zagrożeń.

Czy jest to kwestia indywidualnej odpowiedzialności? Nie tylko. Takie postawy sprzyjają rozwojowi zjawiska wykorzystania pracowniczego i stanowią ogólnospołeczny problem. Sprawcy czują się bezkarni i ciągle poszerzają rejestr swoich środków działania.

Jak temu zapobiec? Jak zmniejszyć zagrożenia i poprawić bezpieczeństwo wyjeżdżających do pracy? Czy jest to zadanie kraju wysyłającego czy przyjmującego?

Współpraca międzypolicyjna zdaje się mieć fundamentalne znaczenie dla efektywnej prewencji w tym zakresie.

Bardzo często wiedza o tym, co dzieje się po drugiej stronie granicy, jest bardzo ograniczona. Brak podstawowych wiadomości o zagrożeniach stwarza warunki do stania się potencjalną ofiarą. Jeśli do tego dojdzie, ofiara boryka się z obawą lub niewiedzą na temat tego, jak i gdzie zgłosić dokonane przestępstwo; szczególnie trudne jest to za granicą w przypadku bariery językowej.

Ofiara wybiera albo milczenie, albo zgłoszenie przestępstwa we własnym kraju. Milczenie jest pożywką dla dalszej przestępczej działalności (poczucie bezkarności sprawcy), zgłoszenie w kraju nie zawsze napotyka odpowiednie zrozumienie, do którego niezbędna jest wiedza na temat stopnia zorganizowania przestępstwa, jego zakresu i *modus operandi*.

A z drugiej strony, jak można zwalczać ten rodzaj przestępstwa bez wiedzy o jego zaistnieniu? Ofiara często wybiera milczenie ze strachu, ze wstydu, z braku wiedzy, do kogo się zwrócić na miejscu, a wreszcie – z braku możliwości porozumienia się, a jeśli zdecyduje się na meldunek w kraju pochodzenia, przestępstwo nabiera innego wymiaru.

Praktyka wskazuje, że istnieją różnice w pojmowaniu definicji handlu ludźmi, a co za tym idzie – w reagowaniu na jego sygnały. Sygnały, które często dopiero w szerszym wymiarze nabierają cech poważnego przestępstwa i nie zawsze mieszczą się w literze prawa danego kraju, co powoduje, że odbierane są z mniejszą uwagą. Dlatego tak ważne jest zapoznanie się z zagrożeniami, metodami działania i rozwiązaniami w zakresie zwalczania, zanim ktoś stanie się ofiarą albo zanim ofiara stanie przed nami w oczekiwaniu pomocy. Zwalczanie handlu ludźmi leży w dużej mierze w budzeniu świadomości na temat zagrożeń, sposobów i form przestępczego działania, a także w rozwijaniu ostrożności.

Efektywność prewencji zależy w dużej mierze od stopnia wiedzy na temat zagrożenia. Dlatego tak bardzo potrzebna jest partnerska współpraca zarówno w rozpoznawaniu zjawiska, jak i jego zwalczaniu.

Bardzo często mamy do czynienia z migracją o czysto ekonomicznych podstawach. Magia pieniądza zabija zdrowy rozsądek i ostrożność, a w przypadku wykorzystania czy wyzysku ofiara z wcześniej wspomnianych powodów najczęściej milczy. Często mówimy o tzw. percepcji wyzysku, jego akceptacji w oparciu o przekonanie, że nie ma wyboru, znalezienie się w trudnej sytuacji jest albo wynikiem pecha, albo niezaradności czy naiwności i trzeba ponieść tego konsekwencje. Jeśli dochodzi do tego obawa lub wstyd ofiary lub przekonanie, że nikt jej nie pomoże, przestępstwo może w ogóle nie zostać ujawnione.

Jak tego uniknąć? Jakie są dobre praktyki w tym zakresie? Na pewno można wymienić wspólny prewencyjny projekt przeprowadzony z KPP w Raciborzu i KMP w Opolu. Obie komendy zapewniły holenderskiej Policji rozpoznanie problemu na

własnym terenie w postaci analizy rekrutacji do pracy w Holandii przez lokalne biura pośrednictwa, dobór odpowiedniej grupy docelowej, znajomość struktur i instrumentów niezbędnych do realizacji projektu. Holenderska Policja zapewniła wypełnienie projektu treścią opartą o doświadczenia z własnego terenu.

Efekty przerosły oczekiwania. Wypełnione sale, reakcje świadczące o zainteresowaniu, a także, niestety, o rozpoznawaniu tematu w postaci bolesnych doświadczeń z własnego otoczenia, dzielone z nami opinie, że projekt trzeba kontynuować, ogromne zainteresowanie mediów, a co za tym idzie, szansa na rozprzestrzenianie tematu wśród potencjalnych migrantów.

Holenderska Policja nie byłaby w stanie osiągnąć tego bez współpracy z krajem wysyłającym. Ponadto dało się zauważyć dodatkowe efekty: ustny przekaz jest w wybranej grupie docelowej bardziej skuteczny niż czytanie nawet najlepiej sformułowanych broszur. Projekt zrealizowany w oparciu o wiedzę i doświadczenie przemawia z większą siłą. Przygotowanie i ostrzeżenie, zanim ktoś podejmie decyzję o wyjeździe, wytrąca pierwszy atut z rąk przestępcy: wykorzystanie niewiedzy potencjalnej ofiary.

Proszę zwrócić uwagę na fakt, że właśnie tylko dzięki współpracy obu policji projekt ten jest efektywny. Jak dotarlibyśmy sami do odpowiedniej grupy docelowej? W jaki sposób polscy koledzy mogliby przeprowadzić projekt na własną rękę bez treści wynikającej z naszego praktycznego doświadczenia? W jaki sposób bylibyśmy w stanie ustalić, gdzie projekt jest najbardziej potrzebny i gdzie przyniesie najlepsze efekty? Pewne przesłanki wskazują nam tereny, na których projekt powinien być przeprowadzony, ale bez pomocy polskich kolegów nie jesteśmy w stanie zrealizować go optymalnie. Bez znajomości terenu i realiów współpracy z lokalnymi społecznościami nie jesteśmy w stanie dotrzeć do ludzi, których chcemy ostrzec i zabezpieczyć.

Międzynarodowa prewencja jest czymś relatywnie nowym i stanowi wspólne wyzwanie, a jej efekty będą z pewnością naszym wspólnym sukcesem.

■ Irena de Ruig-Żukowska

Pochodzi z Gdańska i jest absolwentką tamtejszego Uniwersytetu. Od 23 lat mieszka w Holandii. Od 15 lat jest pracownikiem Policji niderlandzkiej. Od 2004 r. zajmuje się w Policji m.in. współpracą ze stroną polską, a od 2007 r. także kwestią polskiej migracji zarobkowej.

W latach 2010–2013 pełniła funkcję przewodniczącej w fundacji PLON stanowiącej platformę porozumiewawczą między społecznością polską w Holandii a rządem holenderskim, co pozwoliło jej dodatkowo zgłębić problematykę wykorzystania polskich migrantów zarobkowych. Z ramienia komendy regionalnej Oost Nederland, odpowiedzialnej za całokształt współpracy z polską Policją, koordynuje realizację projektu prewencyjnego z zakresu bezpieczeństwa migracji zarobkowej w Holandii. Dwukrotnie odznaczona medalem „Za zasługi dla Policji”.

Współpraca, formy i narzędzia a bezpieczeństwo dzieci i młodzieży – perspektywy i wyzwania

Lucyna Kicińska
Fundacja Dzieci Niczyje

Fundacja Dzieci Niczyje istnieje od 1991 r. Jest organizacją pozarządową o charakterze non-profit. FDN istnieje po to, aby zapewnić każdemu dziecku bezpieczne dzieciństwo. Chronimy dzieci przed krzywdzeniem i pomagamy tym, które doświadczyły przemocy.

Realizując naszą misję:

- uczymy dorosłych, jak traktować dzieci, żeby ich nie krzywdzić,
- pokazujemy im, jak reagować, gdy podejrzewają, że dziecku dzieje się krzywda,
- uczymy dzieci, jak mogą uniknąć przemocy i wykorzystywania,
- oferujemy krzywdzonym dzieciom i ich opiekunom pomoc psychologiczną i prawną,
- wpływamy na polskie prawo, by jak najlepiej chroniło interes dziecka.

Realizacja i skuteczność wielu naszych programów nie byłyby możliwe, gdyby nie ścisła współpraca z Policją. Wśród nich znajdują się m.in. Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (116 111), kampania „Nie odwracaj wzroku” czy współpraca przy wdrażaniu w Polsce Kodeksu postępowania na rzecz ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym w turystyce.

TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (116 111)

Telefon został uruchomiony przez Fundację Dzieci Niczyje w 2008 r. zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej o rezerwacji krajowej numeracji rozpoczynającej się od 116 na potrzeby zharmonizowanych usług o walorze społecznym. Działanie telefonu w Polsce od początku jego istnienia jest wspierane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a od 2014 r. konsultanci świadczą anonimową pomoc oraz wsparcie dzieciom i młodzieży w ramach Rządowego programu na lata 2014–2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.

Przez 6 lat działania telefonu w Polsce jego konsultanci odebrali ponad 800 000 połączeń od dzieci i młodzieży oraz odpowiedzieli na blisko 27 000 wiadomości on line przesłanych przez www.116111.pl/napisz.

Konsultanci telefonu zajmują w życiu dzieci szczególne miejsce. Są specjalistami od nieszczęśliwej miłości i pierwszych rozstań, przemocy, problemów związanych z dojrzewaniem, kłopotów w nauce, myśli samobójczych, lęków i zaburzeń odżywiania. Rozmawiają o wykorzystywaniu seksualnym, uzależnieniach, wyglądzie i sensie życia. Dzieci i młodzież wybierają konsultantów telefonu na swoich powierników. Często tylko im mają odwagę powiedzieć lub napisać o najtrudniejszych przeżyciach i to z nimi szukają rozwiązań swoich problemów.

Konsultanci nie zastępują rodziców, nauczycieli, psychologów czy pedagogów. Wspierają dzieci i młodzież w poszukiwaniu w ich środowisku takich osób, którym mogą zaufać i na nich liczyć. Często pomagają odzyskać wiarę i zaufanie do świata dorosłych.

W wielu sytuacjach wystarczy rozmowa, wysłuchanie, wspólne szukanie rozwiązań kłopotów czy trudności. Zdarzają się jednak i takie telefony, które wymagają działań zmierzających do ochrony młodych osób. Dzięki Porozumieniu¹ z Komendą Główną Policji konsultanci mogą zainicjować natychmiastową interwencję w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dzwoniących.

W latach 2008–2014 konsultanci zainicjowali 300 interwencji na mocy Porozumienia. Najczęstszym powodem podejmowania interwencji od 6 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2014 r. były deklaracje i próby samobójcze. Te sprawy stanowiły około 2/3 zainicjowanych interwencji. Niejednokrotnie konsultanci przekazywali kompletne informacje dotyczące osoby, która potrzebowała pomocy, jednocześnie pozostając z nią w kontakcie do czasu przyjazdu Policji.

Powód podjęcia interwencji	Liczba interwencji
Deklaracja/próba samobójcza	191
Dzwoniący pod wpływem substancji psychoaktywnych	52
Ucieczka (z domu, ośrodka)	17
Dziecko bez opieki	16
Deklaracja popełnienia czynu zabronionego	9
Przemoc w rodzinie	6
Wykorzystywanie seksualne	5
Komercyjne wykorzystywanie seksualne	3
inne	1

¹ Porozumienie Komendanta Głównego Policji z dnia 2 listopada 2008 r. w sprawie współpracy organizacyjnej Policji i Fundacji Dzieci Niczyje na rzecz sprawnej obsługi „Ogólnopolskiego telefonu zaufania dla dzieci 116 111” (Dz. Urz. KGP Nr 18, poz. 109).

W sytuacjach, gdy niemożliwe było ustalenie miejsca, w którym przebywa osoba potrzebująca pomocy, zgodnie z § 2 Porozumienia, sprawy były kierowane do Komendy Stołecznej Policji.

KAMPANIA „NIE ODWRACAJ WZROKU” I PLATFORMA WWW.STOPSEKSTURYSTYCE.FDN.PL

Kampania „Nie odwracaj wzroku” to wspólna inicjatywa Fundacji Dzieci Niczyje, Komendy Głównej Policji, ECPAT International, partnerów kampanii i partnerów z branży turystycznej. Jej celem jest zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży poprzez wzmocnienie działań prewencyjnych w oparciu o interdyscyplinarną współpracę administracji rządowej, organizacji pozarządowych i zaangażowanych społecznie firm z branży turystycznej.

W 2014 r. w ramach wspólnych działań zainicjowaliśmy działanie strony www.stopseksturystyce.fdn.pl będącej częścią międzynarodowej platformy www.reportchildsexturism.eu. Strona jest prowadzona przez FDN, natomiast zgłoszenia podejrzenia wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce przyjmuje Policja. W pierwszych 6 miesiącach działania platformy Policja zainicjowała 8 interwencji.

KODEKS POSTĘPOWANIA NA RZECZ OCHRONY DZIECI PRZED WYKORZYSTYWANIEM SEKSUALNYM W TURYSTYCE

Kodeks postępowania to kolejny przykład współpracy FDN i Policji na rzecz ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym w turystyce.

Kodeks postępowania to narzędzie promujące społeczną odpowiedzialność biznesu w przeciwdziałaniu wykorzystywaniu seksualnemu małoletnich w turystyce. Ma na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat problemu wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce oraz inicjowanie i wdrażanie działań, które służą walce z tym problemem. Kodeks powstał w 1998 r. z inicjatywy organizacji ECPAT Sweden ze wsparciem Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO). Od 2004 r. funkcjonuje jako organizacja pozarządowa z siedzibą w Nowym Yorku. Fundacja Dzieci Niczyje pełni rolę polskiego przedstawiciela Kodeksu postępowania.

Pierwszym podmiotem branży turystycznej w Polsce, który przystąpił do Kodeksu, jest Grupa Hotelowa Orbis. 9 października 2012 r. Prezes Zarządu i Dyrektor Generalny Grupy Orbis Laurent Picheral, oficjalnie popisał Kodeks postępowania w obecności dyrektora Biura Prewencji Komendy Głównej Policji Ryszarda Garbarza oraz dyrektora Fundacji Dzieci Niczyje Moniki Sajkowskiej.

W ramach tej inicjatywy zostało przeszkolonych ponad 400 pracowników branży hotelarskiej, którzy przekazali Policji kilkanaście zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Dzięki natychmiastowym reakcjom Policji na zgłoszenia niepokojących sytuacji udało się zapobiec wykorzystywaniu dzieci w kilku miastach w Polsce.

Wieloletnia współpraca FDN i Policji w Polsce udowadnia, że na skuteczną prewencję składają się partnerstwa – organizacyjne, merytoryczne i realizacyjne, a efektywna współpraca interdyscyplinarna jest możliwa dzięki wspólnemu planowaniu działań i zaangażowaniu w realizację stawianych celów.

■ Lucyna Kicińska

Absolwentka Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW, specjalność: wychowanie resocjalizujące oraz rocznego kursu prowadzenia warsztatów i treningów w oparciu o proces grupowy. Od 10 lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w świadczeniu pomocy telefonicznej i online. Od 2009 r. związana z Fundacją „Dzieci Niczyje”, w której odpowiada za działanie Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (116 111) i Telefon dla Rodziców i Nauczycieli (800 100 100). Międzynarodowy ekspert ds. pomocy telefonicznej i on line dzieciom i młodzieży.

Partnerstwo mediów w edukacji na rzecz bezpieczeństwa

Marcin Kwiatkowski

Od ponad 7 lat, początkowo współpracując z komendą stołecznej drogówki, a od 5 lat z Komendą Główną Policji realizujemy dla TVN Turbo program pt. „Uwaga! Pirat”.

Każda droga, która ma na celu zaznajomienie ludzi z przepisami i konsekwencjami ich łamania, jest dobra. Działania zespołu produkującego „Pirata” dostrzeżono i doceniono w Komendzie Głównej Policji, dzięki czemu jakość programu i zainteresowanie widzów zdecydowanie wzrosły. Ostatnie dwa lata przyniosły wydłużenie programu do 40 minut oraz 2 premiery tygodniowo.

Efekty współpracy z Komendą Główną podsumowałbym następująco:

- 1) podniesienie poziomu merytorycznego programu;
- 2) realizacja materiałów przedstawiających wiele ciekawych akcji Policji, np.:
 - działań z wykorzystaniem helikoptera pod Górą Kalwarią,
 - wspólnych polsko-czeskich patroli transgranicznych ,
 - poszukiwania magnesów w TIR-ach na Śląsku,
 - badania paliwa w ciężarówkach w Świętokrzyskiem,
 - działań z wykorzystaniem monitoringu miejskiego w Elblągu i Radomiu;
- 3) prezentacja możliwości sprzętu policyjnego:
 - nowych oznakowanych i nieoznakowanych radiowozów i ich zastosowania podczas służby,
 - urządzeń do badania trzeźwości i narkotestów,
 - urządzeń do stacjonarnego pomiaru prędkości itd.;
- 4) pokazywanie działań Policji w wielu miejscach kraju – szczególnie otwarte na współpracę były komendy wojewódzkie w Bydgoszczy, Olsztynie, Kielcach, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu, Radomiu;
- 5) prewencyjne wykorzystanie współpracy z telewizją – materiały prezentowane w programie wpłynęły na zmniejszenie liczby wypadków drogowych; na przykład w Radomiu występował problem z ruchem na Rondzie Narodowych Sił Zbrojnych

(jazda w lewo z prawego pasa – mimo dobrze widocznych znaków); po serii materiałów spadła liczba zdarzeń w tym miejscu.

Pokazywanie ludziom, że Policja dysponuje różnymi nieoznakowanymi radiowozami powoduje, że wielu kierowców zwalnia, wiedząc, że w każdej chwili mogą zostać niespodziewanie nagrani (np. BMW w Kielcach – kierowcy nie spodziewali się wykorzystania takiego samochodu przez Policję).

Prezentowanie procedur w programie powoduje, że coraz więcej widzów ma większą świadomość tego, jak powinno się zachowywać podczas kontroli – np. że nie należy wysiadać z samochodu, dopóki nie poprosi o to policjant.

Materiały pokazują, że Policja na drogach kontroluje nie tylko prędkość, ale także inne wykroczenia. Uświadamia, że np. za rozmowę przez telefon czy jazdę bez zapiętych pasów również grozi mandat.

Materiały prezentują także działania ekip kontroli technicznej. Pokazują, że za jazdę samochodami w złym stanie, przeładowanymi czy niewłaściwie tuningowanymi również mogą zostać zatrzymani i ukarani.

Mamy nadzieję, że wszystkie omówione elementy podnoszą świadomość uczestników ruchu drogowego, tak często wprowadzanych w błąd przez nieprofesjonalne komentarze mediów.

Licząc na dalszą owocną współpracę, w imieniu zespołu produkującego program, chciałbym jeszcze raz podziękować policjantom z Komendy Głównej Policji, komend wojewódzkich (Stołecznej), które zaangażowały się w pomoc i doceniły wartość „Pirata”, a szczególnie załogom uczestniczącym w zdjęciach.

■ Marcin Kwiatkowski

Autor i producent programu telewizyjnego pt. „Uwaga! Pirat” emitowanego na antenie TVN Turbo. Program gości na antenie od 7 lat. Jego realizacja na terenie kraju jest koordynowana przez ekspertów BPiRD KGP. Dzięki otwartej, dobrej współpracy jest bardzo chętnie oglądany przez widzów w Polsce. Na ręce redakcji wpływają także podziękowania z zagranicy od widzów polonijnych.

Czego młodzież oczekuje od dzisiejszej Policji

Damian Jaworski

JAK MŁODZIEŻ ODBIERA POLICJANTÓW?

Język młodych ludzi jest prosty, zwięzły i treściwy. Niestety, opinia młodzieży często bywa zbyt pochopna, co skutkuje negatywnym zdaniem o Policji. U jego podstaw nierzadko leży stereotypowy sposób postrzegania postawy policjantów, który jest zaczerpnięty z opinii poprzednich pokoleń. Oto kilka przykładowych wypowiedzi, które możemy usłyszeć z ust młodych ludzi:

- „Mozolna reakcja”,
- „Wywyższają się”,
- „Zawsze stoją tam, gdzie nie trzeba”,
- „Czają się i dopadają z zaskoczenia”,
- „Jak potrzeba, to ich nie ma”,
- „Jadą na sygnale, żeby przejechać czerwone światło”,
- „Nigdy im się nie spieszy”.

OCZEKIWANIA MŁODZIEŻY

Należy pamiętać, że młodzież jest w stanie sprecyzować swoje oczekiwania, które mogą bezpośrednio wpłynąć na wizerunek Policji. Są to:

- konkretność w działaniu,
- bezpośredniość wobec łamiących prawo,
- adekwatność podejmowanych działań do danej sytuacji,
- szybka reakcja,
- profesjonalizm,
- poczucie zaufania i bezpieczeństwa,
- wykształcenie (uzyskanie jak najlepszego pierwszego wrażenia jest zdecydowanie potrzebne do zawarcia poprawnego dialogu),
- kultura i szacunek wobec tych, którzy szanują prawo i stosują się do jego przepisów.

CO DEFINIUJE FIASKO SZKOLNYCH SPOTKAŃ I JAK TEMU PRZECIWDZIAŁAĆ?

Dzisiejsza młodzież często odbiera szkolne spotkania z Policją w sposób negatywny. Brak zaangażowania ze strony prowadzącego (sprawiającego wrażenie, że realizuje swoje zadanie z obowiązku), trudny kodeksowy język i niczym niezaskakujące przedmioty dyskusji nierzadko prowadzą do wzbudzenia poczucia sztuczności przeprowadzanych zajęć oraz „wszechogarniającego” znużenia odbiorców.

Bardzo często jest to spowodowane brakiem odpowiedniego przeszkolenia. Najczęstszymi tego skutkami są:

- brak umiejętności trafienia do słuchacza,
- brak niezbędnej wiedzy o danej grupie odbiorczej,
- problem z odpowiedzią na pytania trudne, kontrowersyjne czy drażliwe,
- schematyczne i rutynowe podejście,
- brak zaangażowania do pracy z grupą,
- przesadne dystansowanie się od grupy odbiorczej.

Młodzież oczekuje zmian. Warto zadbać o to, by spotkania w szkole dotyczyły ciekawych tematów, które zaskakują i nie są codzienne. Oczywiście, należy je przeplatać z zagadnieniami niezbędnymi do przekazania oraz pamiętać o indywidualnym podejściu do różnych grup odbiorczych (im młodsza i mniej wyedukowana grupa, tym łatwiejszy język). Przekazywanie treści na temat odpowiedzialności karnej oraz przedstawianie najważniejszych przepisów prawnych powinno się odbyć w sposób przystępny i umożliwiający młodemu człowiekowi rozważenie opłacalności popełnienia danego czynu. Od prowadzącego oczekuje się bezpośredniego zaangażowania. Powinien być policjantem z pasją.

PROPOZYCJE PRACY Z MŁODZIEŻĄ

- Gotowe odpowiedzi nie zawsze są dobrym rozwiązaniem, niech młody człowiek poprzez odpowiednio naprowadzające pytania sam zadecyduje o słuszności danego postępowania.
- Treści mało interesujące – np. przedstawienie „suchych informacji”. Zagadnienia powinny być wyrażone w sposób niekonwencjonalny (np. odwoływanie się do rzeczywistych wydarzeń bliskich młodemu pokoleniu).
- Zajęcia prowadzone w miejscach, o których mówią policjanci (unaocznienie problematyki).
- Prowadzenie kampanii, np. na rzecz profilaktyki, z zaangażowaniem młodzieży.
- Akcje społeczne rozwijające świadomość obywatelską.
- Zdrowa rywalizacja – wszelkiego rodzaju konkursy, np. wiedzy czy umiejętności.
- System małych grup i zadań zespołowych – aktywizacja jak największej liczby osób podczas przeprowadzania zajęć.

- Zachęcanie do współpracy poprzez takie formy, jak burza mózgów czy mapa myśli.
- Poruszanie treści bliskich, jak i „komfortowych” dla młodych ludzi, aby nie zniechęcić ich do dalszej rozmowy.
- Konfrontacja stereotypów z faktycznym obrazem Policji. Niech młody człowiek ma okazję zobaczyć i przekonać się, czy jego opinia (niejednokrotnie wyniesiona z wcześniejszych pokoleń) pokrywa się z wizerunkiem dzisiejszej Policji.

Pamiętajmy:

Świadoma młodzież to gwarancja bezpiecznego jutra!

■ **Damian Jaworski**

Młodzieżowy lider prewencji. Uczeń LXXXVIII Liceum Ogólnokształcącego im. Michała Konarskiego w Warszawie. Interesuje się sportem, nauką, literaturą, muzyką. Aktywny działacz w ZHP, tegoroczny maturzysta, stypendysta Prezesa Rady Ministrów, w przyszłości być może policjant.

Twórcza profilaktyka rówieśnicza – zagrożenia i szanse

insp. Grzegorz Jach

Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji
ds. promocji bezpieczeństwa publicznego
i współpracy z organizacjami pozarządowymi

Stale obecne zagrożenia dotyczące zjawisk patologii społecznej wśród młodzieży szkolnej i studenckiej co kilka lat odsłaniają swoje nowe oblicza. Tak np. w 2008 r. „wybuchły” dopalacze, a ostatnio wyraźnie nasila się cyberprzemoc. Przez lata PARPA oraz krajowe i rekomendowane programy nie poradziły sobie ze zjawiskiem sięgania młodych po alkohol, a wiek inicjacji systematycznie się obniża. Można także odnieść wrażenie, iż pomimo opracowanych wielorakich dokumentów ciągle wadliwa jest efektywność współpracy centralnych instytucji państwa w tym społecznym wyzwaniu. Ta słabość widoczna jest także w metodach profilaktycznej pracy z młodzieżą (Raport NIK 2013). Najmłodszy prelegent dzisiejszej konferencji, jeszcze uczeń, poddał jednoznacznej krytyce nieustannie szkolne, źle przygotowane pogadanki, tak bardzo niechciane przez młodzież. Co zatem robić? Jedną z szans na innowacyjną profilaktykę tych czasów jest metoda twórczej profilaktyki rówieśniczej.

Komenda Główna Policji prowadzi oraz wspiera merytorycznie liczne inicjatywy profilaktyczne ukierunkowane na wzmocnienie bezpieczeństwa. Sztandarowym ogólnopolskim programem Komendy Głównej Policji adresowanym do młodzieży szkolnej w profilaktyce uzależnień jest projekt realizowany od 2006 r. pod nazwą „Profilaktyka a Ty”. Siłą PaT jest przede wszystkim młodzież, ale także sprawdzeni partnerzy: Rzecznik Praw Dziecka, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poprzez Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej”, Ministerstwo Edukacji Narodowej poprzez Rządowy program „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, kuratoria oświaty, jednostki organizacyjne Policji, IPA, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, Służba Więzienna, Wojsko Polskie, środowisko akademickie i harcerskie, organizacje pozarządowe, ludzie kultury, humaniści, pedagodzy, a co szczególnie istotne – samorządowcy, którzy już wiedzą, że ulotkę i pogadankę w profilaktyce warto zastąpić dialogiem z młodzieżą.

PaT to skrót nazwy programu „Profilaktyka a Ty”: co Ty zrobiłeś w sprawie profilaktyki uzależnień? W programie znajdzie miejsce każdy, komu bliska jest myśl humanistyczna. Wartością tej inicjatywy są ludzie, którzy chcą działać dla drugiego człowieka.

Celem programu Komendy Głównej Policji „Profilaktyka a Ty” jest inspirowanie uczniów szkół ponadpodstawowych do tworzenia lokalnych młodzieżowych grup PaT, promujących wśród rówieśników modę na życie wolne od przemocy i uzależnień. Obecnie na terenie całego kraju działa 90 grup realizujących swoje projekty metodą twórczej profilaktyki rówieśniczej.

Przez ponad 9 lat działalności program PaT objął 300 000 osób, w tym młodzież szkolną, rodziców, samorządowców i pedagogów. Od 2011 r. program PaT wpisany jest także w działania Europejskiej Sieci Zapobiegania Przystępności EUCPN. Pierwsze zainteresowanie programem PaT poza granicami kraju wyraziła Hiszpania. W ramach projektu PHARE 2003 zostały wydane premierowe materiały promocyjne programu „Profilaktyka a Teatr” (pierwsza nazwa obowiązująca w latach 2006–2010). Kolejne materiały wydane w języku angielskim zaprezentowano w Szwecji, Belgii i na Węgrzech, a w 2010 r. twórcy programu zostali zaproszeni do Portugalii. Było to możliwe dzięki włączeniu PaT do Banku Dobrych Praktyk programu „Razem bezpieczniej” współpracującego z EUCPN. Oficjalni przedstawiciele Europejskiej Sieci Zapobiegania Przystępności z Węgier i Danii wzięli udział w VI Ogólnopolskim Przystanku PaT, który odbył się w Ostrołęce. To właśnie podczas tego przedsięwzięcia 5 lipca 2011 r. Węgry uroczystie przekazały Polsce przewodnictwo w EUCPN, związane bezpośrednio z rozpoczęciem Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. W 37 warsztatach Akcji uczestniczyło ponad 2000 PaTowiczów oraz goście z 5 krajów (Węgier, Danii, Iranu, Indii i Litwy).

W kolejnych latach na Przystankach PaT pojawili się instruktorzy warsztatów artystycznych z Brazylii, Kuby, Izraela, Rosji, RPA, Słowacji i Niemiec. Z inicjatywy Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi w 2013 r. program PaT dotarł na Ukrainę.

W obszarze Rządowego programu ograniczania przestępczości i społecznych zachowań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych „Razem bezpieczniej” Impresariat programu PaT podczas roku szkolnego prowadzi wyspecjalizowane działania profilaktyczne adresowane do uczniów szkół ponadpodstawowych (PaT/M), rodziców (PaT/R), szkolenia młodzieżowych liderów (PaT/L) oraz szkolenia eksperckie dla pedagogów i animatorów pracy z młodzieżą (PaT/E) realizowane z Ministerstwem Edukacji Narodowej. Głównym wydarzeniem są organizowane corocznie ogólnopolskie Przystanki PaT, podczas których społeczność PaT z całego kraju przez kilka dni spotyka się na warsztatach twórczej profilaktyki. Dotychczas w ogólnopolskich Przystankach PaT każdego roku uczestniczyło kilka tysięcy osób. W lipcu 2014 r. uczestników IX Przystanku PaT w Koninie odwiedziła Pierwsza Dama RP Anna Komorowska.

Tegoroczny X Jubileuszowy Ogólnopolski Przystanek PaT organizowany pod honorowym patronatem Prezydenta RP odbędzie się w Warszawie w dniach 23–24 czerwca na Stadionie Narodowym. W 2015 r. będzie to największe w kraju ogólnopolskie spotkanie młodych na rzecz bezpieczeństwa, podczas którego młodzież szkolna będzie promować wartości, takie jak zdrowie, kultura relacji, wrażliwość społeczna, a przede wszystkim wolność od przemocy i uzależnień. Młodzi ludzie będą zachęcać swoich rówieśników do aktywności społecznej oraz rozwoju poprzez odkrywanie własnych pasji. W tej największej w kraju akcji twórczej profilaktyki rówieśniczej wezmą udział młodzieżowe grupy PaT, uczniowie klas o policyjnym profilu kształcenia oraz młodzież zaangażowana w projekty społeczne i działania na rzecz bezpieczeństwa.

Zgłoszenia na Jubileuszowy X Ogólnopolski Przystanek PaT przyjmuje Impresariat programu PaT (impresariat.pat@gmail.com).

Głównym komunikatorem społeczności PaT zawierającym bazę scenariuszy sztuk edukacyjno-profilaktycznych, wyniki badań, galerię filmów i zdjęć, wykaz kontaktów koordynatorów, ekspertów i liderów PaT oraz aktualności, zaproszenia i kalendarz działań jest strona internetowa www.pat.policja.gov.pl (ponad 120 000 odsłon miesięcznie).

PaT to twórcza profilaktyka w działaniu bez fikcji i ulotek. PaT to głos młodzieży w profilaktyce uzależnień – nie robienia, co się chce, ale odpowiedzialności za siebie i innych. Przy tak rozumianej twórczej profilaktyce rówieśniczej niezbędne jest wsparcie samorządów oraz władz oświatowych. Traktowanie młodzieży jako poważnego partnera we wspólnej sprawie uwalnia gigantyczną pozytywną energię społecznej aktywności młodych wobec swoich rówieśników, wzmacniając lub dopiero kształtując asertywne postawy. Zagrożeniem dla tej metody prowadzenia wychowawczo-edukacyjnej pracy z młodzieżą jest powszechne lekceważenie tak wyjątkowego i skutecznego potencjału.

■ insp. Grzegorz Jach

Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. promocji bezpieczeństwa publicznego i współpracy z organizacjami pozarządowymi. Społeczny doradca Rzecznika Praw Dziecka. Autor programu „Profilaktyka a Ty”.

KOMENTARZ

Działania Policji w zakresie profilaktyki społecznej – perspektywy i wyzwania

Profilaktyka społeczna to obszar zadań, który polska Policja realizuje od lat w partnerstwie międzyinstytucjonalnym, ukierunkowując działania na faktyczne potrzeby społeczności lokalnych. Od trzech lat ten obszar pracy Policji opiera swoje fundamenty również o diagnozę oczekiwań obywateli, jaka jest przeprowadzana podczas debat społecznych według wystandaryzowanej metodologii. W procesie projektowania i realizacji systemowych działań Policji w zakresie profilaktyki społecznej nie mniej ważne są wyniki projektów badawczych dotyczące tego zagadnienia, realizowanych głównie przez ośrodki badawcze czy wyższe uczelnie. Wymiernym przykładem są m.in. rekomendacje zespołu badawczego pracowników i doktorantów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, który w latach 2010–2014 realizował projekt badawczy pn. „Koordynacja lokalnych działań na rzecz bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania przestępczości” czy też projekt badawczy realizowany przez Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji pn. „Diagnoza oczekiwań obywateli w zakresie policyjnej profilaktyki społecznej”, którego wyniki, podobnie jak wyniki tegorocznego Polskiego Badania Przystępczości, uwzględniła „Koncepcja działań Policji w zakresie profilaktyki społecznej na lata 2015–2018”.

Wnioski badawczo-diagnostyczne w połączeniu z analizami zagrożenia prowadzonymi przez Policję pozwalają na efektywne zdefiniowanie priorytetów pracy Policji w obszarze profilaktyki społecznej. Aktualnie na szczególną uwagę zasługują działania dotyczące szeroko rozumianego bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz osób starszych. Oczywiście nie mniej ważne są obszary związane z przeciwdziałaniem przemocy, w tym również przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, oraz działania informacyjno-edukacyjne związane z bezpieczeństwem w ruchu drogowym.

Warto zauważyć, że dla kształtowania priorytetów pracy Policji ważny jest również fakt, że funkcjonujemy jako państwo i jego obywatele w zjednoczonej Europie, co bez wątpienia determinuje wiele kwestii związanych z kształtowaniem polityki bezpieczeństwa zarówno w ujęciu wewnętrznym, jak i zewnętrznym, ale przede wszystkim w partnerstwie międzynarodowym. Dlatego kierunki pracy Policji, w tym z zakresu profilaktyki społecznej, są skomunikowane ze strategiami rekomendowanymi przez instytucje zjednoczonej Europy. I tak priorytetem minionego roku było działanie służące przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, zaś rok 2015 to przedsięwzięcia zmierzające do zapobiegania cyberprzestępczości i zjawiskom powiązanim. Warto zauważyć, że nadrzędna dyrektywa instytucji UE dla państw członkowskich dotyczy profesjonalizacji służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne w obsza-

rze profilaktyki społecznej, angażującej również partnerstwo publiczno-prywatne. Kierunek ten został uznany również przez kierownictwo polskiej Policji, czego wymiernym efektem są wielokierunkowe rekomendacje zawarte we wspomnianej powyżej „Koncepcji (...)”.

Perspektywy i wyzwania dla Polski, w tym Policji, w obszarze profilaktyki społecznej to niezmiennie systemowa i systematyczna, nadążająca za postępem cywilizacyjnym, a co za tym idzie – rozwojem tzw. nowych zagrożeń, edukacja obywateli od przedszkola do uniwersytetu trzeciego wieku – koniecznie w mądrym i solidarnym partnerstwie międzyinstytucjonalnym, gdyż w scenariuszu pn. „Bezpieczne jutro” każdy z nas ma prawo i obowiązek odegrania ważnej życiowej roli.

*mł. insp. Anna Kuźnia
radca Wydziału Profilaktyki Biura Prewencji i Ruchu Drogowego KGP*

Rozdział 3.

KIERUNKI PROFESJONALIZACJI SŁUŻBY PREWENCYJNEJ

Kierunki profesjonalizacji służby prewencyjnej

insp. Marek Walczak

Dyrektor Biura Prewencji i Ruchu Drogowego
Komendy Głównej Policji

Jaka ma być nowoczesna Policja? Najkrócej mówiąc, ma być taka, aby młody człowiek czuł szacunek wobec prawa. Policja jest instytucją usługową od ponad 95 lat, jej produktem jest bezpieczeństwo mieszkańców naszego kraju. Pełni szczególną rolę – z jednej strony musi być otwarta i prospołeczna, z drugiej zaś strony jest formacją umundurowaną i uzbrojoną,

służącą do egzekwowania prawa, z czym głównie jest kojarzona. Tak więc szczególny charakter zadań Policji polega na tym, że ich realizacja daje gwarancję korzystania z praw i swobód obywatelskich poprzez zapewnienie podstawowej wartości, jaką jest poczucie bezpieczeństwa, poza tym ingeruje w podstawowe prawa osób naruszających zasady społeczne ujęte w normy prawne. Z satysfakcją możemy obserwować, że sytuacja ta znajduje zrozumienie i zmienia się mentalność naszych partnerów.

We wszystkich wystąpieniach prelegentów konferencji *Prewencja Policji – perspektywy i wyzwania* przewija się jeden wątek – jedna zasada, którą możemy wyartykułować jako myśl: *Jesteśmy wśród ludzi – służymy ludziom*.

Zaufanie do Policji jest na bardzo wysokim poziomie. Co robimy, aby nasza praca była oceniana jeszcze lepiej, abyśmy byli jeszcze bardziej skuteczni, abyśmy spełniali oczekiwania społeczne? Pierwszym elementem jest diagnoza oczekiwań społecznych. Coraz częściej sięgamy po badania świata nauki i coraz lepiej potrafimy wykorzystywać ich wyniki. Trudno jest żyć wśród społeczności i nie znać jej problemów. Ich rozwiązywanie nie byłoby możliwe bez wielopłaszczyznowego partnerstwa. Chodzi o faktyczne partnerstwo i działanie. Policja odeszła od tworzenia sztucznych doku-

mentów, programów, które nie są akceptowane społecznie, a tworzone dla samego stworzenia jakiegokolwiek dokumentu. Policję interesują efekty tego działania. Skuteczne rozwiązania są wynikiem szerokiej diagnozy. Bardzo istotna jest przy tym wspólna ocena efektów, ale również dzielenie się za nie odpowiedzialnością. W tej ocenie powinny uczestniczyć wszystkie podmioty powołane do zapewnienia bezpieczeństwa i działające na jego rzecz.

Czynniki mające wpływ na nowoczesną służbę prewencyjną Policji możemy pogrupować tematycznie. Jednym z takich obszarów są oczekiwania społeczne. Opierając się na badaniach społecznych, możemy stwierdzić, że: ponad 40% społeczeństwa oczekuje szybkiego przybycia policjantów na miejsce zdarzenia, ok. 40% chce zapewnienia możliwości łatwego nawiązania kontaktu z numerem alarmowym (997, 112), prawie 30% stawia na skuteczność Policji (zatrzymanie sprawców, odzyskanie mienia), ponad 20% oczekuje obecności patroli Policji w swojej okolicy. Kolejne oczekiwania to: uczciwość, nieprzekupność, możliwość łatwego kontaktu z dzielnicowym, otwartość policjantów na problemy ludzi, gotowość niesienia pomocy, fachowość i kompetencje.

Spółeczeństwo oczekuje od policjantów profesjonalizmu, umiejętności miękkich, empatii, dostosowania języka do poziomu rozmówcy. Policja posiada odpowiedni kapitał ludzki – policjantów młodych, wykształconych, ale już doświadczonych, zarówno życiowo, jak i zawodowo – 47% policjantów legitymuje się wyższym wykształceniem, 48% policjantów ma ponad 11-letni staż służby, 72% policjantów nie ukończyło 40. roku życia. Policjanci pogłębiają swoją wiedzę i rozwijają umiejętności zawodowe w ramach doskonalenia zawodowego, zarówno w aspekcie intelektualnym, jak i fizycznym, ponieważ sprawność fizyczna jest wymagana od policjanta służby prewencyjnej. W samej służbie prewencyjnej istnieje ponad 20 programów kursów specjalistycznych.

Kolejnym niezbędnym elementem zapewniającym skuteczne działanie Policji są efektywne narzędzia prawne. Policjanci służby prewencyjnej jako pierwsi mają kontakt ze zdarzeniami. Jadąc na miejsce zdarzenia, muszą mieć zapewnione właściwe narzędzia prawne umożliwiające skuteczną interwencję. Niezbędny jest stabilny system prawny nadążający jednocześnie za zagrożeniami, które zmieniają się tak, jak zmienia się otaczająca nas rzeczywistość. Policja często musi stosować jednak różnego rodzaju rozwiązania doraźne, które nie są optymalne, a należy pamiętać, iż Komendant Główny Policji jest zobowiązany zapewnić bezpieczeństwo prawne interweniujących policjantów. Trzeba zauważyć, że Policja funkcjonuje nie tylko na podstawie ustawy o Policji, ale także innych aktów prawnych, które pozornie wydają się zupełnie niezwiązane z Policją. Dobrym przykładem w tym zakresie jest procedura „Niebieskie Karty”, która została zapoczątkowana właśnie w Policji dostrzegającej potrzebę wdrożenia niezbędnych czynności i ich usankcjonowania. Obecnie rozwiązanie to zostało unormowane w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzi-

nie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) i realizuje ją interdyscyplinarnie 5 jakże różnorodnych podmiotów

Innymi narzędziami, niezbędnymi do prawidłowego funkcjonowania ponad 125-tysięcznej formacji, są systemy informatyczne, które umożliwiają szybkie i skuteczne zarządzanie informacją oraz zasobami kadrowo-sprzętowymi w celu optymalnej obsługi zdarzenia i obywatela. Trzeba podkreślić, że obecnie policjanci coraz rzadziej pracują na dokumentach „papierowych”, co pozwala zaoszczędzić nie tylko nakłady finansowe, ale przede wszystkim czas, który powinien być wykorzystany na kontakt z obywatelem i dla obywatela.

Innym obszarem świadczącym o nowoczesności polskiej Policji jest modernizacja siedzib komend i komisariatów. Modernizacja ta jest przeprowadzana nie tyle dla samej Policji, co dla obywateli. Nowoczesna komenda Policji to komenda przyjazna, miejsce, do którego przychodzą interesanci. Miejsce to nie może wywoływać powtórnej traumy. Tworzymy przyjazne pokoje przesłuchań i wprowadzamy inne rozwiązania zapewniające godną obsługę.

Policja doskonali też narzędzia pracy, które w efekcie przyczyniają się do ułatwień dla każdego obywatela – przykładowo dziś wstępne badanie stanu trzeźwości trwa kilkanaście sekund, nie jak wcześniej – kilkanaście czy kilkadziesiąt minut. Podobnie jest ze środkami przymusu bezpośredniego, które w znacznie większym stopniu pozwalają respektować prawa człowieka. Przykładem mogą być paralizatory elektryczne, które eliminują konieczność użycia środka ostatecznego, jakim jest broń palna. Pomimo wcześniejszych kontrowersji bezsprzecznie należy stwierdzić, iż ich użycie powoduje niewspółmiernie mniej negatywne skutki niż użycie broni palnej.

Mówiąc o nowoczesnej służbie prewencyjnej, nie sposób nie przypomnieć, że polscy policjanci nie tylko prowadzą współpracę międzynarodową w dziedzinie prewencji kryminalnej, ale też dbają o bezpieczeństwo polskich turystów wypoczywających w Chorwacji, gdzie służbę patrolową pełnią również polscy policjanci. Warto podkreślić, że służba prewencyjna to nie tylko patrole piesze i zmotoryzowane, widoczne na ulicach naszych miast i drogach. Służba prewencyjna jest pełniona także na wodzie, w górach, ale i w powietrzu – śmigłowce policyjne wspomagają działania TOPR-u.

Podstawowym warunkiem pozwalającym na efektywne realizowanie zadań przez Policję jest jednak partnerstwo społeczne, o którym powiedziano podczas konferencji tak wiele. Osobiście jednak szczególnie duży nacisk kładę na współpracę z samorządem lokalnym oraz wspólnotami lokalnymi, które są właściwym adresatem naszych usług. Od ponad 2 lat polska Policja korzysta z rozwiązania systemowego, jakim są debaty społeczne, które są dedykowane tak naprawdę mieszkańcom i służą poznaniu ich oczekiwań. W ubiegłym roku odbyło się ponad tysiąc takich spotkań.

Oczywiście Policja korzysta z nowych metod i form komunikacji ze społeczeństwem, które pomagają dotrzeć do właściwych adresatów tychże działań. Jest to za-

równy prasa, Internet, ale i telewizja. Forma tego przekazu też jest dostosowywana do adresata i jego wieku. Inaczej przecież wyglądają spotkania z dziećmi i młodzieżą, a inaczej z seniorami. Przekazywanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa może przyjąć formę np.: quizu lub zabawy, czego przykładem był „Wielki test na prawo jazdy”.

Mówiąc o służbie prewencyjnej, nie sposób nie wspomnieć o stojących przed nią wyzwaniach. Bez wątplenia takim wyzwaniem są wszystkie zjawiska związane z otwarciem granic. Nie chodzi przy tym tylko o swobodę przemieszczania, ale przede wszystkim o zjawiska związane z migracją. Należy pamiętać, że obcokrajowcy, przybywając do naszego kraju, przywożą swoje religie, kulturę, zwyczaje, które często różnią się od polskich tradycji, dlatego też zagadnienia dotyczące innych kultur znalazły się w programach nauczania polskich policjantów.

Kolejnym wyzwaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni. Internet niesie ze sobą nie tylko dobrodziejstwa w postaci anonimowości, swobody szybkiego i łatwego komunikowania się oraz wymiany poglądów, ale również wiele zagrożeń. Użyty w niewłaściwy sposób może stać się narzędziem służącym do dokonania wielu różnych przestępstw, w tym popełnionych na szkodę dzieci i młodzieży.

W ubiegłym roku Komendant Główny Policji podjął decyzję o profesjonalizacji działań z zakresu profilaktyki społecznej. W końcowej fazie znajdują się prace związane z opracowaniem dokumentu pn. *Koncepcja działań profilaktycznych Policji*. Chcemy, aby na każdym szczeblu hierarchii Policji było wiadomo, jak mają wyglądać systemowe działania w tym zakresie i jakie narzędzia powinny być wykorzystywane. W opracowanie tej koncepcji, oprócz policjantów, zaangażowani są również przedstawiciele placówek naukowych.

Policja dostrzega także swoje słabości i problemy. Bez wątplenia największym problemem jest duża rotacja policjantów. Należy zauważyć, że pomimo profesjonalizacji narzędzi i wyposażenia Policji gwarantem prawidłowej realizacji jej zadań jest jednak człowiek – policjant, który zawsze powinien pamiętać słowa składanej rotacji ślubowania:

„Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków policjanta, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia.

Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję pilnie przestrzegać prawa, dochować wierności...”

Trends in the professionalisation of the prevention service

insp. Marek Walczak

Director of the Prevention and Traffic Bureau
National Police Headquarters

What are the modern Police to be like? Simply put, the police have to ensure that young people feel respect for the law. The police have been a service-oriented institution for more than 95 years now, and the product it delivers is the safety of the inhabitants of our country. The police play a special role - on the one hand, it must be open and pro-social, on the other hand, it is a uniformed and armed service, used to enforce the law, which it is mainly associated with. Therefore, the specific nature of the Police tasks consists in the fact that their implementation guarantees the enjoyment of rights and freedoms by ensuring fundamental value, which is a sense of security and safety; also, it interferes with the fundamental rights of persons violating social rules provided for in legal norms. We do observe with satisfaction that this situation finds approval, and the mentality of our partners changes as well.

In all the speeches delivered by the participants of the conference Police Prevention – Prospects and Challenges, one issue is particularly visible - one rule that we can articulate as follows: We are among the people – we serve the people.

The police do enjoy a very high level of social trust. What do we do to ensure our work is perceived even better, we are even more effective, we meet social expectations? The first element is a diagnosis of social expectations. Increasingly often, we reach for scientific research and we are getting better in using them efficiently. It is difficult to live among the community without the knowledge of its problems. But for a multi-faceted partnership, we would not have been able to solve them.

It is all about real partnership and action. The Police moved away from drawing artificial documents and programs that are not socially accepted and drawn only for the sake of creating any document. The Police are interested in the effects of this action. Efficient solutions result from extensive and in-depth diagnosis. In this context, of key importance is joint assessment of the outcomes and sharing responsibility for them. This evaluation should involve all entities established to ensure the safety and acting for it.

The factors affecting modern prevention policing can be grouped thematically. One such area is social expectations. Building on social polls, we can conclude that: over 40% of the population expect rapid arrival of police at the scene, approx. 40% want to be ensured an easy contact with the emergency number (997, 112), almost 30% focus on the effectiveness of the Police (detention of perpetrators, repossession of property), over 20% expect the presence of police patrols in their neighbourhood. Other expectations are as follows: honesty, incorruptibility, easy contact with the community police officer, police officers' openness to citizens' problems, readiness to help, professionalism, and competence.

The society expects the police to be professional, equipped with soft skills, empathy, ability to adapt the language to the interlocutor's level. Police do have adequate human capital - educated police officers - young yet already experienced, both in life and professionally – 47% of police officers holds a university degree, 48% of police officers has over 11 years of service, 72% of police officers are under 40 years of age. Police officers deepen their knowledge and develop professional skills as part of vocational training, both intellectually and physically, as physical fitness is required from prevention police officers. Over 20 specialist courses are available within the prevention service itself.

Another critical element of ensuring efficient operation of the Police are effective legal tools. Prevention officers are first to arrive at the scene. Thus, they must be provided with appropriate legal instruments for effective intervention. It is crucial to provide them with a sustained legal system that includes also the threats that evolve and change as the reality around us does. The police, however, often have to implement a number of ad hoc solutions that are not optimal; one must remember here that the Commander-in-Chief of the Police is obliged to provide legal security of intervening officers.

It should be noted that the Police operate not only on the basis of the Police Act, but also other legal acts which at first may seem to be completely unrelated to the Police. A good example here is the „Blue Card“ procedure, which was initiated within the Police that has noticed the need to implement the necessary actions and enforce them. Currently, this solution was regulated in the Act of 29 July 2005 on preventing domestic violence (J.o.L. No 180, item. 1493, as amended) and has been interdisciplinarily implemented by five distinct entities.

Other tools necessary for the proper functioning of the 125-thousand-officers formation, are IT systems that enable quick and effective management of information, personnel, and hardware resources to ensure that people and events are handled optimally. One should stress here that today the officers spent less and less time on working on „paper“ documents, which saves not only money, but first and foremost time that should be spent for contact with the citizen and for the citizen.

Yet another area that reflects the modern character of Polish Police is the renovation of police headquarters and police stations. This modernisation has been

carried out not so much for the sake of the Police, but rather for citizens. A modern police headquarter is a friendly place visited by the citizens. This place must not cause repeated trauma. We build friendly interview and interrogation rooms and introduce new solutions that provide a decent level of service.

The Police have also been improving working tools, which in effect make the life of every citizen easier. For example, today's preliminary sobriety test lasts several seconds; in the past it used to take several or tens of minutes. This is the case also with compliance measures which ensure much greater respect for human rights. An example here can be tasers, which eliminate the need for definitive measure, i.e. firearms. Despite earlier controversies, one may undoubtedly conclude that their use causes drastically fewer adverse effects than the use of firearms.

While speaking of modern prevention service, one has to remind that not only are Polish officers involved in international cooperation in the field of crime prevention; in addition, they take care of the security of Polish tourists spending their holidays in Croatia, where Polish officers participate in joint patrols. It is worthwhile noting that prevention service consists not only in foot and motorized patrols, visible on the streets and roads of our cities. Prevention service also takes place on water; in the mountains, and in the air - Police helicopters support the activities of TOPR (Tatra Volunteer Search and Rescue).

The basic prerequisite ensuring effective implementation of Police tasks, however, is social partnership – the issue so much discussed during the conference. Personally, I put special emphasis on cooperation with the local government and local communities that are proper addressee of our services. For more than two years now, Polish police have been benefiting from a systemic solution in the form of social debates that are dedicated to the residents and serve as a tool to learn more on their expectations.

Last year, more than one thousand such meetings took place. Of course the Police use new methods and forms of communication with the society that help reach the right addressees of such activities. It may be newspaper, the Internet, and TV. This form of communication is also adjusted to the target audience and their age. It is obvious that meetings with children and young people must be organized in a different way than meetings with seniors. The transfer of knowledge in the field of security may take the form of a quiz or game, an example of which was the „Great driving license test“.

While speaking of prevention service, we can not forget about the challenges this service has to face. Without a doubt, this challenge includes all the phenomena associated with the opening of borders. However, it is not just about freedom of movement, but above all about the phenomenon of migration. We shall bear in mind that foreigners coming to our country, bring in their religion, culture, customs, which not rarely differ from Polish traditions. Therefore, this is the reason the issues of other cultures have been included in Polish officers' curricula.

Yet another challenge is to ensure safety in cyberspace. The Internet entails not only benefits in the form of anonymity, freedom of quick and easy communication and exchange of views; it also brings many risks. If used the wrong way, it can become a tool to commit a variety of crimes, including those against children and youth.

*Last year, the Commander-in-Chief of the Police decided to professionalize activities in the field of social prevention. Works related to the development of a document titled *The concept of prevention activities of the Police are in a final stage. We strive to ensure that both systemic actions in this respect and tools to be used are clearly defined at every level of the police hierarchy. This concept has been developed with the participation of both police officers and representatives of scientific institutions.**

The Police are fully aware of their weaknesses and problems. Without a doubt, the biggest problem is a high turnover of police officers. It should be noted that despite the professionalisation of police tools and equipment, the guarantor of the proper implementation of police tasks is a man – police officer who always should remember the words of the police oath:

“I, the citizen of the Republic of Poland, being aware which duties of a police officer I am about to undertake, solemnly swear: to serve faithfully to the Nation, protect the legal order established under the Constitution of the Republic of Poland, protect the security of the State and its citizens, even at risk to my life. While executing the duties I am entrusted with, I solemnly swear to thoroughly abide by the law, be faithful to the constitutional organs of the Republic of Poland, comply with the service discipline and execute the orders and instructions of my superiors. I swear to protect the state and service secrets, as well as the honour, dignity and good name of the Service, and to observe the rules of professional ethics”.

Rola szkolnictwa policyjnego w profesjonalizacji prewencji Policji

podinsp. Tomasz Wewiór
Zastępca Kierownika
Zakładu Służby Prewencyjnej CSP

Jednym z elementów dochodzenia do profesjonalnego świadczenia usług w dziedzinie bezpieczeństwa przez służbę prewencji Policji jest fachowe przeszkolenie nowo przyjętych policjantów oraz późniejsze doskonalenie zawodowe realizowane centralnie w formie kursów specjalistycznych. W Polsce szkoleniem policjantów zajmuje się 5 szkół policyjnych i 1 ośrodek szkolenia Policji. O działaniach podejmowanych w policyjnych placówkach edukacyjnych opowiem na przykładzie Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. CSP, tak jak pozostałe szkoły, już od pierwszego etapu, tj. od momentu rekrutacji, jest aktywnie zaangażowane w proces doboru kadr Policji. Na tym odcinku są realizowane 2 etapy selekcji kandydatów do Policji, tj. test wiedzy i test sprawności fizycznej, z których pierwszy ma charakter rankingowy, a drugi – selekcyjny. Dobór jest prowadzony w szkołach w dniach wolnych od pracy, czyli w soboty i niedziele. Ogólnie rzecz ujmując, dobór ma na celu wyselekcjonowanie i przyjęcie do Policji tych kandydatów, którzy łącznie będą spełniać wiele ściśle określonych cech, do których możemy zaliczyć m.in.: niekaralność i nieposzlakowaną opinię, właściwą sprawność psychofizyczną, dobre zdrowie, odpowiednie wykształcenie oraz właściwą motywację do pełnienia służby policyjnej.

Po przyjęciu do służby każdy policjant trafia na trwające ponad 6 miesięcy szkolenie zawodowe podstawowe, które jest realizowane bardzo intensywnym tokiem nauczania i przewiduje przeprowadzenie 992 godzin zajęć. Całe szkolenie jest podzielone na 10 powiązanych ze sobą jednostek modułowych, z których 8 poświęca się przygotowaniu policjantów do wykonywania typowych zadań zawodowych w służbie prewencyjnej na stanowisku podstawowym, tj. do:

- 1) ustalania okoliczności zdarzeń i zabezpieczenia ich miejsca;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu pełnienia służby oraz podejmowania interwencji;
- 3) poszukiwania osób i przedmiotów oraz ujawniania sprawców przestępstw w ramach wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz administracyjno-porządkowych;

- 4) pełnienia służby w konwojach i PDOZ;
- 5) podejmowania działań wobec uczestników ruchu drogowego;
- 6) wykonywania czynności w sprawach o wykroczenia;
- 7) udziału w czynnościach związanych z przywracaniem zbiorowo naruszonego porządku publicznego;
- 8) przeciwdziałania zjawiskom kryminogennym.

Dwie pozostałe jednostki odpowiadają kształceniu umiejętności uniwersalnych dla zawodu policjanta o charakterze wspomagającym (strzelanie i taktyka oraz techniki interwencji). Znamienne dla tego szkolenia jest to, że podczas niego kształci się umiejętności. Każda z jednostek modułowych składa się z tzw. jednostek szkolnych odpowiadających konkretnym czynnościom zawodowym (np. legitymowanie, zatrzymanie) lub ich zintegrowanym grupom (np. przeprowadzanie interwencji). Umiejętnościowy charakter polega na zastosowaniu interaktywnych metod nauczania, w których teoria dozowana jest w ilościach stanowiących niezbędną podbudowę wykonywania zajęć praktycznych, a ich skutkiem jest obserwacja przez nauczyciela policyjnego samodzielnego wykonania przez słuchacza – najpierw poszczególnych czynności zawodowych, a na końcu – realizacji kompletnych zadań. W trakcie tego szkolenia słuchacze odbywają 5 8-godzinnych służb patrolowych na terenie wybranych komend powiatowych i rejonowych Policji garnizonu stołecznego oraz mazowieckiego, gdzie w warunkach rzeczywistych mogą przećwiczyć nabyte w szkole umiejętności zawodowe.

Polska Policja, podobnie jak większość policji europejskich, w celu profesjonalizacji swoich działań szkoli kadry w oparciu o algorytmy schematów działania, zakładające trafną ocenę sytuacji, podjęcie właściwej decyzji i skuteczne doprowadzenie do rozwiązania problemu, z jednoczesnym uwzględnieniem przestrzegania wymogów prawnych oraz respektowania praw człowieka, polityki antydyskryminacyjnej, a także szeroko pojętej wrażliwości społecznej. Schematy te muszą zakładać elastyczność postępowania dostosowaną do zmieniającej się sytuacji w ramach konkretnego zdarzenia. Kluczowymi słowami opisującymi stan przygotowania policjantów do wykonywania zawodu zgodnie z oczekiwaniami społecznymi są wszechstronność oraz szybkość i adekwatność reakcji na zdarzenie, jak również skuteczność w przywracaniu porządku publicznego.

Oprócz przekazu wiedzy i kształcenia umiejętności zawodowych, trzecim – i jak sądzę nie mniej ważnym od wymienionych – elementem profesjonalnego przygotowania do zawodu jest kształtowanie właściwych postaw wśród policjantów. Jak pokazują wyniki badań społecznych i wieloletnia praktyka służbowa, policjantów należy uwrażliwiać na potrzeby społeczne i przygotowywać na to, że niektóre z nich mają trwałe i uniwersalne charakter dla większości obywateli, inne zaś będą zmienne i charakterystyczne na przykład dla małych, często dość hermetycznych grup społecznych. W celu pobudzenia u słuchaczy tego rodzaju wrażliwości i przygotowania ich do służby w warunkach wielokulturowości życia społecznego w szkołach policyjnych są organizowane spotkania tematyczne z przedstawicielami stowarzyszeń, fundacji oraz środowisk aktywnie zajmujących się działalnością z zakresu ochrony praw człowieka, przeciwdziałaniu dyskryminacji oraz upowszechnianiu wiedzy na temat odmiennych

kultur i zwyczajów. Dla przykładu – w CSP w Legionowie są cyklicznie organizowane tego typu zajęcia z przedstawicielami następujących podmiotów:

- Stowarzyszenie „Nigdy więcej”,
- Fundacja „Lambda”,
- Fundacja „Ocalenie”,
- Fundacja „Afryka Inaczej”,
- Fundacja „Trans-Fuzja”,
- fundacja „Itaka”,
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Kolejnym krokiem podejmowanym w celu profesjonalnego przygotowywania absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego jest organizacja turniejów wiedzy i umiejętności zawodowych oraz działalność tematycznych kół zainteresowań, których główne zadanie stanowi profilowanie zawodowe słuchaczy i zainteresowanie ich jedną z możliwych specjalizacji w ramach wykonywanego zawodu policjanta.

Każdy z absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego, którego losy zwiążą się z prewencją Policji, trafi w ciągu kilku lat na kurs specjalistyczny. Doskonalenie zawodowe organizowane centralnie jest kolejnym etapem profesjonalizowania działań policjantów prewencji. CSP realizuje ponad 20 kursów o profilu prewencyjnym. Nie sposób opisać tu wszystkich, dlatego skupię się na wybranych fragmentach dwóch kursów specjalistycznych podnoszących kompetencje dość szczególnych grup policjantów prewencji. Pierwszym z nich jest kurs dla dzielnicowych, a drugim – kurs dla policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich. Wybrałem te dwie specjalizacje, ponieważ dzielnicowy – jako policjant pierwszego kontaktu – to funkcjonariusz, który z założenia jest najbliższy obywatela i jego potrzeb, ściśle współpracuje z instytucjami pomocowymi i organizacjami społecznymi na powierzonym mu terenie, jak również to na nim w dużej mierze spoczywa odpowiedzialność za kształtowanie wizerunku Policji. Z kolei specjalista do spraw nieletnich i patologii to policjant mocno zakorzeniony w środowisku szkolnym i jego problemach, interweniujący w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu lub dobru dziecka, wspomagający szkołę i rodzinę w rozwiązywaniu bardzo trudnych sytuacji, analizujący rozwój zjawisk patologicznych i przeciwdziałający im, często we współpracy z wieloma wyspecjalizowanymi instytucjami, oraz najczęściej edukujący dzieci, młodzież, nauczycieli i rodziców w obszarach zagrożeń i sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Nie opiszę tu szczegółowo programów tych kursów, ale skupię się na zajęciach przygotowujących policjantów do prowadzenia kontaktów międzyinstytucjonalnych służących poprawie bezpieczeństwa oraz przygotowujących do prowadzenia zajęć profilaktycznych z różnymi grupami odbiorców. Zajęcia te są podzielone na 3 etapy. Etap pierwszy jest teoretyczny, etap drugi – ćwiczeniowy, a etap trzeci – realizacyjny i ewaluacyjny. Wszystkie te zabiegi dydaktyczne mają na celu praktyczne przygotowanie policjanta m.in. do: rozpoznawania oraz rozwiązywania problemów i potrzeb różnych grup odbiorców, sposobów przygotowania się do przeprowadzenia spotkania, stosowania wybranych elementów etykiety i ceremoniału policyjnego, znajomo-

ści zasad udzielania informacji środkom masowego przekazu, opracowywania planu spotkania profilaktycznego lub tematycznego, przekazania informacji o procedurze postępowania nauczycieli w sytuacjach kryzysowych i metodach współpracy szkół z Policją, znajomości krajowych oraz regionalnych programów i działań profilaktycznych. Na etapie ćwiczeń, w oparciu o zdobytą wiedzę i przygotowaną dokumentację, policjanci przeprowadzają próbne wystąpienia w swojej grupie. Zajęcia te są nagrywane i omawiane. Po wyeliminowaniu zaobserwowanych słabych stron prezentacji słuchacze przystępują po kilku dniach do realizacji rzeczywistego spotkania, najczęściej z uczniami klas gimnazjalnych lub podstawowych szkół powiatu legionowskiego. Słabe i mocne strony wystąpień słuchaczy omawiane i oceniane są także przez nauczycieli tych placówek oświatowych. Ponadto organizowane są wyjazdy do placówek zajmujących się działalnością pomocową, opiekuńczą lub penitencjarną wobec kategorii osób, z którymi ci policjanci będą pracować.

By skutecznie i na wysokim poziomie realizować proces dydaktyczny, profesjonalnie przygotowujący policjantów do realizacji zadań zgodnie z oczekiwaniami społecznymi, należy spełnić kilka warunków: kształceniem policjantów powinni zajmować się nauczyciele policyjni posiadający duże doświadczenie zawodowe, odpowiednie przygotowanie metodyczne i predyspozycje do nauczania zawodu. Ponadto należy dysponować bazą szkoleniową wyposażoną w nowoczesne obiekty symulacyjne, sportowo-treningowe, strzeleckie, specjalistyczne sale posiadające sprzęt aktualnie wykorzystywany w jednostkach organizacyjnych Policji oraz utrzymywać współpracę z podmiotami zajmującymi się pedagogiką pracy, doskonaleniem zawodowym nauczycieli, samorządem lokalnym, terenowymi jednostkami Policji, a także instytucjami i organizacjami społecznymi, w których zainteresowaniu jest dbałość o szeroko pojęte bezpieczeństwo.

■ podinsp. Tomasz Wewiór – Zastępca Kierownika Zakładu Służby Prewencyjnej CSP

Od 2008 r. pełni służbę na stanowisku Zastępcy Kierownika Zakładu Służby Prewencyjnej w Centrum Szkolenia Policji. Od 19 lat jest funkcjonariuszem Policji. Specjalizował się w problematyce zwalczania i zapobiegania przestępczości nieletnich, patologii społecznych oraz tematyce prewencji kryminalnej, a także aspektami opracowywania programów szkolenia i nauczania w Policji oraz praktycznymi aspektami metodyki szkolenia.

Jest absolwentem Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji na Uniwersytecie Warszawskim. Użył tytuł zawodowy magistra profilaktyki społecznej i resocjalizacji.

Ponadto ukończył podyplomowe studia z zakresu zarządzania i organizacji na Politechnice Białostockiej oraz studium oficerskie ze specjalizacją kryminalną w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, a także Studium Bezpieczeństwa Wewnętrznego na Wydziale Prawa Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Podsumowanie konferencji

insp. Cezary Popławski
Zastępca Komendanta Głównego Policji

Policja jest organizacją uczącą się. Tak jak każdy człowiek, nawet dojrzały, uczy się i kształci całe życie, tak również Policja stale musi doskonalić metody swego działania. Bez wątplenia Policja jest formacją nowoczesną, nie tylko w aspekcie technicznym czy informatycznym, ale przede wszystkim nowoczesną w sposobie myślenia. Stąd też spojrzenie w stronę świata nauki, szczególnie dyscyplin

społecznych i prawnych, których wybitni przedstawiciele tak licznie zgromadzili się na konferencji *Prewencja Policji – perspektywy i wyzwania*.

Policja służy społeczeństwu, a skoro służy, to musi wiedzieć, jakie tak naprawdę są oczekiwania społeczne i jakie formy działania są akceptowane społecznie. Tak jak złe prawo, niewynikające z norm kulturowych czy społecznych, jest prawem martwym, tak Policja bez znajomości oczekiwań społecznych nie może właściwie realizować zadań, do których została powołana.

Stąd też otwarcie Policji na dialog społeczny, który często przybiera formę debaty społecznej. Debata, która skupia nie tylko społeczności lokalne, ale przede wszystkim wszystkie instytucje i organizacje odpowiedzialne za bezpieczeństwo i działające na rzecz bezpieczeństwa. Debata – dyskusja sprzyjającej szczerzej wymianie poglądów na temat bezpieczeństwa. Dyskusji pomagającej w dokonaniu wyboru najlepszego sposobu rozwiązania problemu lub sprawy.

Ogromną rolę odgrywa współpraca międzyinstytucjonalna, bez której jest niemożliwe zapewnienie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Należy zauważyć, iż Policja odpowiedzialna jest tylko za niewielki obszar bezpieczeństwa, bezpieczeństwa pojmowanego wąsko jako bezpieczeństwo fizyczne, w komunikacji czy też mienia. Jednak przestępstwo to już skutek wielu czynników, a aby skutecznie mu zapobiegać – czym tak naprawdę zajmuje się służba prewencyjna Policji – należy eliminować

właściwe przyczyny, stąd też właśnie tak silna potrzeba rzeczywistej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Należy podkreślić, że nastąpiła ogromna zmiana świadomości społecznej. Musimy zdać sobie sprawę, że jesteśmy bardzo różnorodni, reprezentujemy różne dziedziny życia, jednak wszyscy interesujemy się dobrem wspólnym, dobrem, jakim jest bezpieczeństwo.

Dzięki tej zmianie i przyjętej strategii – filozofii działania Policji, głównie służby prewencyjnej, widzimy rezultaty w postaci spadku przestępczości i wzrostu poczucia bezpieczeństwa. Cieszy, na co wskazują badania społeczne, że Policja obdarzona jest przez społeczeństwo ogromnym zaufaniem, bez którego nie mogłaby efektywnie funkcjonować.

Należy jednak zauważyć, że poprzeczka zawieszona jest bardzo wysoko, a to bardzo zobowiązuje, jest swoistym wyzwaniem motywującym do dalszego poszukiwania nowych, efektywnych narzędzi i wyznaczania nowych, skutecznych kierunków działań.

Policja musi wypracować i przyjąć strategię działania na kolejne lata. Już dziś bez wątplenia możemy stwierdzić, że art. 1 ustawy o Policji mówiący, iż Policja jest formacją służącą społeczeństwu, to nie tylko zapis, ale fakt. Otoczenie nieustannie się zmienia, dlatego też Policja musi się permanentnie doskonalić. Dostrzegamy tu ogromną rolę placówek naukowych, które odkrywają i przekazują nowe narzędzia społeczne. Strategia działania Policji powinna opierać się na zasadzie, iż policjanci muszą być wśród ludzi i służyć ludziom. Stąd potrzeba doskonalenia kadry w zakresie tzw. umiejętności miękkich, które należą do najważniejszych kompetencji zawodowych policjanta. Funkcjonariusza musi cechować empatia i potrzeba niesienia pomocy. Umiejętności te pozwalają dobrze radzić sobie ze stresem, rozwiązywać konflikty czy też być konsekwentnym w działaniu. Praca Policji to praca z człowiekiem i dla człowieka. Nieodzowne jest więc zacieśnienie współpracy z uczelniami kształcącymi z zakresu socjologii lub psychologii społecznej.

Strategia ta musi zawierać potrzebę dalszego doskonalenia programów prewencyjnych i działań profilaktycznych oraz budowanie i umacnianie partnerstwa międzyinstytucjonalnego. Konferencja „Prewencja Policji – perspektywy i wyzwania” to doskonały przykład właśnie takiej współpracy międzyinstytucjonalnej. Zgromadziła szerokie grono wybitnych przedstawicieli: świata nauki, instytucji oraz organizacji rządowych i pozarządowych, Kościoła, mediów, świata sportu i biznesu, którzy w swoich referatach uzmysłowili, jak rozległym pojęciem jest bezpieczeństwo, jak wiele zagadnień kryje i jak różnorodnie można je pojmować.

Chciałbym podziękować, raz jeszcze, wszystkim gościom, a przede wszystkim prelegentom za ogromne zaangażowanie, przedstawienie tak ciekawych i wartościowych referatów. Żywię nadzieję na dalszą i równie owocną współpracę w dziedzinie budowania bezpieczeństwa.

Summary of the conference

insp. Cezary Popławski

Deputy Commander-in-Chief of the Police

The police are a learning organization. Just like every single human being, even a fully grown one, who learns and educates all their life, also the Police must constantly improve their methods of operation. Beyond any doubt, the Police are a modern formation, not only in technical or IT-related terms, but mainly modern as regards general mindset and approach. Hence the outlook for the world of science, especially for social and legal disciplines whose distinguished representatives gathered in such a big number at a conference titled “Police Prevention – Prospects and Challenges”.

The Police serve the society, and since they do serve, they surely realize what the social expectations are really like and what forms of action are socially acceptable. Like bad law, not related to cultural or social norms is a dead letter, so the Police without the knowledge of social expectations cannot properly carry out the tasks for which they have been established.

Hence the opening of the Police towards social dialogue, which not rarely does take the form of a public debate. The debate that attracts not only local communities but first and foremost - all the institutions and organizations responsible for safety and acting for safety. The debate - discussion conducive to a frank exchange of views on safety and security. The discussion promoting the selection of the best way possible to solve a given problem or issue.

In this context, of critical significance is the inter-institutional cooperation, without which it is virtually impossible to provide security in a broad sense thereof. It should be noted that the Police are responsible for only a small area of safety, safety understood narrowly as physical security, safety of communication or personal property. However, the offense itself is a result of many factors, and to prevent it effectively – and this is really what Police prevention activities consist in – factual causes should be eliminated; thus so intense a need for actual and effective inter-institutional cooperation.

It should be emphasized that there has been a huge change in social consciousness. We must realize that we are very diverse, we may represent various areas of life yet we are all interested in the common good; good that is security.

With this change, and the strategy adopted – the operating philosophy of Police and primarily preventive services, we do see the results in the form of a decrease in crime rate and increased level of security. We are glad that, as indicated by social research, the Police are very much trusted by the general public, and without this trust we shall not be able to operate effectively.

It should be noted, however, that the bar has been set high – it is a challenge that motivates us to continue to search for new, effective tools and to set up new efficient action plans and trends.

The Police must develop and adopt a strategy of action for the years to come. Already today, we can say without any shadow of doubt that the Article 1 of the Police Act, saying that the police are serving the society, it is not only a mere provision, but a fact. Environment is constantly changing, which is why the Police have to improve and master continuously. Here, we see an enormous task for scientific institutions that develop and promote new social tools. The Police's operational strategy must be based on the principle that the police officers must be among the people and serve the people.

Hence the need for constant staff's professional improvement in terms of so-called soft skills, which belong to the most important professional competences of a police officer. The officer must show empathy and be driven by a need of helping others. These skills allow to cope well with stress, solve conflicts, and be consistent in actions. Police work is the work with man and for man. Therefore, it is essential to strengthen cooperation with universities educating in the field of sociology or social psychology.

This strategy must include the need to further improve prevention programs and preventive activities and to build up and strengthen inter-institutional partnership. The conference titled "Police Prevention - Prospects and Challenges" is a perfect example of such a cooperation. It brought together a wide group of prominent representatives of the world of science, institutions, and governmental and nongovernmental organizations, the Church, the media, the world of sport and business. All the lecturers have made us realize how extensive the issue of security is, how many issues it covers and how they can be conceived.

Once again, I would like to thank all the guests and, above all, the speakers – for their outstanding commitment, and presentation of such interesting and valuable papers. I am looking forward to continuous and equally fruitful cooperation in the field of building security together.